inuenerat in adulterio: aſſenſit et peſſime fe-
cit. vt refert Aug⁹ in primo de ciui. dei.

Ad tertium timorem .§. iij.

quo q̄s ita timet mortē corpis vel afflictōnes
corpis q̄ deū offēdit vt euitꝫ huiuſmōi. ē vtiq̄ꝫ
graue pctm̄. vn̄ Math. x. Nolite timē eos q̄ occi-
dūt corp⁹: aīam aūt nō pn̄t occidē. ⁊ poſtea.
nō hn̄t ampli⁹ q̄d faciāt ⁊c̄ Aug⁹. xj. q. iij. Ti-
mēdo mortēꝫ carnis tue: dab̄ mortem aīe tue.
Exemplum in petro q̄ negauit xp̄m ꝓpē timo-
rem mortis.

¶ Decimus titulus de Mendatō ⁊ Periurio.
¶ Capitulum. j. de Mendatio. et ibi de multi-
plici mendatio. et punitione eius.

Perdes omnes qui lo-
quuntur mendatium.
p̄s. v. Cauete aūt frēs mendatiuꝫ
inquit Amb̄. q2 oēs qui loquūtur
mēdatiū filij ſūt diaboli. xxij. q. v. Cauete. Di-
cunt̄ aūt mēdaces filij diaboli ꝑ imitatōꝫ. Nā
cui⁹ opa quiſq̄ꝫ facit eius fili⁹ ꝯprobat̄. vt di-
cit Granus ꝺ peni. di. ij. ꝓpter q̄ꝺ xp̄c dixit iu-
deis Joh̄. viij. Uos ex pr̄e diabolo eſtis. et q̄ſi
declarās q̄uo filij erāt diaboli. ſubdit. ⁊ deſide-
ria pr̄is vr̄i vultis facē. ſ. ip̄ius opa imitādo:
ſꝫ diabolus mendax ē et pr̄ ei⁹. ſ. mēdatij. Ip̄e
p̄mus mēdatiū inuenit: cū ꝑ ſerpentē mulieri
p̄me dixit Gen̄. iij. Nequaq̄ moriemi ⁊c̄. Ex q̄
ſequit̄ q̄ mēdaces ſūt filij diaboli ꝑ imitatōꝫ.
Filijs aūt debet̄ hēditas pr̄is. hēditas aūt dia-
boli ē cruciat⁹ ignis ⁊ ſulphuris. vn̄ dic̄ Joh̄.
Apoc. xxj. q̄ mēdacib⁹ ps eoꝝ ī ſtagnū ignis
⁊ ſulphuris. q̄ꝺ etiā notat p̄s. in p̄dictis v̄bis.
Perdes oēs ⁊c̄. vbi tria pn̄t notari.
Primū quidditas ip̄ius criminis ex nomina-
tōne. ibi. mendatium.
Secundū multiplicitas eius opis in ſui diui-
ſione. ibi omnes qui loquūtur.
Tertiū ſeueritas numinis in huiuſmodi pu-
nitōne. ibi. Perdes.

Quātum ad primum .§. j.

quid ſit illud crimen hoc pꝫ in ip̄o noīe. dicit̄
ei mēdatiū dicē ꝯ mentē. vn̄ Mgr̄ in. iij. ſniaꝝ
di. xxxviij. diffiniēs ip̄m dicit. q̄ mendatiū eſt
falſa vocis ſignificatō cū intentōe fallēdi. In
q̄ notāt̄ duo q̄ ꝯplete ꝯſtituūt mēdatiū. ſ. fal-
ſitatis exp̄ſſio. et intentō fallēdi. Ultimū aūt
vt formale in mēdatō. ſ. loq̄ vel alit̄ ſignifica-
re aliq̄ꝺ ꝯ iꝺ q̄ꝺ hꝫ in mente. et iō ibi ſemꝑ eſt
pctm̄. etiā ſi dicat veꝝ. puta cū q̄s dicat int̄-
rogatus petrū eſſe in domo ip̄m credēs ibi nō
eſſe cū tn̄ ibi ſit vtiq̄ꝫ peccat ꝯ mentē loquēs.
Un̄ p̄s. loquēs ꝺ pctōrib⁹. Labia doloſa ī cor-
de ⁊ corde locuti ſūt. Glo. ibi dicit. Ubi eſt du-
plex cor ita q̄ aliud dr̄ et aliud intēdit̄. ibi eſt
mendatiū. Ubi nō geminatō cordis. ibi nō eſt
mēdatiū. Geminatō cordis ē cū vnū intendit
dicē q̄ꝺ credat̄. aliud credit eſſe de illa re. Un̄
Aug⁹ in enchiridion. Ille mentit̄ q̄ dicit verū
q̄ꝺ putat falſū eſſe. Quātum. n. ad animū ei⁹ at-
tinet q2 nō q̄ꝺ ſentit hoc dicit. nō veꝝ dicit q̄-
uis veꝝ inueniat̄ eſſe q̄ꝺ dicit. vn̄ nullo modo
liber ē a mēdatō qui ore neſciēs veꝝ loquit̄.
xxij. q. ij. Is aūt. ¶ Primū q̄ꝺ ꝯcurrit in mē-
datō ē falſitas in locutōne q̄ꝺ ē q̄ſi materiale.
Opponit̄ aūt mēdatiū veritati. Dicut. n. tunc
aliq̄s dicit veꝝ cū affirmat iꝺ eſſe q̄ꝺ ē ⁊ negat
iꝺ eſſe q̄ꝺ nō eſt. Ita et falſū dicit cū affirmat
iꝺ eſſe q̄ꝺ nō eſt. vel negat iꝺ eſſe q̄ꝺ ē. ꝯ q̄ꝺ lo-
quit̄ apl̄s. ij Corin. j. Non ē in ſmone meo: ē.
et nō. i. mēdatiū vt affirmem veꝝ ꝓ falſo vel
ecōtra. vel nō eſt in me: ē. et nō. i. nō aliud egi
q̄ ſciui eſſe agendū. ꝓpē quod excludit̄ mēda-
tiū opis. Sciendū tn̄ q̄ cū quis dicit falſū cre-
dens illud eſſe veꝝ nō ꝓpe mēdatium dicit niſi
materialit̄. Un̄ Aug⁹. Nemo mētiens iudicā-
dus ē qui dicit falſū q̄ꝺ putat eſſe veꝝ: q2 q̄tū
in ip̄o eſt nō fallit ip̄e ſꝫ fallit̄. Nō itaq̄ꝫ men-
datij ſꝫ temeritatis arguēdus ē q̄ falſa incau-
tus credit aut ꝓ veris hꝫ. xxij. q. ij. Is aūt. Ex
quib⁹ pꝫ q̄ talis nō peccat niſi ex ſua īcautela
cū nō debitā adhibet diligentiā in ꝯſiderando
ſi veꝝ ē q̄ꝺ dicit. et p̄cipue in reb⁹ alicui⁹ īpor-
tantie vel vbi damnū vel ſcandalum ſequi p̄t.
¶ Secundū ē exp̄ſſio ei⁹ q̄ꝺ dicitur ꝯ illud q̄ꝺ
hꝫ in mente ſiue intēdat in mēte audiētis ge-
nerare falſam opinionē ſiue nō vt cū dicit q̄ꝺ
audiētes ſciūt nō eſſe veꝝ. Sūt aūt int̄ oīa
ſigna ordinata ad manifeſtandū ꝯceptū ani-
mi ſeu cogitatōnes p̄cipue voces ſeu v̄ba. Un̄
ph̄s. Que ſūt in voce note ſunt. i. ſigna eaꝝ q̄
ſūt in animo paſſionū. et ꝓpterea dr̄ in diffi-
nitōne vocis ſignificatiue. q̄uis etiā nutus et
geſtus et opa etiā ſignificēt diſpoſitōem ⁊ cō-
ceptū animi. Naꝫ et in opib⁹ ſimulatis p̄t eſſe
mēdatiū. vn̄ noīe vocis ꝯp̄hendit̄ oīe ſignū
ſm̄ Tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. cx. Ad q̄ꝺ facit q̄ꝺ dicit
Amb̄. in ſmone. Nō ſolū in falſis v̄bis ſꝫ etiaꝫ
in ſimulatis opib⁹ mendatiū ē. Mēdatiū naq̄ꝫ
ē xp̄ianū ſe dicē et xp̄i opa nō facē. Mēdatiū
ē ep̄m vel ſacerdotē ſe ꝓfiteri et ꝯria huic or-
dini opari. xxij. q. v. Cauete. Large tn̄ hoc dr̄
mēdatiū nō ꝓpe cū. ſ. nō intēdat decipe. ¶ Ter-
tium q̄ꝺ ꝯcurrit in mendatō ſm̄ Tho. et Bo-
nauen. in. iij. ē quedā accidentalis ꝑfectō. i. cō-
plementū nō tn̄ eſt de eius eſſentia. et hec ē in-
tentio generandi falſam opinionē in audien-
te. cum hac. n. intentione mendatium fortius
eſt et tn̄ poſſet eſſe mendatium ſine iſta vt cū
quis ſcienter narrat aliquid quod etiam au-
diētes ſciunt eſſe falſum quod tamē cauſa lu-
di et faciendi ſolatiū ſocijs facit. Sciendum
inſuꝑ q̄ q2 verba non ſunt ordinata ad aliud
niſi ad exprimendū mentis ꝯceptū. opa aūt ⁊
ſi hoc ſignificent ſunt ordinata etiā ad aliud.

1053

Hinc ẽ q͛ in mẽdatõ oris qđ ꝓprie dicit̃ mẽda-
ciũ ſemꝑ ẽ ibi pc̃m ſm Tho. ſcđa ſcđe. q. cx. ⁊
Aug⁹. xxij. q. ij. Primũ. Sʒ ſimulatõ opis nõ
ſemꝑ ẽ pc̃m: cũ ope ſimulãdo non agat ↄtra
illud ad qđ opa inſtituta ſũt ita directe ſicut
a dicẽdo ore mẽdatia vt dicit idẽ Tho. ſuꝑ Geñ.
vbi etiã ponit quadruplicẽ ſimulatõem. Pri
ma ſimulatõ eſt ſignificatõis. q̃lis fuit in Ja-
cob qui ſimulauit ſe eſſe Eſau cooꝑiendo ma-
nus ⁊ collũ pelliculis edoꝝ Geñ. xxvij. Signi
ficabat̃. n. q͛ minor ꝓplus. i. xp̃ianus p̃ferend⁹
eſſet maiori. i. iudaico. ſicut et minor p̃us rece
pit bñdictõnem. Secũda ſimulatõ ẽ cautele.
ſicut patet in Joſue qui ſimulauit fugã ab eis
qui erant de ciuitate Hay Joſue. viij. Tertia
ſimulatõ ẽ doctrine. ſ. cũ fit ad inſtruẽdũ alios
⁊ ſic xp̃c finxit. i. ſimulauit ſe lõgius ire Luc̃.
vlt̃. qđ fecit ad inſtructõnem diſcipuloꝝ. vt. ſ.
inſtã tius inuitaret̃ ab eis. et oñderet ſe longe
eſſe ab eis q̃ ad fidem ſue diuinitatis. Quar-
b ta ſimulatõ ẽ duplicitatis. cũ quis. ſ. ꝑ opa fi-
cta intendit decipe. de q̃ Job. xxxvj. Simula-
tores et callidi ꝓuocãt iram dei. et iſta vltima
eſt pc̃m nõ alie p̃ores. hec Tho. Hinc Hiero⁹
ait. Utilem ſimulatõem et in tp̃e aſſumẽdam
Hyeu regis iſrl̃ nos docet exemplũ qui cũ nõ
potuiſſet itfice ſacerdotes Baal. niſi finxiſ-
ſet ſe velle idolũ colẽ dicens. Congregate mihi
oẽs ſacerdotes Baal. rex Achab ſeruiuit i pau
cis ſibi. ego ſeruiã ei in multis. Et Dauid qñ
mutauit faciẽ ſuã corã Abimelech et dimiſit
eum et abijt. Nec mirꝫ q̃uis iuſtos homĩes tñ
aliq̃ ſimulare ꝑ tp̃e ob ſuã et alioꝝ ſalutẽ. cũ
etiã dñs noſter non hñs pc̃m nec carnẽ pc̃i
ſimulatõem peccatricis carnis aſſũpſit vt cõ-
demnãs in carne pc̃m nos in ſe facẽt iuſticiã
dei. hec ille. xxij. q. ij. Utilem. Sed nota ſm. b
Tho. ſcđa ſcđe. q. iij. q͛ Hiero⁹ ſumit ſimulatõꝫ
large ꝑ quacunqꝫ fictõne ſicut etiã ſũpta ẽ cũ
ſuꝑ diſtincta eſt q̃drifarie. nã ſtricte ſumendo
ſonat in vitiũ. cũ. ſ. fit ad decipiẽdũ. vñ Hyeu
in illa ſimulatõne peccauit. remuneratus aũt
fuit a deo tp̃alib⁹ nõ ꝑ ſimulatõne ſʒ ꝑ zelo q̃
deſtruxit cultuꝫ Baal. vt. iiij Regũ. x. Dauid
aũt in ſimulãdo ſe fatuũ. vt hr̃. j Regũ. xxj. ñ
peccauit. q: fuit fictõ illa ſeu ſimulatõ figural̃
ſicut glo. exponit ſuꝑ illud p̃s. Bñdicã dñm.
Dicit etiã Aug⁹ in lib. de queſtionib⁹ euãge-
lioꝝ q͛ non omne qđ fingimus mendatiũ eſt:
ſʒ qñ illud quod fingimus nihil ſignificat tũc
eſt mendatiũ. Cũ aũt fictio nr̃a refert̃ ad ali-
quã ſignificatõem nõ ẽ mendatiũ ſʒ figura ve
ritatis. Et ſubiũgit exemplũ de figuratis lo-
cutõnib⁹ in quib⁹ fingit̃ aliqua res nõ vt aſſe-
rat̃ ita eſſe ſed eã ꝓponimus vt figurã alteri⁹
qđ aſſerere volumus. vt illud qđ hr̃ Judic̃. ix.
q͛ ligna voluerũt ſibi ↄſtituere regẽ ⁊c̃. Hic ẽ
de fictõne opis. ſ. cũ fit ad aliquod ſignifican-
dum non ẽ ſimulatõ ꝓpe. ſicut cũ xp̃c finxit ſe
lõgius ire Luc. vlt̃. i. ↄpoſuit motũ ſuũ quaſi
volẽtis lõgius ire ad aliquid figurate ſignifi-
canduꝫ. ſm Aug⁹. ſ. cũ eſſet receſſurus aſcen-
dendo in celũ: ꝑ hoſpitalitatẽ tamẽ retinebat̃
qđammõ in terra. Item ſciendũ q͛ ſi nunq̃ li
ceat mẽdatiũ dicẽ q: ſemꝑ eſt pc̃m. xxij. q. ij.
Mihi. Tñ licet veritatẽ occultare cũ expedit. c
et ad prudentiã ꝑtinet. Hic Abraham inter-
rogat⁹ de Saray ab egiptijs dixit ſororẽ ſuã
eſſe. nõ aũt dixit vxorẽ ſuã ne ab egiptijs oc-
cideret̃: vt libere eã poſſit hr̃e. vt hr̃ Geñ. xij.
In q̃ facto (vt dicit Aug⁹) veritatẽ celare vo
luit nõ mendatiũ dici. Soror. n. dicit̃ q: filia
fr̃is erat. xxij. q. ij. Querit̃. Tũc. n. tales. ſ. ne-
ptis ⁊ nepos dici ↄſueuerãt fr̃es auũculi. Sa
ray aũt neptis erat Abrahe. Sicut et Loth q̃
germanus Saray erat dixit Abrahã: fratres
ſumus Geñ. xiij. Ita etiã cũ plures ſint cau-
ſe mouẽtes ad aliq̃d agẽdũ: abſqꝫ vitio mẽda-
tij p̃t vna aſſignari etiã minus efficax ceteris
alijs tacitis. Sicut Samuel cũ miſſus fuit a
dño ad inungendũ Dauid in regẽ iſrl̃ cũ eſſet
in bethleem interogat⁹ a ſeniorib⁹ de cauſa ſui
aduẽtus: tacita cauſa p̃ncipali. ſ. de vnctione
fienda reſpondit ſe veniſſe ad ĩmolandũ ſacri
ficiũ: qđ et fecit q̃uis illa nõ eſſet cauſa p̃nci-
palis. j Regũ. xv. Videt̃ etiã poſſe abſqꝫ vitio
mendatij vti verbis ſophiſticis ſeu locutione
duplici ad obuiandũ malis. cum. ſ. quis dicit
aliqua verba que intelligi p̃nt duplicit̃ et ad
vnũ quidem intellectũ dicit. alium intellectuꝫ
intẽdit inprimẽ in mẽte auditoris. vt ſi de ali-
quo qui ad mortẽ querit̃ interrogatus vtrum
tranſiuerit ꝑ illã viam qui hoc nouit dicat ñ
trãſiuit hic: intẽdens loqui de loco in q̃ ipſe ẽ:
qđ vtiqꝫ verꝫ eſt. Similit̃ ſi quis clericus int-
rogatus in porta ciuitatis vtꝝ hẽat aliquid đ
quo debet ſolui gabella et ille hñs reſpõdit q͛
nõ: intendens q: nõ obligat̃ ipſe ad gabellam
ſoluendã. nõ dicit mendatiũ q̃uis ille alit̃ in-
telligat verbũ q͛ ꝓferens. Vñ et angelus Ra-
phael interrogatus a Thobia quis eſſet. et de
q̃ genere. Reſpõdit ex filijs iſrl̃ ego ſũ Azari-
as Ananie magni filius Thob. v. Quod verũ
eſt ſm interp̃tatõem illoꝝ nominũ ſm mgr̃m
in hiſtorijs et nõ alit̃. Iſrl̃. n. interp̃tat̃ vidẽs
deum. Azarias vero adiutor. Ananias autem
gloria dei interp̃tatur. Erat vtiqꝫ angelus ex
videntib⁹ deũ ꝑ ſpẽm. Adiutor Thobie. Ana-
nie filius. i. dignus gloria dei. Thobias tñ ali-
ter intellexit. Cauendũ tñ a ſcãdalis qñ talia
p̃nt detegi. Sʒ nec in iuditio p̃t quis ſic loqui
iuridice intẽrogatus. Sic Abraham dicẽs ad
ſeruos ſuos. Expectate hic cum azino ⁊ poſt-
q̃ adorauerimus reuertemur ad vos loquens
de Iſaac quem intendebat ĩmolare Geñ. xxij.
Non in hoc dixit mendatium quia vel ipſe in-
tendebat reuerti cum filio ſperans illum ĩmo
latum a domino reſuſcitandum. vel locutus

eſt figurate ſm Tho. vbi ſup̄. ad ſignificandū
ꝙ deus receſſurus erat a ꝓpl'o iudeoꝝ ſeruilis
ꝯditōnis ꝓpter ꝑfidiā eius ꝑacta paſſione filij
ſui ⁊ demū reuerſurus in fine mūdi cū ꝯuerte-
rent̄. Interim expectant meſſiā cū azino .i.
ſenſu azinino ⁊ ſupficiali. De hoc etiā .xxij. q.
ij. § Abrahā. Prophauit inq̄t Amb. qd̄ igno-
rabat. Ipe ſol' diſponebat redire: ſꝫ dn̄s fuit
locut' ꝑ os ei' ⁊ ſic fuit ibi ꝓphia ſꝫ large n̄ ꝓpe
vt dic̄ Nico. d̄ lira. ex q̄ n̄ intellexit t̄uerſionē.

Secundo videndum .§. ij.

eſt de multiplici mō mēdatij. Om̄s. n. q̄ loquū
tur mēdatiū varie ipm̄ ꝓnūtiant. Triplex aūt
diuiſio ponit̄ de mēdatō ſm diuerſas ꝯſidera-
tōes eius ſm Tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. cx. Poteſt. n.
ꝯſiderari p̄mo mō ex ipa ſui falſitate q̄ verita
ti opponit̄. Secūdo ex ꝑte finis q̄ ibi intendi-
tur. Tertō ex ꝑte criminis qd̄ ibi auget̄ vel
minuit̄. ¶ Scd̄m p̄mā ꝯſideratōez ſic diuidit̄
mēdatiū a ph̄o in. iiij. ethicoꝝ. in mēdatiū qd̄
trāſcēdit veritatē in mai'. ⁊ illud qd̄ deficit in
minus. Primū ꝑtinet ad iactātiā. qd̄ ꝓhibet
ſapiēs dicēs. puer. xxx. Nē addas quicꝙ̄ v̄bis
illius et arguaris inueniariſqꝫ mēdax. ⁊ Am-
bro. Veritatis ea regula ē vt nil faciat q̄s cō-
mendādi ſui gr̄a q̄ minoꝛ ali' fiat. xj. q. iij. Si
q̄s vero nō obediat. Aliud mēdatiū qd̄ deficit
a veritate in minus ꝑtinet ad ẏroniā dicēdo
ſ. minuſꝙ̄ ſe veritas habeat. de q̄ in p̄s. Dimi
nute ſunt veritates a filijs hominū. Et Aug'.
Nō ita caueat̄ iactātia vt veritas deſerat̄. Et
Greg'. Incauti ſūt humiles q̄ mendatō ſe il-
laqueāt. xxij. q. ij. ſ. dicēdo aliquē defectū queꝫ
in ſe nō recognoſcūt. Hec diuiſio mēdatij ē ꝑ
ſe. qꝛ mendatiū inq̄tum huiuſmōi opponit̄ ve
ritati. Veritas aūt eſt quedā eq̄litas dū. ſ. ita
dicit̄ ſicut in mente habet̄. Equalitati aūt op
ponit̄ ꝑ ſe maius et min'. De iactātia aūt et
de ẏronia dr̄ in ti. de inani gl̄ia. Et dicit ph̄us
in. iiij. ethicoꝝ. ꝙ iactatoꝛ q̄ mētit̄ in laudādo
ſe vltra id qd̄ ē vituꝑabilioꝛ ē q̄̄ ẏronicus q̄ de
ſe negat bona que in ſe recognoſcit. et hoc qꝛ
magis recedit a medio veritatis. Rō. huius ē
ſm Bonauen. in. iij. di. xxxviij. qꝛ v̄tus eſt de
bono ⁊ difficili. Sꝫ difficili' eſt hoīem accede-
re ad negandū bonū qd̄ in ſe ē q̄̄ ad dicendum
bonū de ſe qd̄ nō hꝫ. Magis. n. appetit hō repu
tari ⁊ exaltari q̄̄ deſpici. Item iactatoꝛ ſe red-
dit hoīb' magis oneroſū q̄̄ ẏronic'. Si tn̄ ẏro
nicus negat de ſe bona q̄ ꝯgnoſcit hr̄e vt inde
laudet̄ tūc magis peccat q̄̄ iactatoꝛ. qꝛ vtrūqꝫ
ibi ē ẏronia et iactātia. ¶ Scd̄m ſacundā ꝯſi
deratōem. ſ. ex ꝑte finis ſic diuidit̄ a mgr̄o ſen
tētiaꝝ in. iij. di. xxxviij. mēdatiū in ꝑnitōſuꝫ.
iocoſū et offitōſum. Aut. n. intendit q̄s ex mē
datō malignitatē ſeu nocumentū et ſic ē ꝑni-
tioſum. aut delectabilitatē ꝓximi et ſic ē ioco-
ſum. aut vtilitatē et ſic eſt offitōſum. Et men-
datio ꝑnitioſo vſi ſunt illi duo ſenes q̄ accu-
ſauerūt Suſannā falſo de adulterio vt occi-
deret̄. vn̄ vni eoꝝ dixit Daniel. Mētitus es in
caput tuū. Dan̄. xiij. Mendatō iocoſo videtur
vſus fuiſſe Joſeph qn̄ dixit ꝑ ꝓcuratorē ſuum
fr̄ib' ſuis. Neſciebatis: qꝛ nō eſt ſimilis mei in
egipto in auguriādi ſcīa Gen̄. xliiij. Vbi dicit
Aug' ꝙ qꝛ nō ſerio ſꝫ ioco dictū ē vt exit' do-
cuit nō ē habendū mendatiū. Mendatia em̄ a
mendacib' ſerio agunt̄ nō ioco. xxij. q. ij. Qd̄
ait. Iſta tn̄ videt̄ obſcura locutō: cū mēdatiū
iocoſū ſit mendatiū et pc̄m niſi dicat̄ ea in-
tentōe vt qui audit ꝑpendat nō vere ſꝫ iocoſe
dici ſeu fabuloſe qd̄ nō ibi ꝯtingit. Sꝫ p̄t dici
ſm Gr̄anum. q. ea. §. Itē ꝙ dr̄. ꝙ ſūt quedam
mendacia que etſi culpa leui nō careāt tn̄ nō
ſūt dānabilia. imo nec ſunt q̄ſi habenda men-
datia qꝛ. ſ. nō nocēt. et iſto mō p̄t intelligi di-
ctū Aug'. Poſſet tn̄ dici ſm mgr̄m in hiſtor̄.
illa verba dixit loquēs ſm opinionē egiptōꝝ
qui credebant eum hr̄e auguriandi ſcientiā.
Mendatiū offitioſum dixit Raab iericontina
cū dixit de exploratorib' q̄s in domo habebat
abſcōditos ꝙ receſſerāt Joſue. ij. Et obſtetri-
ces egiptie Sephora ⁊ Phua Pharaoni. ſ. ꝙ
mulieres hebree haberēt obſtetricandi ſciam
⁊c̄. Et circa hoc dic̄ Greg'. i. xviij. moral̄. ꝙ n̄-
nulli obſtetricū fallatiā conant̄ aſſerere hoc
mēdatij genus non eſſe peccatū: maxime qꝛ de
illis mentiētib' ſcriptū ē ꝙ edificauit eis dn̄s
domos. in qua magis recōpenſatōne ꝯgnoſci-
tur quid mēdatij culpa mereat̄. Nā benignita
tis eaꝝ merces q̄ eis in eterna potuit vita re-
tribui p̄miſſa culpa mēdatij in terrena ē recō
penſatōne declinata. xxij. q. ij. Si quelibet. Ex
quo mō loquēdi poſſet videri illud mēdatium
obſtetricū fuiſſe mortale. qꝛ null' p̄uat̄ eter-
na remuneratōne niſi pro mortali. Sꝫ Tho.
ſcd̄a ſcd̄e. q. cx. arti. vlt. dicit. ꝙ illud mēdatiū
p̄t dupliciter ꝯſiderari. Vno mō q̄tū ad affectū
beniuolētie in iudeos et q̄tum ad reuerētiam
diuini timoris ex quib' ꝯmendat̄ in eis indo-
les v̄tutis. Et ſic eis debet̄ r̄muneratō eterna.
Vn̄ Hiero' expōit ꝙ dn̄s edificauit eis domos
ſ. ſpūales. Alio mō p̄t ꝯſiderari q̄tum ad ipm̄
exteriorē actū mēdatij quo quidē nō potuer̄t
eternā remuneratōem mereri: ſꝫ forte aliquā
remuneratōem tp̄alem cuius merito non re-
pugnabat illa deformitas mēdatij ſicut repu-
gnabat merito remuneratōis eterne. et ſic in-
telligenda ſūt verba Grego. non ꝙ mererent̄
ꝑ illud mēdatiū amittē remuneratōeꝫ eternā
quā iā ex p̄cedēti affectōne meruerāt. Ex hijs
patꝫ mēdatiū fuiſſe veniale. Et nota ꝙ q̄uis
interrogatus a iudice ſm formā rectā iuris.
⁊ de ꝑtinētib' ad p̄ctatem eius teneat̄ ex legis
neceſſitate n̄ mētiri al' peccaret mortalit̄ ſm
Tho. et Bonauē. in. iij. ideo obſtetrices mēti-
endo nō peccauer̄t mortalit̄ ſm Bonauen. qꝛ
fuit ibi op' miſcdie cui' inquiſitō vel rep̄hēſio

a ad p̄tatem Pharaonis nō ꝑtinebat. quia nō
eſt data aliq̄ p̄tas hoī ad agendū ꝯ deū. Se-
cundū tertiā ꝯſideratōez.ſ.inq̄tum auget̄ cul
pa vel minuit̄ in mendatio. ſic Aug⁹ in lib. de
mēdatio ponit. viij. genera mendacioꝝ. xxij.
q. ij. Primum. Primū ē q̄ in doctrina religi-
onis vt cū quis diceret aliq̄d ꝯ fidē vel bonos
mores. vt fornicatōem vel vſurā nō eſſe pctm
mortale. oēs in fine ſaluādos xp̄icolas. et hu-
iuſmōi. Secundum eſt q̄ ledit q̄s primū in-
iuſte ita q̄ nulli ꝓdeſt et alicui obeſt. vt detra-
hēdo fame alteri⁹ vel falſo accuſando. Ter-
tiū ē qd̄ ꝓdeſt vni ſ3 nocet alteri ꝯ iuſticiaz. vt
ſi q̄s deneget qd̄ d3 ſcienē ipſe vel ali⁹ ꝓximo.
Quartum ē qd̄ fit ſola mentiendi libidine ꝓ-
cedēs ex hītu. vñ ⁊ phs dicit in. iiij. ethicoꝝ. q̄
mēdax eo q̄ talis eſt ſm hītum ipo mendatō
gaudet. Quintum qd̄ fit placendi cupiditate
vt.ſ. quis delectet aliū. In q̄ etiā ꝯp̄hendi pōt
nōſolū iocoſū ſed etiā adulatō cū quis laudat
aliquē de eo qd̄ nō eſt in eo. Sextum q̄ inten
dit̄ vtilitas alicui⁹ ſine nocumēto alterius q̄
ad ſubſtantiā tp̄alem vt cū q̄s interrogat⁹ de
pecunia alterius quā vult iniuſte auferre di-
cit ſe neſcire cū ſciat. Septimuz qd̄ nulli no
cet et ꝓdeſt alteri q̄ ad euadendū mortē cū q̄s
querit̄ ad occidenduz iniuſte et ille qui nouit
dicat ſe neſcire vel alubi eſſe q̄ vbi eſſe ſcit.
Octauū cū nulli obeſt et ꝓdeſt alicui ad hone-
ſtatē v̄tutis vt ad ꝯſuandā pudicitiā ne vio-
let̄. Et in dicto. c. Primū. dicit Aug⁹ q̄ ad ſa
lutē eternā nullus ducēdus ē opitulāte men-
datio. ꝯcludēs in fine nullū mēdatiū eſſe abſq3
pctō. Et recte ē q̄ int̄ iſta octo genera primū
eſt ḡuiſſimū. Alia tanto ḡuiora quāto magis
appropinquāt in ordine ad ipm (ceteris pari-
bus) ⁊ ecōtra tāto leuiora quāto magis diſtāt
a p̄mo. Et idem ponit. b Tho. ſcda ſcde. q. vbi
ſup̄. dicens p̄ma tria ꝑtinere ad mendatiū ꝑ-
nitioſū. tria vltima ad offitioſū. Quintuz ad
iocoſū. ad qd̄ forte p̄t reduci ⁊ quartū. ⁊ vtrū-
q3 pctm. Qd̄ q̄ dicit venerabilis Caſſianus in
collatōne Joſeph de diffinitōibꝫ q̄ licet aliqñ
mendatiū dicē ob aliquā vtilitatē magnā vel
magnū malū vitandū cū inde nulli nocumen
tū infert̄. nō videt̄ veꝝ: ſ3 eſt ꝯ doctrinā ſcti
Aug⁹. in dicto. c. Primū. ⁊. c. Mihi. ⁊ ꝯ doctri
nā. b Tho. vbi ſup̄. Et q̄ inducit ad hoc ꝓban-
dū. ſ. ꝓmiſſa facta a ſcis nō ſuata fuiſſe abſq3
pctō qd̄ videt̄ ꝑtinere ad primū mendatiū. et
de pluribꝫ mēdatijs in quibꝫ p̄res antiqui nō
dicūt̄ peccaſſe. R̄ndet̄ q̄ ꝓmiſſio facta a quo-
cūq3 p̄t aliqñ nō ſuari ſine peccato etiā ī re-
bus licitis. vt dicet̄ īfra. nec ibi erit mēdatiū.
b Que aūt dixerūt Abrahā ⁊ Jacob. ⁊ſi videan
tur mēdatia nō tñ fuerūt mendatia. vt cū Ja-
cob dixit p̄ri ſuo ſe eſſe Eſau primogenitum
Geñ. xxvij. Erat. n. Eſau iure p̄mogeniture q̄
ſibi debebat̄ ſm Tho. vbi ſup̄. Vſus ē aūt illo

mō loquēdi p̄ ſpm̄ ꝓp̄hie ad deſignandū m iſte-
riū. q2. ſ. ꝑplus minor. ſ. gentiliū ſubſtituēdus
erat in locū maioris. i. ꝑpli iudeoꝝ. Idem Bo-
nauen. in. iij. Sic et Granus. xxij. q. ij. §. Itē
opponit̄. dicit q̄ Jacob nō eſt mētitus q2 non
dixit ſe eſſe primogenitū naſcēdo: ſ3 ius p̄mo-
geniture ſubintrando. Sicut et xp̄c dixit Jo-
hānem bap. eſſe Heliam non ꝑſona ſed imita-
tione v̄tutis Math. xj. In q̄ facto nō mētien-
do ſibi ꝓfuit et alteri nō nocuit q2 bñdictōez
debitā accepit nō alienū ſurripuit. De Abra
ham dictū eſt ſup̄. Quod aūt dicit Nico. de li-
ra ſup dicto. c. q̄ nō eſt neceſſitas excuſādi pa
tres veteris teſtamēti a mendatio officioſo vt
hic et in alijs locis cū tale mēdatiū ſit venia-
le. et ap̄li qui fuerūt ꝑfectōres eis poſt aduen
tū ſp̄ūſſancti nō fuerūt abſq3 veniali. iuxta il
lud. j Joh. j. Si dixerimus q2 pctm nō hēmus
ip̄i nos ſeducim⁹ et veritas in nob non ē. Tñ
q2 doc. ſancti qui credunt̄ habuiſſe ſpiritūſan
ctū in expoſitōne ſcripturaꝝ cū eos excuſent
vt dictum eſt: nec ignorauerūt ipos nō fuiſſe
īmunes a venialibꝫ. iō magis piū ē ſentire qd̄
ip̄i ſentiūt. ⁊ alit̄ dicē ē ſapꝫ pluſq̄ oportet ſapꝫ
nō ad ſobrietatē qd̄ ap̄lus ꝓhibet. vñ ⁊ Aug⁹
dicit. Credendū ē illos hoīes qui ꝓpheticis te-
poribꝫ digni auc̄te habiti ſūt oīa que ſcripta
ſūt de illis ꝓphice geſſiſſe atq3 dixiſſe. Verū eſt
tñ dicit Tho. vbi ſup̄. q̄ quidā cōmendant̄ in
ſcriptura non ꝓpt̄ ꝑfectā virtutem ſ3 indolem
quādā v̄tutis. q2. ſ. apparebat in eis aliq̄s lau
dabil' affect⁹ ex q̄ mouebant̄ ad quedaz inde-
bita faciēda. et hoc mō Judith laudat̄ nō q̄a
mentita ē Holoferni: ſ3 ꝓpter affectū quē ha-
buit ad ſalutez ꝑp̄li ꝓ qua ꝑiculis ſe expoſuit.
q̄uis dici poſſet q̄ v̄ba eius ſm aliquē intelle-
ctum veritatē hñt. Notandū etiā q̄ ex hoc
q̄ euāgeliſte narrantes eaſdē hiſtorias vel do-
ctrinas ſaluatoris diuerſimode ſcribāt: nullo
mō dicit Tho. vbi ſup̄. phas ē opinari in euā
gelio vel in aliq̄ canonica ſcriptura aliqd̄ fal
ſum aſſeri q̄ ſcriptores mentiti ſūt. quia ꝑiret
certitudo fidei q̄ auctoritati innitit̄ ſcripture.
ar. ad hoc di. ix. vbi dicit Aug⁹ ad Hiero. Si
ad ſcripturas ſacras admiſſa fuerint offitioſa
mendatia. quid in eis remanebit auc̄tis: q. d.
nulla. q̄ de ſcripturis illis ſnīa ꝓferet̄. ſ. ad ꝓ-
bandū aliquid: certe nulla poſſet. vñ Aug⁹ in
lib. de ꝯſenſu euāgeliſtaꝝ ait. Nullo mō labo
randū eſſe iudicat qui prudent̄ intelligit ipas
ſnīas eſſe neceſſarias ꝯgnoſcēde veritati qui-
buſlibet v̄bis fuerint explicate. Et in hoc ap-
paret nō debere nos arbitrari mētiri quenq̄
ſi pluribꝫ reminiſcentibꝫ rem quā audierunt
vel viderūt nō eodem mō atq3 eiſdem v̄bis ea-
dem res fuerit indicata. hec ille. Si qua autez
aliqñ videt̄ ꝯrietas in ſcripturis. ſuꝑficialit̄
eſt tm̄ et apparent̄ ſm corticē. nō realiter. Et
Hiero⁹ dicit. Non putemus in verbis ſcriptu-

rarum eſſe euangeliũ ſed in ſenſu. non in cor-
tice ſʒ in medulla. nõ in verboꝝ folijs ſʒ in ra
dice rõnis. j. q. j Marchion. Sicut ubi gr̃a ꝙ
Lucas refert. viij. ca. Archiſynagogũ rogaſ-
ſe xp̃m vt veniret ad domũ ſuã ad ſanandum
filiã infirmã Mathe⁹ narrãs eandẽ hiſtoriam
ix. ca. dicit Archiſynagogũ ſeu principẽ xp̃o
dixiſſe. Filia mea modo defuncta ẽ. cũ tñ ad-
huc ñ eſſet mortua. ſʒ qꝛ dũ xp̃c iret ad domũ
eius mortua ẽ. Mathe⁹ abbreuiãs hiſtoriã di-
cit illũ dixiſſe qḋ demũ factũ ẽ. qꝛ mortua ẽ et
ita in extremis dimiſerat. qꝛ iã mortuã iudi-
cauit quã poſtea reſuſcitauit. vñ in ſnĩa ↄcor
dant. ⁊ alias apparẽtes ↄrietates doc. ex ponẽ
do ſoluũt. ¶ Nullo igiẗ caſu licet mẽtiri. Rõ
a hui⁹ (ſm Tho. vbi ſup̃) ẽ. qꝛ illud qḋ ſm ſe eſt
malũ ex genere ſuo. nullo mõ p̃t eſſe bonũ et
licituʒ. qꝛ ad hoc ꝙ aliq̃d ſit bonũ requiriẗ ꝙ
oĩa recte ↄcurrãt ad ip̃m. Bonũ. n. ẽ ex integ̃
cã ſm Dioniſiũ. Mẽdatiũ aũt ẽ malũ ex gene
re. Eſt. n. act⁹ cadẽs ſup indebitã materiã. Cũ
enĩ voces ſint ſigna naturaliẗ ĩtellectuũ. In-
naturale ẽ ⁊ ĩdebitũ ꝙ aliq̃s voce ſignificet qḋ
nõ hʒ in mẽte. vñ et ph̃s dicit in. iiij. ethicoꝝ.
ꝙ mẽdatiũ ẽ ꝺ ſe p̃uũ ⁊ fugiendũ. Ad hoc etiã
facit decreẗ. ſup eo. ex̃ẗ de vſu. vbi dr̃ ꝙ nõ lʒ
p alterius vita mẽtiri. Item Bonauẽ. in. iij.

Q̃tum ad tertium. §. iij.

b Nota ſeuerã punitõem ip̃ius mendatij q̃ fit a
deo. in eo qḋ dicit p̃s. Perdes tu. ſ. de⁹. Sʒ de⁹
nõ p̃dit creaturã rõnalẽ niſi ꝓpẽ mortale ex q̃
videẗ mendatiũ eſſe mortale. qḋ verũ eſt ſʒ nõ
ſemp. Pro cui⁹ declaratõne dicit. b Tho. ſcḋa
ſcḋe. q. cx. arti. vlẗ. ꝙ mendatiũ ẽ mortale ſm
ꝙ ↄriaẗ caritati p quã aĩa viuit deo ↄiuncta.
Cõtrariaẗ aũt caritati tripl'r. Uno mõ ſm ſe.
Alio mõ ſm finẽ intentũ. Tertio mõ p acci-
dens. ¶ Scḋm ſe quideʒ ↄriaẗ caritati ex ip̃a
falſa ſignificatõe. q̃ ſi ſit circa res diuinas cõ
trariaẗ caritati dei cui⁹ veritatẽ occultat. vel
corrũpit. vñ huiuſmõi mendatiũ nõſolũ oppo
niẗ ỽtuti caritatis ſʒ etiã fidei et religionis.
vñ hoc mendatiũ ẽ g̃uiſſimũ. ſicut cũ fidel'in
p̃ſecutõe negaret ſe eſſe xp̃ianũ qḋ eſſet in ob-
probrium fidei q̃ſi nõ eſſet vera. ſicut etiã Pe
trus negauit xp̃m cũ negauit ſe eſſe ei⁹ diſci-
pulũ Math. xxvj. Si vero falſa eius ſignifica
tio ſit circa aliq̃d cui⁹ ↄgnitõ ptineat ad hoĩs
bonũ: puta q̃ ptinẽt ad p̃fectõem ſcĩe. vt docẽ
do falſa ſcienter in iure. vel medicina. vel alia
facultate. vel que ptinẽt ad p̃fectõem moꝝ. ſi-
cut falſi ꝓphe qui ꝓmittebãt ꝓp'lo liberatõnem
p̃manẽti in pc̃tis ſuis. iuxta illud. Prophete
tui viderũt tibi falſa. Treñ. ij. Et Iere. vij. No-
lite ↄfidẽ ĩ ỽbis mẽdatij dicẽtes Templũ dñi
tẽplum dñi. Templuʒ dñi ẽ: ſupple ꝓteget nos
a malis qḋ falſo ꝓmittebãt ꝓphe. Tale mẽda-
tiuʒ qꝛ infert damnũ ꝓximo. ↄriaẗ dilectõni
ꝓximi. vñ mortale eſt. Ad idem videtur ptinẽ
mendatiũ ꝓnunciantiũ falſas indulgẽtias et
reliquias. et in p̃dicatõne ſcienter falſa dicẽdo
et ꝓmittentiũ miſſas et orõnes mẽdaciẗ et di-
centiũ ſe hr̃e auctẽm. Si vero falſa opinio ex
mendatio generata ſit circa aliq̃d de q̃ nõ re-
ferat vtꝝ ſic vel aliter ↄgnoſcaẗ cũ ex tali mẽ
datio nõ dãnificeẗ ꝓximus. ſm ſe nõ erit mor
tale. ¶ Secũdo mõ mẽdatiũ eſt mortale rõne
finis intenti: puta cũ quis intendit iniuriam
dei vel nocumentũ ꝓximi q̃ ad p̃ſonã. famam
vel diuitias. et vtrũqʒ eſt ↄ caritatem. Nã no-
cere ꝓximo. ſ. notabiliter ẽ mortale. Sic ẽ in-
telligendũ qḋ dicit Ray̆. in ſecũda pte ſue ſũ-
me in dictione mendatiũ in fine. ſ. ꝙ qui ỽbis
mẽdacib⁹ in mercatõnib⁹ vtũtur dicẽtes rem
vilem eſſe caram et p̃tioſam: mortaliter pec-
cãt ꝓpter nocumentũ qḋ inferũt ꝓximo. quod
verũ eſt cũ intẽdunt notabliter dãnificare et
decipe ſi poſſũt. nã de modico intẽdentes non
apparet rõ q̃re ſit mortale. Ex ſola aũt inten-
tione pc̃i mortalis peccaẗ mortaliẗ. ſicut iu-
dei cũ dicebãt xp̃m eijcere demonia in beelze-
bub vt tollerẽt famã eius Luc. xj. Et qui teſti
ficati ſunt ↄ Naboth. mẽtiẽtes ꝙ maledixiſſet
deo et regi vt occidereẗ. j Regũ. xxj. Et teſtifi
cantes ↄtra Stephanũ ꝓthomartirẽ vt lapi-
dareẗ Acẗ. vj. Et Siba occurrẽs Dauid fugi-
enti a facie Abſalonis qui mẽtitus eſt cõtra
Miphiboſeth ꝙ noluiſſet malitioſe accedẽ ad
eum vt hr̃et ſubſtantiã ei⁹. ij Regũ. xvj. Si ỽo
finis intẽtus nõ ſit ↄrius caritati nec menda-
tiũ ſm hãc rõnem erit mortale ſicut apparet
in mendatõ iocoſo in q̃ intẽdiẗ aliq̃ leuis ꝺle-
ctatio. vel etiã cũ intendiẗ paꝝ nocumentum
ꝓximo. et offitioſo in q̃ intendiẗ vtilitas ꝓxi-
mi. ſicut fuit mendatiũ Sare q̃ angelo nega-
uit ſe riſiſſe ob quãdã erubeſcentiã vitandam
Geñ. xviij. Et Michol q̃ mẽtita ẽ Sauli ꝺ Da
uid. ſ. coacta ꝙ dimiſerat eũ recedẽ. j Regum
xix. Et Chuſi qui mẽtitus ẽ Abſaloni dicẽs ſe
amicũ ſuũ: et dãs ↄſiliũ ſibi noxiũ. ij Regum
xv. ſʒ vt reuertereẗ regnũ ad eum cui⁹ erat. ſ.
Dauid. ¶ Tertio mõ p accidẽs p̃t ↄriari ca-
ritati rõne ſcãdali vel cuiuſcũqʒ dãni ↄſequẽ-
tis. et ſic etiã erit mortale. dũ. ſ. aliq̃s nõ vere-
tur ꝓpẽ ſcãdalũ publice mẽtiri. Et ſic iſto mõ
ſ. p accidẽs nonſolũ p̃nitõſum mendatiũ qḋ ꝺ
ſe ẽ mortale: ſʒ et iocoſum ⁊ offitioſũ que de ſe
ſunt venialia p̃ñt eſſe mortalia. Perdit g̃ de⁹
dãnatõne eterna oẽs qui loquunẗ mendatiuʒ
q̃cunqʒ iſtoꝝ modoꝝ vbi ẽ mortale. ſm qḋ in-
telligẽdum ẽ illud Sap̃. j. Os qḋ mentiẗ occi-
dit aĩam. ſ. cũ mẽtiẗ mẽdatio qḋ ẽ mortale. vt
p̃nitõſuʒ. Sic dicit glo. ſup dicto ỽſu p̃s. Per
des oẽs. Ad hoc etiam facit qḋ dicit Granus.
xxij. q. ij. §. Item qḋ dr̃ Perdes. p̃t vniuerſali-
ter intelligi dicta auctoritas p̃s. etiam de mẽ-
datio veniali. Nam cum veniale diſponit ad
mortale. Sic quis perditur etiam mendatio

1057

veniali inq̄tum diſponit̄ ad mortale ꝓpter qđ
quis perdit̄. Et ſic intelligendū ē illud. c. Nec
artificioſo. xxij. q. ij. Sciendum aūt ꝙ opinio
quorundā fuit. vt refert Ugo cardi. ſup illud
p̄s. ꝑdes oēs ⁊c̄. et glo. ſup. c. Ne q̄s arbitret̄.
xxij. q. ij. et. b Tho. ſcđa ſcđe. q. vbi ſup. arti. ſi.
ꝙ omne mendatiū etiā offitōſum in viris ꝑfe-
ctis ē mortale. ſʒ Ugo nō eā approbat. q̄nimo
b. tho. vbi ſup̄ expreſſe reprobat vt falſā. Idez
Bonauen. in. iij. Et rō huius ē ſm ip̄m. quia
nulla circūſtātia agg̃uat in infinitū niſi que
trāſfert in aliā ſpēm. Circūſtantia aūt ꝑſone
non tranſfert in aliā ſpēm niſi forte rōne ali-
cuius ānexi. puta ſi ſit ꝯ votū ip̄ius: qđ nō p̄t
dici de mēdatio offitōſo et iocoſo. et ideo neu-
trū eoꝝ eſt mortale in viris ꝑfectis niſi rōne
ſcādali. Et ad hoc p̄t referri qđ dicit Aug⁹ ꝑ-
fectis eſſe p̄ceptū nonſolum nō mentiri ſʒ nec
velle mētiri. q̄uis hoc nō aſſertiue ſʒ ſub du-
bitatōne dicat. Nec obſtat ꝙ ponunt̄ in ſtatu
ꝯſuande veritatis: qꝛ veritatez tenent̄ ex ſuo
officio in iuditio vel doctrina ꝯſuare. Cōtra
que ſi mentiant̄ vt iudicādo vel p̄dicādo erit
a ¶ mortale. alit̄ vero nō oʒ ꝙ ſit mortale. Eſt aūt
ꝯ p̄ceptuʒ octauū illud. ſ. Nō loq̄ris ꝯ primū
tuū falſuʒ teſtimoniū ſm mgr̄m ſniaꝝ in. iij.
di. xxxvij. ⁊ hoc cū ē mortale. p̄ter aūt p̄ceptū
cū ē veniale. ¶ Oſtendit̄ autē g̃uitas et dete-
ſtatio ei⁹: qꝛ inficit intellectū. minuit affectū.
tollit dei aſpectū. Qꝛ inficiat intellectū patet
ex hoc. qꝛ falſum ē malū intellect⁹ cui mēdoſ⁹
innitit̄. Sicut veꝝ ē bonū intellectus a q̄ mē
doſus recedit. Uñ dicūt dānati. Errauimus a
via veritatis Sap̄. v. Sicut aūt intellectus ē
nobiliſſima potentia p̄uia volūtati qꝛ bonum
intellectus ē quod mouet affectū ad ſui amo-
rē. Ita corruptō eius ꝑ falſitatē ē ꝑiculoſiſſi-
ma. ꝓpter qđ diſtricte ꝓhibet̄ Leuit̄. xix. Non
loq̄ris mendatiū. Scđo mendatiū minuit be
niuolētie affectū. Naʒ mendaces ꝯmunit̄ ſunt
exoſi hoīb;. Diſplicet enī cuilibet ſe decipi ab
alio. Et merito tales abbominant̄ ab homīb;
qꝛ mēdatiū deſtruit ⁊ ꝯturbat totā ꝯuerſatōʒ
hoīm adinuicē. Tota. n. ꝯmunicatō hoīm ad-
inuicē inſtrumentalit̄ ꝯſiſtit in actu ſignifica
tōnis. Nullus. n. p̄t aliquid ſui cordis ſeu ꝯce-
ptus mētalis alteri ꝯmunicare niſi ꝑ aliquod
intēmediū ſignum. in quib; ſignis vox obtinet
p̄ncipatū. Corruptō g̃ ſignificatōnis q̄ ꝓcedit
ex ligua mēdaci ē corruptō totius generatōis
humane. vñ videmus hoc ſequi ꝙ ex multitu-
dine mendatioꝝ et hoīm q̄ ſunt mēdaces q̄ſi
nullus credit alteri ſed ſemꝑ ſuſpectū habet.
iuxta illud Hiero. Mendaces faciūt vt vera di
centib; non credant̄. Sine mutua aūt credu-
litate nulla ē fida ſocietas. nulla in aliq̄ fides
nulla ſpes et cōfidentia firma. nulla amicitia
vera. nullum pactū firmū. nulla ꝯcordia. nul
la pax. nulla deniq; in aliquo bono firmitas.

Et ſic mendatiū eſt cā innumerabiliū maloꝝ
que odio habent̄. ꝓpter quod dr̄ Eccī. vij. Noli
velle mentiri omne mendatiū. i. vllo mēdatō.
¶ Tertio tollit dei aſpectū ſm hoc qđ dr̄ in p̄s. b
ꝑdes oēs qui lo. mē. et merito. Omē. n. ſimile
applaudit ſuo ſimili. Cū aūt deus ſit ip̄a veri-
tas ſūma: nō p̄t cū mendatō quis apparere in
ꝯſpectu ei⁹. Sʒ vt dicit Iohs Apoc. vlt. Fo-
ras. ſ. ſupnam ciuitatem quaʒ vidit: canes et
venefici et impudici et homicide et idolis ſer-
uientes et oēs qui amat mendatiū. Ego ſū ve
ritas ait v̄bum incarnatū Ioh. xiiij. Impiiſſi
ma aūt blaſphemia eſſet dicere vel ſentire ꝙ i
eo ſit aliqđ falſum vel mēdoſum. aut ꝙ ꝑ diui
nū v̄bum aut quicq̄d in eo ꝯtētuʒ mēdoſe ali-
quid exprimeret̄. immo mirabilit̄ deus diligit
ita veritatē qꝛ ſeip̄m. ſ. diligit qui ē veritas. ꝙ
ſm glo. j Corin. xv. Horrēdum ē aliq̄d falſi de
deo dicē ⁊ſi ad laudē eius videat̄ ꝑtinere. cum
Iob. xiij. dicat. Nunq̄d deus indiget nr̄o men-
datō ſq. d. non vtiq;. Conſtat autē ꝙ creatura
rōnalis inq̄tum talis ē eius imago. et oīs ei⁹
ſignificatiua exp̄ſſio ē imago illi⁹ verbi facta
et creata ad hoc vt primā veritatē ſemꝑ exp̄-
mat exterius. et ſm illius regulā ſe dirigat in
oīb;. et oīa faciat ab ea nullatenus deuiando
ſʒ venerādo. laudādo. et magnificādo. Sʒ mē-
datium ē corruptela et macula et deprauatio
oīm predictoꝝ. Et vt dicit Anſhelmus. Adeo
mēdatium ē malum ſm ſe ꝙ deus nō p̄t diſpē-
ſare ꝙ homo dicat ſine peccato. qꝛ nō p̄t rece-
dere a veritate ſua. De furto poſſet diſpēſare.
quia dñi eſt terra et plenitudo ei⁹. Et ideo qđ
poſſidet vnus p̄t alteri dare. Uñ ⁊ Salomon
ꝓuer. vj. int̄ ea q̄ odit deus ponit linguā men
dacē. In huiuſmodi etiā deteſtatōeʒ Ananias
et Saphira quia mentiti ſunt Petro de p̄tio
agri ſui venditi perditi ſunt corporaliter mor
tem ſubitaneam incurrentes Act̄. v.

De promiſſione ſim// .§. iiij.

plici. ſ. abſq; iuramēto vel voto. Ubi ſciendum c
ꝙ cum quis promittit ſimpliciter aliquid illi-
citum vtiq; peccat. ⁊ illud ſeruare non debet.
qꝛ peccatū peccato adderet. Uñ Iſido. In ma
lis ꝓmiſſis reſcinde fidem. ſ. non ſeruando. Si
aūt licitum eſt et poſſibile ꝙ ꝓmittit ſʒ ſuare
nō intendit: vtiq; peccat qꝛ mendatium dicit.
Si autē ſuare intendit. nō ſuādo cum poteſt
vtiq; peccat. qꝛ omne ꝓmiſſum debitum quod
iure naturali ſuādū ē adeo ꝙ ſm Aug. fides
etiā qñ hoſti ꝓmittitur ſuanda eſt. xxiij. q. j.
Noli. Et hoc niſi ſubſit vel ſuperueniat cauſa
rōnabilis nō implēdi. puta nouus caſus im-
premeditat⁹. Uñ dicit. b Tho. ſcđa ſcđe. q. cx.
arti. iij. ꝙ p̄t talis non ſeruans quod promiſit
excuſare ſi ſint mutate ꝯditiones ꝑſonarum
⁊ negotioꝝ. Ut. n. dicit Señ. in lib. de bñficijs
ad hoc ꝙ hō teneat̄ facē quod ꝓmiſit: req̄rit̄
ꝙ oīa imutata ꝑmaneant. Alioquin non fuit

mendax in ꝓmittendo quod ꝓmiſit qꝫ habebat in mente ſubintellectis debitis ꝯditōnibꝫ. Nec etiā eſt infidelis in non ſuando quod ꝓmiſit. Vñ Apl'us nō eſt mētitus nō eūdo Corinthū quo ire ꝓmiſit: ꝓpter impedimēta ſuꝑuenientia. Hinc et Gelaſius papa ait. Beatus Paulus apl'us nō ideo qꝺ abſit ſe fefelliſſe credendus ē aut ſibi extitiſſe ꝯrius. qñ cuꝫ ad hyſpanias ſe ꝓmiſiſſet itur diſpoſitōne diuina maioribꝫ occupatus ex cauſis qꝺ ꝓmiſit implere nō potuit. quantū. n. ipſius volūtati interfuit hoc ꝓnūciauit. qꝺ reuera efficē voluiſſet q̄tū ad diuini ſecreta ꝯſilij q̄ vt hō nō oīa potuit. licꝫ ſpiritu dei plenus agnoſcē ſuꝑna ꝑtermiſit. ſ. acceſſū ad hyſpaniā diſpōne ꝑuent⁹. Nec qꝫ. b Petr⁹ ꝓ affectu diuine reuerētie ipi dño rñdit. Nō lauabis mihi pedes ineternū ſe fefelliſſe qꝺ abſit. aut in ſua putabit minime ꝯſtitiſſe ſnīa q̄ mox diuine ceſſerit volūtati. xxij. q. ij. Beatus. Et ꝓmiſſa ſimplicit incaute facta vel ꝓpoſita ſeu determinatōes cū occurrat aliquid melius fiēdū ſint mutāda ſeu poſſint īmutari laudabiliter. pꝫ ex hoc qꝺ hr̄. xxij. q. iiij. vbi dr̄ ex ꝯcilio Elibtano. Diffinitō. i. promiſſio incauta laudabilit ſoluēda eſt ſm glo. Nec ē ꝑuaricatō ſꝫ temeritatis emēdatio. Itē q. ea. Nō ſemꝑ ꝓmiſſa oīa ſoluēda ſūt. Deniqꝫ ipſe dñs mutat ſnīam ſicut ſcriptura indicat ſicut pꝫ in Niniue et Ezechia. Item in. c. Incōmutabilis. Angeli etiā apparētes Loth inuitati ab eo vt intrarēt domū ſuā: reſpōderūt. Nequaq̄: ſꝫ in platea manebimus Gen. xviiij. qui tñ coacti ꝑcibꝫ poſtea intrauerūt. Nec in hoc mentiti ſūt: qꝫ nō intēdebant intrare niſi rogati vt in hoc cōmendaret hoſpitalitas in Loth. et alijs ipſius daret exemplum mutādi aliqñ ꝓpoſitum. vt dicit in collat. abbatis Ioſeph. Et hoc diffuſe declarat Iohēs caſſianus in collat. Ioſeph de diffinitōnibꝫ. hoc tñ ē verum niſi talis ꝓmiſſionis mutatō fieret in ꝑiuditiū alterius. vel ꝓmiſſio facta eſſet de neceſſarijs ad ſalutē. qꝫ tunc dicit regula. Qꝺ ſemel placuit amplius diſplicē nō ꝑt. ex. de re. iur. li. vj. Et nemo ꝑt mutare ꝯſiliū in alteri⁹ detrimentū. de re. iur. li. vj. cum ꝯcor. ¶ Sed querit vtꝝ aliq̄s teneat de neceſſitate ſalutis implē qꝺ ſimplicit ꝓmiſit licite nec ſuꝑuenit nou⁹ caſus impediēs adimpletōnem. Et videt q̄ ſic. quia dicit Criſo⁹. xxij. q. v. Iuramēti. q̄ dñs nō facit differētiā int ſimplicē loquelā. ſ. ꝓmiſſoriā. et iuramentū. ſ. ꝓmiſſorium. Sed frāgens qꝺ quis licite ſub iuramēto ꝓmiſit cū ꝑt implere: peccat mortalit ſm doc. g̃ ⁊ frangēs ſimplicē ꝓmiſſionē. Reo. ſm Ricar. in. iiij. di. xxxviij. Circa hoc eſt duplex opinio. Quidā. n. dicūt q̄ ſi talis nō intēdit ſe obligare in foro ꝯſcīe non tenet adimplendū tale ꝓmiſſū de neceſſitate ſalutis: ſꝫ ex ꝯgruitate. Et ꝓ eis eſt ar. ex. de voto. c. lr̄aturam. Quis. n. ex iure nature obliget ꝓmittēs adimplendū qꝺ ꝓmiſit. illa tñ obligatō nō eſt neceſſitatis ſꝫ cōgruitatis niſi ſe ſic obligare intēderit. Et ideo ꝯ veniēs nō peccat mortalit ſed venialit. Nec mirandū. qꝫ ſicut in lege ſcripta aliqua ꝯprehendūtur vt neceſſaria ad ſalutē. aliqua alia vt expediētia et nō neceſſaria. ſic in lege nature aliq̄ ꝯprehēdunt vt de neceſſitate obligantia. aliqua de honeſtate. et hoc rōnabiliter videtur. Alij dicūt q̄ nuda ꝓmiſſio ex deliberatōne facta ꝓmittentē obligat ad implendū de neceſſitate ſalutis. ar. ꝓ eis ē. xij. q. ij. Quicūqꝫ ſuffragio. Ibi. n. dr̄. Qcunqꝫ ꝯmodū ex remuneratōne. ſ. ꝓ obſequio impēſo ꝓmiſit. promiſſi ſolutōnem ſoluē oportebit. vij. q. v. Quia Iohēs. hec ille. Huic vltime opinioni aſſentit Wil. dicēs q̄ ex nudo pacto vel ꝓmiſſione oritur actio. ⁊ q̄ mortalit peccat recedēs a pacto ex. de pac. c. j. Anto. de bu. dicit idem. ꝓbans hoc ibi tali rōne. Excoīcatio ñ debet ferri niſi ꝓ mortali vero vel ꝑſūpto. xj. q. iij. Nemo epiſcoporū. Sꝫ pactū nō ſuans ꝑt excoīcari. vt apte dicit. c. Antigon⁹. ex. de pac. g̃ ⁊c. Et vr̄ hoc intelligendū de ꝓmiſſionibꝫ alicui⁹ importātie vñ ſeq̄tur damnū alicui ex fractōe ꝓmiſſi. qꝺ pꝫ ex illis. c. que inducunt. Naꝫ in leuibꝫ videt eſſe veniale. Non ē etiā dubiū q̄ poſſint ꝑtes ſibinuicē pactuꝫ relaxare. et q̄libet obligatōem ſibi factā remittē. Sꝫ ⁊ in alternatiuis ꝓmiſſionibꝫ electō eſt debitoris. et ſufficit alteꝝ adimpleri. ex. de re. iur. li. vj. Ar. autē factū ē ꝓ ſcða opi. Nō tñ ē vtrūqꝫ eiuſdē g̃uitatis pctm. Vñ dicit ibi Io. an. q̄ cōꝑatio fit ibi in genere nō in q̄titate cū dr̄ q̄ de⁹ ñ facit dr̄am int ſimplicē loq̄lā ⁊ iuramētū. qꝫ vꝫ vtqꝫ. ſ. frāgēs ſimplicē ꝓmiſſionē. ⁊ ꝓmiſſionē iuramēto firmatā: peccat mortalit. ſꝫ frāgēs iuramētū g̃ui⁹ peccat. Cōfirmat idē Abbas ſicul⁹ qñ. ſ. ꝓmiſſioni ſimplici et iuramēto dat validitas. cū. ſ. ꝓmittit iuſtū ⁊ licitū: mortale ē ꝯ venire ⁊ſi nō ita g̃ue primū ſicut ſecūdū. Secus vbi ꝓmiſſio ē nulla ꝓpt turpitudinē rei ꝓmiſſe vel recipiētis ꝓmiſſionē. vtputa qꝫ coegit. et huiuſmōi. Turpiū. n. nulla ē obligatō.

De obſidib⁹ qui ſunt .§. v.

quaſi quedam ſecuritas ſuꝑ facta ꝓmiſſione. a Queritur quis poſſit dari in obſidem. vtrum laicus. cleric⁹ ſecularis. vel religioſus etiā. ⁊ ā q̄ poſſit dari. Reo. ſm abbateꝫ ſiculū. ſuꝑ. c. ex reſcripto. de iureiurā. Sciendū q̄ q̄tū ad laicos dari pñt ab imꝑatore hoſtibꝫ ſuis. et econtra. Et iſti obſides in hoc caſu ſūt q̄ſi ſui. Ide puto de alijs principibꝫ hñtibꝫ iura principis ſeu ius indicendi bellū. Et licet inferiores hijs dare non poſſint. tñ de facto ꝯtrariū eſt vſurpatū. ſm Azo in ſūma. Etſi int ꝑuatōs dant obſides vbi nō interuenit iuramētū nō tenet obligatio q̄ten⁹. ſ. ille teneat ſtare in certo loco ⁊ nō inde recedē: qꝫ hoc videt quidā carcer

Priuatus quē miro mō iura deteſtanť. vt.l.j. C.ō car.ꝑua. Sꝫ vbi інтueniт iuramentū taľ ꝑt ad obſeruantiā eius ꝯpelli. vt.ſ. ſtet in certo loco ꝑut ꝯuentū eſt. non tñ aliť dꝫ detineri inuitus. Nō.n.credo tenere iuramentū vt poſſit detineri inuitus.qꝛ eſſet ꝯ bonos mores.ō re.iuř. Nō ē obligatoriū.li.vj. ¶ Q̄tum vero ad clericos ſeculares nō ꝑñt tales ꝑ ep̄os dari obſides ſicut ꝑñt monachi ꝑ abbatē.qꝛ non ſūt ei ita aſtricti ſicut monachi abbati. vñ ñ poterūt inuiti detineri lꝫ ab initio aſſenſerint ſine excōmunicatōis pena. Nec ꝑt ep̄s in hoc diſpēſare.ar.c. Si diligēti.de fo.ꝯpe. A papa aũt dari ꝑñt clerici in obſides.ar.c. Cūcta.ix. q.iij. Q̄tū ad monachos.de papa nō eſt dubiū q̄ ꝑt dare.ar.c. Per ꝑncipalē.ix.q.iij. Sed et abbas etiā ꝑ neceſſitate ⁊ vtilitate monaſterij ꝑt dare etiā inuitū. qꝛ non ꝑt reſiſtere volūtati eius. Vñ et detineri ꝑt inuitus de ꝯſenſu tñ abbatis. nō aũt inuito abbate. qꝛ hꝫ bñficium canonis. Si quis ſuadente.xvij.q.iiij.

Capitulum.ij.de Adulatōne.

QVia in adulatione frequenter ꝯtingunt mendatia.et ex auaritia aliqñ ꝓcedit. Ideo ſubſequēter de ea agēdū.de qua loquēs ꝑs.clx.ait. Oleū aũt pc̄toris nō impīguet caput meū. Vbi dicit glo. Falſa laus adulatoris a rigore veritatis emollit ad noxia. Vbi ſciēdū q̄ cū adulatō fiat ꝯmuniť ꝑ hūana colloquia in quibꝫ hōies adinuicē viuūt et cōuerſanť ſm ꝓꝑetatē ſue nature q̄ ad delectare vel ꝯtriſtare alios. triplicit̄ fieri ꝯtingit hūanū colloquiū. Quidā.n.tenēt mediū in delectādo vel ꝯtriſtādo alios ex ſuis locutōibꝫ et geſtibꝫ querētes delectabiliť ſm debitū moduꝫ ſe hr̄e cū hijs cū quibꝫ ꝯuerſanť nō tñ ita q̄n etiam ꝯtriſtent cū expedit.ſ.rep̄hendēdo defect⁹ eoꝝ ⁊ hij dicunť amici vel affabiles. Ad qđ hortatur ſapiēs dicēs Ecc̄i.iiij. Cōgregatōni paupeꝝ affabilē te facito. Quidā alij ſūt q̄ recedētes a medio ꝯmittūt defectū in minus delectādo q̄ debeāt ⁊ magis ꝯtriſtādo q̄ ꝯgruat. ⁊ hij dicunť agreſtes ſeu diſcoli vel litigioſi.ij. ad Thimo.ij. Seruū dei ñ oꝫ litigare. Alij vo excedūt in delectādo alios ōbis pluſq̄ debeāt.et hij dicūť blādito͛res ſeu adulatores. Vñ Señ. Laudato parce et vitupa ꝑtius. Et de hoc vitio adulatōnis ait ꝑs. Molliti ſūt ſmones ei⁹ ſ.adulatoris ſuꝑ oleū.et ipi ſūt iacula. ⁊ alubi Oleū ⁊c̄. In quibꝫ poſſumus tria ꝯſiderare. Primo ꝯditōꝫ malitie adulatōis.ibi. Oleum. Sc̄do infectōem ꝯſcie blāditoris.ibi.pc̄toris. Tertō excluſionē ꝯplacentie laudatōnis.ibi. non impinguet caput meum.

¶ Q̄tum ad primum. .§.j.

Adulatō apte appellať oleū ꝓꝑter ꝯditōꝫ materie ſimilē oleo. Nā ſicut oleū ē lucidū.dulce et lubricū. Ita laus facta alicui q̄ eſt materia adulatōis hꝫ quandā luminoſitatē apparētie. et ſuauitatē ꝯplacētie. ⁊ lubricoſitateꝫ adherētie. Nā vt dicit quidā. Nulla ē tā excelſa virtus q̄ dulcedīe gl'ie nō tangať.gl'ia aũt reſultat ex laude. Sꝫ ſicut oleū maculat pānū vbi effundiť. ita adulatō euꝫ ad quē dirigiť multoties ⁊ſi nō ſemꝑ maculat. Eſt ḡ adulatō qđdam vitiū q̄ quis querit alteri placere ex laudatōne facta ad ip̄m vel alio actu ſꝫ inordinate. Sūt ḡ tria videnda ꝑ declaratōne eius.

Primum de ꝯplacendo.
Secundum de laudando.
Tertiū de inordinatōne ip̄ius laudis.

¶ Q̄tum ad p̄mū ſciendū q̄ velle alteri placē ꝑt fieri q̄druplicit̄. ¶ Primo ad dei honorem ⁊ gl'iam ꝓcurandā. Sic Heſter ad ꝯplacenduꝫ regi aſſuero acceſſit ad eū ornatiſſima laudās eū magnifice: dicēs. Mirabilis es tu dñe: ⁊ facies tua plena ē oīm grāꝝ. Heſt.xv. vt iñ poſſet reuocare ſnīam datā ꝯ ꝑꝑl'm dei de exterminio ei⁹. Sic ⁊ Hieremias laudabat Nabuchodonoſor ſcribēs trāſlatis in Babiloniā vt orarēt ꝑ vita ei⁹ et filijs.qꝛ in pace eius erat pax eoꝝ. Sic ⁊ Daniel ī exponēdo viſionē ei. Secūdo ꝑt q̄s velle et querē placē alteri ad beniuolētiā ei⁹ hñdaꝫ. Et ſic Paul⁹ q̄rebat placē Feſto iudici vocans eū optimū. ⁊ Herodi dicēs ſe fore beatū audiri corā eo. vt ſic hita beniuolentia liberareť a calūnijs iudeoꝝ. Sic ⁊ mulier illa Thecuites intercedēs ꝑ Abſalone laudās Dauid. Tertō ꝓꝑt primoꝝ vtilitatem faciendā. Et ſic ap̄ls de ſe ait. Ego ꝑ oīa oībꝫ placeo.j.ad Corin.x. Et iteꝝ: fact⁹ ſū oīa oībꝫ vt oēs lucrifacerē.j Corin.ix. ⁊ hoc ꝯformās ſe moribꝫ eoꝝ quantū poterat ſine pc̄to vt eis placēt. Quarto ꝑt q̄s alteri velle placē ñ ꝓꝑt aliqđ ꝑdictoꝝ ſꝫ ꝓꝑter inanē gl'iam ſui vel ꝓꝑt decipiendū eū vel dānificādū vel aliqđ illicitū ꝯſequendū. ⁊ hoc ē malū ꝑtinēs ad adulatōꝫ. De q̄ ꝑs.ait. De⁹ diſſipauit oſſa eoꝝ.i.v̄tutes q̄ hoībꝫ placēt.ſ.adulādo. Et ad Gal'.j. Si hominibꝫ placerē xp̄i ſuus nō eſſem. ¶ Q̄tū ad ſcđm notādū q̄ laudare aliq̄s ꝯtigit q̄druplr̄. Primo ꝓꝑt de⁹ honoreť. ⁊ hoc ē bonū. Sic ſacerdos ſūm⁹ Joachim laudauit Judith de occiſiōe holofernis ⁊ liberatōe ꝑꝑl'i dicēs Judith xv. Tu gl'ia Hierl'm.tu leticia iſrl'. tu honorificētia ꝑꝑl'i nr̄i.eo q̄ dilexeris caſtitatē ⁊c̄. Secūdo laudať q̄s v̄tuoſe vt ñ deficiat in tribulatōne poſit⁹ ſꝫ ꝯſoleť. Sic laudata fuit Noemi et Ruth moabitides afflicte et depauꝑate: a Boos vt ꝯfortarenť Ruth.iij. Tertio vt v̄t⁹ in primo augeať ⁊ in bono ꝑficē coneť. Naꝫ vt dicit Señ. Virt⁹ laudata creſcit et vt ferat meli⁹ correctōꝫ. Sic ap̄ls laudat mirabiliter Corinthos in ꝑncipio prime ep̄le dicens. In

omnibꝫ diuites facti eſtis in illo ita vt nil vo
bis deſit in vlla grā. ⁊ pauloport de multis re
ꝓhendit. Nec mēdatiuꝫ dixit in huiuſmodi qꝛ
erant valde boni inter illos in quibꝫ erāt illa
ꝑfecta bona de quibꝫ laudauerat. Quarto lau
dari ꝑt quis ad malū finē vel nō ſuatis debi
tis circumſtantijs: qḋ ꝑtinet ad adulatōem.

Sꝫcdm ad tertiū fit laudatio vel alius actꝰ
puta honoris ⁊ reuerētie ad ꝯplacēdū inordi
nate. et q̄druplicīter. Primo laudādo de ſibi
dubio vel incerto. ꝓpter qḋ dr̄ Eccī. xj. Nō lau
des viꝝ in ſpecie ſua. Glo. i. ne iuxta ſpēm coꝛ
poris eſtimes q̄litatē mētis. qꝛ hō videt que fo
ris ſūt. deus aut intueť coꝛ. Et Eccī. xj. diciť.
Ante moꝛtē nō laudes quenq̄. Glo. Stultum
laudare pugnantē q̄ſi iā pugne victoreꝫ. Ille
eñ qui videť bñ agē neſcimus q̄ animo agat.
aut ſi velit vel poſſit ꝑſeuerare in fineꝫ. Se
cūdo laudať q̄s male cū laudať de illicito. ſm̄
illud. Laudatur pctoꝛ in deſiderijs aīe ſue. Et
Jſa. v. Ve q̄ dicitis malū bonū. videlicet lau
dando malū tanq̄ bonū. vñ Caſſiodoꝛꝰ in q̄dā
epl̄a ſic ait. Adulatō blāda oñibꝫ applaudit.
oībꝫ ſalue diť. Prodigos vocat liberales. aua
ros parcos. ſapiētes laſciuos. vel ꝓdigos cu
riales. garrulos affabiles. obſtiatos ꝯſtātes.
pigros maturos ⁊ graues. hec ille. Tertō lau
dať q̄s indebite cū laudať de bono ſed vltra q̄
ſit. vel nō ſeruatis debitis circūſtantijs. ď quo
ꝑt intelligi illud Jſa. iij. Popule meus q̄ bea
tum te dicūt ipi te decipiūt. Quarto cū tacet
malū qḋ videt nec repꝛhendit cū ꝑt. Vñ ⁊ vide
tur approbare et q̄ſi laudare cum hoc facit ne
diſpliceat illi: ſꝫ vt placeat. Vñ Beda. Adula
toꝛ q̄ tacet et dat ꝯſenſū ne offendat illū queꝫ
credit hr̄e ꝓpitiū. Jmpꝛopꝛie tñ dr̄ huiuſmodi
adulatō. hec Alex. ſecūda ꝑte ſūme. q. xxxvj.

Secundo notatur in- .§. ij.

fectō ipſius adulatoꝛis qꝛ ex ipa adulatōne in
ficiť ⁊ pctoꝛ efficiť. vñ dr̄. Pctoꝛis oleo. ſ. adu
latōis ꝓpē qḋ q̄s efficiť pctoꝛ ⁊ maculatur in
aīa. Qꝛ aūt nō ſolū ſit pcc̄m ſꝫ moꝛtale et ꝗue
ꝓbať. Nullus clicus puniť pena depoſitōnis
niſi ꝑ moꝛtali et ꝗui. et rō ē. qꝛ illa ē maxima
pena maioꝛ etiā excoīcatōe. vt pꝫ. xxiij. q. iiij.
foꝛte. Sꝫ adulatoꝛ puniť huiuſmōi pena. Nā
dr̄ di. xlvj. Clericus q̄ adulatōibꝫ et ꝓditōnibꝫ
vacare dep̄rehendiť degradeť: ab officio. ꝗ ⁊c̄.
Sciendū tñ q̄ nō ſemꝑ ſꝫ tribꝫ modis adula
tio ē moꝛtale. Primus ē rōne materie lauda
tōnis. i. cū q̄s laudatur de aliq̄ crimīali. Et de
hac intelligiť illud Ezech. xiij. Ve qui ꝯſumit
puluillos ſub oī cubito manus. ⁊ faciūt ceruī
calia ſub capite vniuerſe etatis ad capiendas
aīas. Qḋ exponēs Gregꝰ in moral. ait. Ad hu
iuſmōi puluillus ſub cubito ⁊ ceruical ſub ca
pite poniť vt molliť quieſcať. Quiſq̄s ꝗ male
agētibꝫ adulať puluillū ſub cubito ⁊ ceruical
ſub capite ponit. vt qui coꝛripi ex culpa debu
erat: in ea fultus laudibꝫ q̄ſcat. di. xlvj. Sūt
nō nulli. Ve aūt impoꝛtat dānatōeꝫ eternā q̄
ꝑ huiuſmōi adulatōne incurriť: qꝛ moꝛtale.
Et rō hꝰ eſt. qꝛ quicūqꝫ agit ꝯ caritatem dei et
ꝓximi: peccat moꝛtaliť. Sꝫ hoc facit q̄ adu
lať in huiuſmōi malis. Nā ꝑ hoc fouet et nu
trit eū in ipo pcc̄o. vt pꝫ ex dicta auc̄te et ex
periētia. ꝗ ⁊c̄. Scḋs modus ē rōne foꝛme vł
intentōis cū. ſ. q̄s ꝑ adulatōem intēdit nocere
alicui notabiliť in tꝑalibꝫ vel ſpūalibꝫ. vt cū
intēdit ad aliqḋ illicitū inducē. vel decipe ipm
in tꝑali ſuba cū viderit eū in ſe ꝯfidere. vel vt
indicet ſecreta coꝛdis ſui vñ adulatoꝛ poſſit ei
nocē. Sicut fecerūt phariſei cū miſerunt di
ſcipulos ſuos ad xp̄m interrogādū: vtꝝ lice
bat cenſū dari ceſari dicētes. Mgr̄ ſcimꝰ qꝛ ve
rax es ⁊c̄ Math. xxij. ei adulando. Et ď huiuſ
mōi dr̄ puer. xxvij. Meliora ſūt vulnera diligē
tis q̄ oſcula fraudulēta odiētis. q. d. Meliores
ſūt increpatōes dure ⁊ vbera amici ſeu ꝑlati.
(etiāſi vulneret ſēſualitatē ꝯtriſtādo ⁊ īferat
ꝑ ꝯmeritis pēas ⁊ plagas) q̄ fraudulēta oſcu
la. i. q̄ applauſus ⁊ adulatōes nocē intēdentis
vł diſſimulātis. Patꝫ hoc etiā rōne. Nā q̄ in
tēdit alicui nocē tꝑaliť vel ſpūaliť: moꝛtaliť
peccat qꝛ ꝯ iuſticiā agit ⁊ caritatē. Sꝫ q̄ adu
lať mō ꝑdicto nocē intēdit ꝑ hoc. ꝗ ⁊c̄. Ter
tius modꝰ ē rōne circūſtātie vel occaſionis cū
vꝫ ex hoc q̄ aliq̄s laudať ſuꝑ modū inde ſuꝑ
biā incurrit vel inanem gliam taliť q̄ peccat
moꝛtaliť. tñ ⁊ſi ꝑ accidēs ſeu ꝑter ītentōꝫ hoc
eueniat: tñ qꝛ adulās ē occaſio illiꝰ ruine. ideo
peccat moꝛtaliť: ſi tñ occaſio ſit data nō acce
pta. Nā ſi ex ꝑua laudatōne ⁊ſi inoꝛdinata et
īcauta q̄s ſuꝑbiat: moꝛtaliť peccat. vr̄. n. oc
caſio magis accepta ex ſe q̄ data ab alio. mul
tū ꝗ tēperandū eſt opus laudatōnis humane
in ꝑñtia hoīm Augꝰ in. xiij. de trini. ait. Ma
gis optabo a q̄libet repꝛhendi q̄ ab adulatoꝛe
laudari. Nullus. n. repꝛhenſoꝛ foꝛmidādus eſt
amatoꝛi veritatis. Laudatoꝛ vero errat ⁊ ꝯfir
mat erroꝛē. ꝓbať hoc rōne ꝑ regulā illā. Qui
occaſionē dāni dat dānuꝫ q̄ꝫ dediſſe videť. ex̄
de iniu. ⁊ dā. da. Si culpa. Sꝫ qui laudat aliū
ita exceſſiue et ita īoꝛdinate q̄ dat ei occaſio
nē ruine pcc̄i moꝛtalis: ſufficienē dat ſibi dā
nū pcc̄i moꝛtalis. ꝗ et ipe moꝛtaliter peccat.
Sniās cōcluſiuas ꝑdictas ponit. b Tho. ſcḋa
ſcḋe. q. cxv. Exť ꝑdictos tres modos vel caſus
adulatio ē veniale cū videlicet q̄s adulať ſola
intentione placēdi et delectādi ⁊ non in malo
vel cū quis adulať ſola intentōne euitādi ali
quod malū ſine alterius detrimēto. vel inten
tione ꝯſequēdi aliqḋ bonū in neceſſitate. Nul
lum. n. hoꝝ de ſe ē ꝯtra caritatē. Et in hijs ca
ſibꝫ intelligendū ē dictū Augu. qñ ponit adu
dulatōem inter venialia. di. xxv. §. Vł ea.

De grauitate huius .§. iij.

pcc̄i in ſe. et ꝑ ꝯpatōnem ad alia. Nota ꝑmo q̄

a Vin ſe eſt ita graue q̄ p̄ eam incurritur dei ma
ledictō. ſequit̄ hoīm erga ipm̄ deteſtatō et dei
ire ꝓuocatō ꝓducitur maloꝝ obſtinatō. Pro
p̄mo dicit dn̄s p̄ ꝓpham adulatoribꝫ. Maledi-
cā bn̄dictōnibꝫ vr̄is. Quia vt exponit Greg⁹.
Qui iniq̄ agūt bn̄dicunt̄ ab eis. adulanturq̧
pctōribꝫ dūmō diuites fiant. j. q. j. Multi. Ad
qō etiā facit qō ait Hiere. ꝓpha. xx. Maledict⁹
q̄ ān̄ūciauit pr̄i meo digna. Natus ē tibi puer
maſcul⁹ ⁊ letificauit eū. Pr̄ de q̄ naſcimur eſt
mūdus. puer maſcul⁹ mūdi ē opus magni ſce-
leris. Filij mūdi ſūt opa q̄ fiūt a mūdo. i. mū-
danis. Annūciat aūt pr̄i. i. mūdo maſculū na-
tum et letificat: qn̄ adulator laudat hoīem de
magno ſcelē. et ſic letū facit quia de huiuſmōi
gaudet mūdus. Hic aūt. ſ. adulator ē maledict⁹
a dn̄o. Cū. n. aliq̄s ꝑpetrat aliquā notabilem
vindictā vel malū aliud: ſolet ei dici ab adula
toribꝫ. Feciſti ſicut maſcul⁹. Pro ſcdo dr̄ ꝑ-
uer. xxiiij. Qui dicūt ipio iuſt⁹ es: maledicent
eis ꝓpli ⁊ deteſtabunt̄ eos tribꝫ. Vn̄ Aug⁹ ſup
illo verbo. Iniqu⁹ bn̄dicit̄. ſ. ab adulatoribus.
Exacerbauit dn̄m pctor: ſic ait. Hec ē magna
ira dei vt d̄ſit correctō ⁊ adſit adulatō. Et ſub-
dit cām. Adulantiū. n. ligue alligāt hoīes in
pctīs. delectat. n. ea facē in quibꝫ nōſolū me-
tuit̄ rephenſor ſꝫ laudat̄ opator. ¶ Pro tertio
ſ. qō inducit obſtinatōem dr̄ figurate d̄ Dina
filia Iacob violata deſignāte aīam ſuggeſtio
nibꝫ diaboli aſſentientē q̄ Sichen ꝯſtuprator
ei⁹ ipm̄ triſtē effectā blanditijs deliniuit Geñ.
xxxiiij. Cū. n. pcto ꝯmiſſo ꝯſcīa mordeat ⁊ tri
ſticiā mēti inferat blāditie ⁊ adulatōnes ꝓcu-
rate opa diaboli detinēt aīam ī malo. vn̄ dn̄s
p̄ Ezech. ꝯ adulatores dicit. Edificabāt ipi pa
rietē. et illi liniebāt eū. Qō exponēs Greg⁹ in
moral. ait. Edificare pietez ē quēlibet ꝯ ſe ob-
ſtacula ⁊ duritiā pcti ꝯſtruē. i. ꝯmittē pcta q̄
reddūt hoīem durum. Sꝫ pietē liniūt q̄ pcta
ꝑpetrātibꝫ adulant̄. vt quē illi ꝑuerſi agētes
edificant. ipi adulātes q̄ſi nitidū reddāt. diſ.
xliiij. Sūt nō nulli. In ꝯpatōe vō ipi⁹ ad alia
pcta occurrūt due q̄ōnes. Prima q̄ſtio eſt.
b An pcm̄ adulatōnis ſit ḡui⁹ pcto homicidij.
Et vr̄ q̄ ſic: qō tali rōne oñdo. Pcm̄ q̄nto pl⁹
mentē corrūpit ⁊ plus alicui nocet tāto ē gra
uius. Sꝫ ita facit adulatō r̄ſpectu homicidij.
qō duplicit̄ ꝓbo. Primo q: ſup illud verbum
p̄s. Qm̄ laudat̄ pctor in deſiderijs aīe ſue. Ex-
acerbauit dn̄m pctor Hiero⁹ ſic dicit. Nihil eſt
q̄ tā facile corrūpat mētes hoīm vt adulatō.
Secūdo ꝓbo hoc idē. q: ſup illud p̄s. Cōuer-
tant̄ ſtatim erubeſcentes: dicit glo. ſic. Plus
nocꝫ ligua adulatoris q̄ gladi⁹ ꝑſecutoris. vn̄
Aug⁹. Noli putare te nō eſſe homicidā cū fr̄i
tuo male ꝑſuades. Si em̄ male ꝑſuades: occi-
dis. d̄ peni. di. j. Noli. ḡ videt̄ adulatō eſſe gra
ui⁹ pcm̄ homicidio. Reo. q̄ adulatō ⁊ homici-
diū in ḡuedie ſe hn̄t ſicut excedētia ⁊ exceſſa.

qō pꝫ. q: homicidiū ē ḡuius pcm̄ adulatōne.
duplici rōne. Prima ē. q: ligua adulatoris nō
nocet ita efficacit̄ ſicut gladius ꝑſecutoris. qō
pꝫ. q: gladius ꝑſecutoris effectiue occidit q̄ſi
ſufficiens cauſa mortis. ligua aūt adulatoris
non ita efficacit̄ nocet. q: nullus p̄t alteri eſſe
ſufficiēs cā peccādi. ḡ cū gladi⁹ ꝑſecutoris ſit
cauſa mortis ſufficient̄. ⁊ ligua adulatoris ſit
cā peccādi nō efficient̄ ſꝫ occaſionalit̄. iō ho-
micidiū ē ḡuius pcm̄ adulatōne. Secūda rō
ē. q: malū irrecupabile ē ḡuius malo recupa-
bili. Sꝫ nocumentū homicidij ē irrecupabile.
nocumentū vō adulatōis ē recupabile. ḡ ⁊c̄.
Ex alia vō pte adulatō ē ḡui⁹ pcm̄ homi-
cidio. duplici rōne. Prima ē. q: pcm̄ quāto
plus nocet in p̄tioſioribꝫ bonis tāto graui⁹ ē:
ſꝫ lingua adulatoris plus nocet in p̄tioſioribꝫ
ſ. in bonis ſpūalibꝫ q̄ gladi⁹ ꝑſecutoris q̄ nocꝫ
in corpalibꝫ tm̄. ḡ ⁊c̄. Secūda rō ē. q: pcm̄
quāto occulti⁹ nocet ⁊ minus caueri p̄t tanto
ē ḡuius. Sꝫ pcm̄ adulatoris occulti⁹ nocet.
Magis. n. caueri p̄t a manu ꝑſecutoris q̄ a li-
gua detractoris. ḡ ⁊c̄. ¶ Secūda q̄ſtio ē. An
adulator ita ḡuit̄ peccet ſicut ille cui adulat̄.
Et vr̄ q̄ ḡui⁹ tali rōne. Quicūq̧ vbis alij no-
cet nō min⁹ nocet ſibi q̄ alijs. Sꝫ ille q̄ alteri
adulat̄ inducit eū ad peccanduꝫ mortalit̄. qō
patꝫ. q: ſup illō p̄s. Oleū aūt pctoris ⁊c̄. dicit
glo. Falſa laus adulatoris a rigore veritatis
emollit ad noxia. ḡ mlˀtomagis adulator in ſe
peccat. ¶ Reo. duobꝫ modis. Primo ſimplicit̄
⁊ abſolute ſine aliqua diſtinctōe q̄ ille q̄ adu-
lat̄ alt̄i et nocꝫ ei plus peccat ⁊ pl⁹ nocet ſibi
q̄ illi cui adulat̄. Cuius rō ē. q: ſibi nocet tāq̄
ſufficiēs cā peccandi. alijs aūt nocet et eſt cā
peccādi occaſionalit̄ tm̄. Secundo mō rn̄deo
cū diſtinctōe. Diſtinguēdū ē. n. de illo cui ali-
quis adulat̄. Aut. n. ille nō aſſentit adulatōi.
aut aſſentit. Primo. n. cū q̄s nō aſſentit adu-
latōni. tūc adulator peccat mortalit̄ ex inten-
tōne inducendi illū ad peccatum mortale q̄tū
in eo fuit licet adulatōi ille nō aſſenſerit. Se-
cūdo vero cū aliquis adulatōni aſſentit ⁊ ac-
quieſcit. tunc de tali diſtinguo. q: aut eſt qui-
dā qui decipit̄ credendo adulatori plus de ſe q̄
ſibi. et talis cū decipitur ab adulatore minus
peccat q̄ adulator. Eſt ali⁹ qui nonſolū credit
adulatori ſed etiā fouet adulatorē et ꝓcurat vt
fiat adulatō. et talis plus peccat q̄ adulator.
de tali loquit̄ Hiero⁹ ad Cellantiā ita dicens.
Iſto maxime tpe regnat vitiū adulatōnis qō
eſt grauiſſimū. q: humanitatis ac beniuolētie
loco dicit̄. Et ita fit vt qui adulari neſcit aut
inuidus aut ſuperbus reputetur. hec. b Tho.
ſcda ſcdē. q. cxv. et Raynerius in ſumma.

¶ Qrtum ad tertium .§. iiij.

pncipale. ſ. excluſionē ꝯplacentie que orit̄ ex
adulatōne que notat̄ cum dr̄. Non impiguet
caput meum. i. mens mea non delectabitur.

Conſiderandum eſt.n.remediũ contra ipam.
Quinq; aũt ſũt remedia quibꝫ adulatõis pctm
excludit̃ et vitat̃.ſ.deceptõ.redargutõ.detra-
ctio.bone ↄſcie ↄditõ.ꝓpe miſerie ↄſideratio.
Primũ remediũ ad adulatõem vitandã ẽ de-
ceptõnis ↄſideratõ.Ab illo.n.ſemꝑ cauenduʒ
ẽ qui ſemꝑ decipit:ſʒ oĩs adulatoꝛ ẽ talis.Ita
dicit Aug⁹ ſuꝑ ps.Adulatõ ẽ fallaci laude ſe-
ductõ.vñ ꝓuer.xj.Simulatoꝛ oꝛe decipit ami
cũ ſuũ.i.adulatoꝛ.Qui aũt verbis blãdis alli
cit ad peccãdum.aut blãditijs et fauoꝛibꝫ in-
ſtruit q̃liter peccata fiãt.aut in bono blãdi-
mentis extollit ideo talis decipit amicuʒ ſuũ.
huic nõ eſt credendũ Hiere.xij.Nõ credas eis
cũ locuti fuerint tibi bona.ps.Oleũ pctõris
nõ impinguet caput meũ.Glo.i.ſimulata di-
lectio et falſa laus adulatoꝛis nõ impĩguet ca
put meũ.i.mentẽ meã nõ delectabit nec a vi-
goꝛe veritatis mouebit.Videm⁹.n.manifeſte
q̃ adulatoꝛes cũ aliqueʒ falſe irriſerint de illo
dicũt.vide q̃uo illi vnxi caput.Secũdum re-
mediũ ↄ adulatõnis pctm ẽ melioꝛis redargu
tio.Naʒ redargutio viri iuſti multũ valet ad
circũſpectõeʒ nroꝝ operũ:ne adulatõne aliq̃
in bonis que facim⁹ extollamur Eccs.vij.Me
lius ẽ a ſapiẽte coꝛripi q̃ ſtultoꝝ adulatõnibꝫ
decipi.Rõ huius ẽ.qꝛ cũ ſapiens hẽat rectum
iuditiũ rõnis.iõ eſt aliorũ regula directiua.
Stultus aũt vel vitõſus cũ extoꝛtũ hẽat iudi
tiũ rõnis et ꝑ ↄñs appetitũ inoꝛdinatũ:nõ eſt
ſequẽdus ſʒ poti⁹ deteſtãdus.ꝓuer.j.Fili mi
ſi te lactauerint pctõꝛes.ſ.adulando p̃terita.
extollẽdo p̃ſentia.inclinãdo ad futura:ne ac-
quieſcas eis.Ad qd̃ Señ.q̃ſi dat bonuʒ docu-
mentũ dicens.Sit tibi tam triſte ſi lauderis a
turpibꝫ q̃ ſi lauderis ob turpia.Tertiuʒ re-
mediũ ↄ adulatõnis vitiũ ẽ detractõnis ↄſide-
ratio et impugnatõ.Nam ab illo cauere debe-
mus q̃ velut hoſtis nos ſemꝑ ꝑſequit̃.Sʒ tal̃
ẽ adulatoꝛ.vñ Aug⁹ ſuꝑ ps.Duo ſunt genera
ꝑſecutoꝝ.ſ.vituꝑantiũ.⁊ adulantiũ.Sʒ plus
nocet lingua adulatoꝛis q̃ gladi⁹ ꝑſecutoꝛis.
Et Greg⁹ dicit q̃ remediũ ↄ adulatõem eſt de-
tractõ.Sciendũ ẽ inquit q̃ ne ĩmoderatis lau
dibꝫ eleuemur plerũq; nr̃i rectoꝛis moderami-
ne detractoꝛibꝫ lacerari ꝑmittit̃ vt quos vox
laudãtis eleuat lingua detrahentis humiliet.
Idem.vj.q.j.Sunt plurimi.Et Amb.de offi-
cijs.Nõ ẽ vera amicitia vbi ẽ adulatõ fallax.
Et Señ.in epl̃is.Malũ hoĩem blãde loquen-
tem agnoſce tuũ laqueũ eſſe.hʒ.n.ſuũ venenũ
blanda oꝛo.Quartũ remediũ ↄ adulatõem ẽ
bone ↄſcie ↄditio.Nã bona ↄſcia ſemꝑ minus
de ſe eſtimat et in agẽdis ſuis ſemꝑ metuit ne
aliquid repheñſibile inueniat̃.Et Greg⁹.Bo
narũ mentiũ ẽ ibi culpaʒ agnoſcẽ.i.timẽ.vbi
culpa nõ ẽ.di.v.Ad eius.Hinc idẽ Greg⁹.In-
ter ṽba laudantiũ et vituperãtiũ ad mentem
ſemper recurrendũ ẽ.⁊ ſi in ea nõ inuenit̃ bo-
nũ quod de nobis dicitur:magnam nobis tri-
ſticiã generare debet.Et rurſũ ſi in ea nõ in-
uenit̃ malũ qd̃ de nob̃ hoĩes loquũtur:in ma-
gnã debem⁹ leticiã exilire.xj.q.iij.Int̃ verba.
Quintũ remediũ ↄ adulatõem eſt ꝓpe miſerie
inſpectio vel ↄgnitio.Qui.n.cogitat q̃lis eſt
intus nõ extollit̃ dũ laudat̃ exteri⁹.Vñ Señ.
in epl̃a.lxxvij.ſic ait.Intus teipm̃ ↄſidera nõ
q̃lis ſis alijs credas.Et.h Greg⁹ ſuper Ezech.
ſic ait.Quid.n.ꝓdeſt ſi oẽs laudẽt ⁊ ↄſcia ac-
cuſet:aut quid poterit obeſſe ſi nobis omnes
derogẽt et ↄſcia ſola defendat:q.d.nihil.Ideʒ
xj.q.iij.In cunctis.

¶ Capitulum.iij.de Iuramento.

IUramentum ſic diffi-
niri pt̃.Iuramentum eſt affirma-
tio vel negatõ ð aliq̃.ſ.de facto vel
fiendo ſacre rei atteſtatõne firma
ta.Quantum ad primã ꝑtem diffinitõnis hui⁹
nota q̃ hic dicit̃ affirmatõ vel negatõ nõ ſolũ
ꝑut oꝛe ꝓfert̃ ſʒ etiã actu:puta ſi alicui dica-
tur iura ſuꝑ librũ iſtũ ſi tale negociũ ſic ſe hʒ
vel q̃ dices veritatẽ de tali materia.et ille tã-
git librũ nihil dicẽdo aliqñ.et tñ ille ↄtactus
habet̃ ꝑ iuramento ſeu locutõne iuratoꝛia.Et
nota ſm̃ Io.an.in cle.circa iuramentũ qd̃ fit
ex oꝛdinatõne iuris:multipliciť fit.Quedam
eñ iura dicũt ſimpliciť debere iurari.Quedã
coꝛꝑaliť.Quedã ſuꝑ ſãcta dei euãgelia.Que-
dã addũt ipoꝝ tacturã.vt.j.q.vij.Quotiens.
Apud italicos interp̃tat̃ ↄſuetudo q̃ ſufficit
quẽlibet libꝝ vel quãlibet ſcripturã tangere.
qd̃ ſatis puto ꝓcedere vbi etiã ð iuramẽto coꝛ-
porali exprimit̃.Nõ ſic vbi de tactu euãgeli-
oꝛũ ponitur.vt ext̃.de heret̃.in.c.Multoꝝ.in
cle.ſuper ð.Tactu.¶ Quantum ad ſecundã ꝑteʒ
cum.ſ.dicit̃ de aliquo facto vel fiẽdo.nota ſm̃
b.tho.ſcd̃a ſcd̃e.q.lxxxix.et Ray.q̃ iuramẽtũ
ẽ duplex.ſ.aſſertoꝛium.et hoc eſt de aliq̃ facto
p̃nti vel p̃terito.cũ.ſ.quis iurat aliq̃d ſic fuiſ-
ſe factũ vel ſic modo eſſe.Aliud dr̃ ꝓmiſſoꝛiũ
cũ.ſ.quis iuramẽto ꝓmittit aliquid ſe factuꝝ.
Et qd̃libet hoꝝ fit dupliciť.qꝛ vel per ſimpli-
cem atteſtatõem.vt cũ ſimpliciť iurat aliquid
fuiſſe.vel eſſe.vel nõ eſſe.vel eſſe factuꝝ.vel ñ
factuꝝ aliquid.vel ꝑ execratõem.vt cũ iurat:
ſi non ẽ ita vt aſſerit.vel ſi nõ faciet qd̃ ꝓmit-
tit q̃ deus nõ adiuuet eũ vel nõ ſaluet vel eue
niat ſibi tale vel tale malũ vel filijs ſuis ⁊ hu-
iuſmoĩ.Et ſic obligat illud per qd̃ ſic iurat vt
diuinũ iuditiũ in eo exerceat̃.vel diuina vltõ
ſi nõ iurat verꝝ.¶ Quantum ad vltimã ꝑtem.cũ
ſ.dr̃.ſacre rei atteſtatõne firmata.ſciendũ q̃
cũ iurat̃ ꝑ creaturas nõ aſſumunt̃ creature ĩ
teſtimoniũ ſm̃ ſe:ſʒ inq̃tum diuina virt⁹ aliq̃
mõ in eis manifeſtat̃.Et cum iurat̃ ꝑ fidem.

per euãgeliũ vel per ſanctos: intelligitur per
deũ cuius veritas ꝯtinet̃ in fide ei⁹ vel in euã-
gelio eius. et ſancti hãc veritatẽ p̃dicauerunt
et tenuerũt. Vñ et Aug⁹ dicit. q̄ iurare ẽ deuȝ
in teſtẽ inuocare. q꜡. ſ. principalit̃ inuocat̃ te-
ſtimoniũ eius. Diffinit̃ aũt hic iuramentũ cõ
munit̃ put. ſ. fit illicite vel licite. q̃uis cũ fit il
licite potius dici debeat piuriũ q̄ iuramẽtũ:
q꜡ iuramẽtũ ĩportat actũ v̓tutis piuriũ vero
vitij. Et dr̃ iuramentũ q̃ſi iuris aſtringimen-
tũ. vel q꜡ ꝓ iure ſumit̃ vt habeat̃ ꝓ vero qđ ſic
iurat̃. ſm. b Tho. vbi ſup̄. Dr̃ etiã ſacramẽtũ
ob ſacra aſtringimentũ. ſm Nico. ſiculũ. Iſte
alio mõ et ꝯmuni⁹ dr̃ Abbas de Sicilia. ſȝ in
hoc. ti. vbi freq̃nt̃ allegat̃. d. Nico. de Sicilia.

De iuramento quo // .§. j.

mõ ſit licitũ ſi fiat cũ debitis modis qđ totuȝ
notat̃ et ꝓ themate accipi p̄t in auctoritate q̄
habet̃ Hiere. iiij. ſ. Et iurabunt in noĩe meo.
Viuit dñs in veritate. iuditio. et iuſticia. Ubi
tria notantur.
Primo act⁹ licitus religiõis. ibi. Et iurabũt.
Scđo mod⁹ ꝯgru⁹ locutõnis. ibi. Viuit dñs.
Tertio effectus neceſſarius huius actõis. ibi.
In veritate. iuditio. et iuſticia.

Qẽtum ad primum .§. ij.

a q̄ iuramentũ ſit etiã licitũ et bonũ oñdit̃ ex
rõne. ex fine. ex ſcripture ſerie ſeu narratõe.
Ratio aũt qua ꝓbat̃ iuramentũ in ſe licitũ ẽ
iſta. Ille qui iurat ĩuocat diuinũ teſtimoniũ
ad ꝯfirmandũ ea q̄ dicit. vt pȝ ex diffinitione
Aug⁹ dicẽtis. Iurare ẽ deũ in teſtẽ inuocare.
nihil aũt ꝯfirmat̃ niſi ꝑ aliqđ qđ eſt certi⁹ et
potius. ⁊ ideo in hocip̄o q̄ homo ꝑ deũ iurat:
fatet̃ eũ potiorẽ. vtpote cuius veritas eſt in-
fallibilis et ꝯgnitõ vniuerſalis: et ſic aliq̄ mõ
deo r̃uerẽtiã p̄bet. Vñ Hiero⁹ dicit ſup Math.
q̄ qui iurat: aut venerat̃ aut diligit eũ ꝑ quẽ
iurat. Et phs. vj. methaph. dicit q̄ iuſiurãdũ ẽ
honoratiſſimũ. Exhibere at̃ deo honorẽ et re
uerentiã ꝑtinet ad v̓tutẽ latrie ſeu religiõis.
Unde ⁊ Deut̃. vj. vbi agit̃ de ſeruitute latrie.
dr̃. Illi ſoli. ſ. deo ſuies. ⁊ ꝑ nomẽ eius iurab.
Unde ⁊ Ligurgus gentilis cum dediſſet leges
Lacedemonijs multũ vtiles. illis tñ viderent̃
multũ g̃ues. finxit Ligurg⁹ eas accepiſſe ab
Appolline. ⁊ ideo nõ velle minuere vel muta-
re ſine ꝯſilio eius. vñ exegit iuramentũ ab eis
q̄ non eas tranſgredirent̃ quouſq; rediret ad
eos cũ reſponſione. Sicq; iñ receſſit nec vnq̄
reuerſus ẽ vt haberẽt cãm obſ̄uandi eſtimãs
in tanta reuerẽtia et obſeruatõne hituros iu-
ramentũ q̄ nunq̄ trãſgrederent̃. Secũdo pȝ
hoc idem ex fine. Nã cuius finis bonus ẽ: ip̄m
q̃ȝ bonũ eſt. niſi materia de ſe ſit mala. vt fene
rari vel furari ꝓpter elemoſinã faciendã. quia
tũc finis ſeu intentio bona nõ excuſat. Finis
aũt ꝓpter qđ inductũ ẽ iuramẽtũ. ẽ ad certifi-
candũ hoĩes et ſic ad tollẽdũ ꝯtrouerſias. nec
materia de ſe mala eſt ſed bona vt dictum eſt.
Tertio patet hoc ex ſcripture auctoritate vbi
ponunt̃ exẽpla ſanctoꝝ a nobis imitãda. Ibi
aũt inuenimus et deũ et angelũ ⁊ hoĩem ſan-
ctũ pluries iuraſſe. Per memetip̄m iuraui di
cit dñs ⁊c̃ Geñ. xxij. Ut. n. dicit ap̄ls ad Heb.
vj. homines per maiores ſuos iurant. Deus
aũt quia ſuperiorẽ non habet ꝑ ſemetipſum
iurauit. et in p̄s. Iurauit dñs et nõ penitebit
eũ ⁊c̃. Iurare aũt dei eſt a ſeip̄o nullaten⁹ or-
dinata ꝯuellere. penitere vero eadẽ ordinata
cũ voluerit ĩmutare. xxij. q. iiij. Incõmutabi
lis. Ip̄e etiã deus incarnatus in euãgelio le-
gitur iuraſſe: cũ vȝ dicebat. Amen dico vob.
qđ ip̄emet expõnẽs. ſubdit Luc. iiij. in verita-
te dico vobis q̄ multi leproſi erãt in Iſrl̓ ⁊c̃.
que locutõ eſt iuratoria ſm Inno. ex̃t đ iure-
iurã. c. Etſi xp̄c. Poſſet tñ dici q̄ talis locutio
ſit potius quedam firma aſſeueratõ veritatis
q̄ iuramentũ. ſicut cum quis dicẽt. Certe ſic ſe
habet iſtud: et talis expoſitõ magis eſt predi
canda. Iurauit etiam angelus bonus ꝑ viuẽ-
tem in ſecula ſeculorũ q̄ tempus nõ eſſet am-
plius. vt hr̃ Apoc. x. Multi etiã ſancti in no-
uo et veteri teſtamẽto inueniuntur iuraſſe. vt
ap̄l̓us Paulus: cũ dicebat. Quotidie morior
ꝑ gloriam v̄ram fratres. q̄ locutõ fuit iurato-
ria. vt dicit Aug⁹. xxij. q. j. Nõ eſt. ⁊ ad Ro. j.
Teſtis ẽ mihi deus. ⁊ ĩ pluribꝫ alijs locis ſuaꝝ
ep̄laꝝ. Sȝ ⁊ Abraham Iſaac Iacob ⁊ Ioſeph
ſanctiſſimos viros inuenimus iuraſſe vt patȝ
in Geñ. Uerum vt dicit. b Tho. ſcđa ſcđe. q.
lxxxviij. nihil prohibet aliquid ſm ſe eſſe bo
nũ quod tñ cedit in malũ vtentis eo. q꜡. ſ. nõ
vtit̃ ꝯuenienter. ſicut ſumẽ eucharıſtiã eſt in
ſe bonũ. ⁊ tñ qui indigne ſumit: iuditium ſibi
mãducat et bibit. vt dr̃. j Corint̃. xj. Sic ⁊ iu-
ramentum q̃uis in ſe ſit bonũ: ſi quis vtatur
falſo vel in re illicita aut ĩdiſcrete et leuit̃: ce
dit in malum eius. Iuramentũ igitur etſi ſit
bonũ non tñ eſt ꝯnumerandũ int̃ illa bona q̄
ꝑ ſe ſunt appetenda. vt ſunt actus dilectõnis.
obediẽtie. et humilitatis. orõnis. ⁊ huiuſmõi.
Nec tñ ꝯnumerandũ int̃ illa que de ſe ſũt ma-
la. vt blaſphemia. homicidiũ. et huiuſmõi. ſed
int̃ bona licita que tñ per ſe nõ ſint appeten-
da vt p̄ma ſȝ in neceſſitate exercẽda Tho. vbi
ſup̄. et Bonauen. in. iij. Etſi int̃ bona neceſſa
ria q̄. ſ. ſunt ordinata ad ſubueniendum alicui
defectui. ſicut medicina que nõ ꝑ ſe queritur
ſȝ ꝓpter neceſſitatẽ ad ſubueniendũ videlicet
humane infirmitati. et inq̄tum ad hoc iuuat
q̄s vti ea et nõ alit̃. ſic et iuramẽto vtendũ eſt
in neceſſitate. ⁊ iđ dr̃ Ecc̃i. xxiij. Iuratõni nõ
aſſueſcat os tuum. multi. n. ſunt caſus in illa.
Qđ aũt dñs ꝓhibuit iurare oĩno. vt Math. v.
intelligit̃ ꝓhibuiſſe non q꜡ ex ſe malum ſit iu-
ramentum. vt furtum. adulteriũ. ⁊ huiuſmõi.

ſed ex cauſa ne.ſ. ex frequenti ⁊ leui iuratōne ꝯtingat ꝑiuriū. vt dicit Inno. extra ð iureiu. c. Et ſi xp̄c. Prohibuit ḡ vt.ſ. quis nō iuret ex ſe delectabiliter ſed coactus neceſſitate vt ponit Auguſtinus. xxij. q. j. c. Ita ergo.

Quantum ad ſecundum .§. iij.

cū dicitur. Viuit dn̄s. ponitur modus ꝯgruꝰ locutōis. vt.ſ. non iuret̄ ꝑ idola vel ꝑ creaturas in hoc eas vt deum venerando: ſꝫ cum per eas ꝑiurat̄ ad deū ſe referendo nec ꝑ deū iuretur mō obprobrioſo vt ribaldi. Et de hijs dicendum in. c. ſequenti.

Capitulum. iiij. de Iuramento per modum predicationis.

De iuramento per membra dei. vel per creaturas. vel per falſos deos. Quantum ad primū nota ꝙ cum quis iurat per membra dei vel ſanctoꝝ: aut iurat per membra inhoneſta. vt per culum dei. vel per membra pudēda virginis Marie aut ſanctorum et eſt mortale quia ſonat blaſphemiam et notabilem irreuerentiam. et ſic intelligitur. c. Si quis per capillum. xxij. q. j. Aut iurat per membra honeſta. vt ꝑ corpus. per ſanguinē. per caput dei. et huiuſmōi. et tunc de ſe ex modo iurandi nō eſt peccatū ſed eſſe poſſet ſi ex ꝯtemptu vel irreuerētia hoc ageret. Quantum ad ſecunduꝫ. Iurare ꝑ creaturas. vt.ſ. ꝑ fidem. euangelia. crucē. corpus ſuū. celum. ⁊ huiuſmōi. non eſt de ſe illicitū ſicut nec etiā iurare ꝑ creatorem. Quod aūt ꝓhibuit dn̄s Math. v. dicēs. Nolite iurare ꝑ celum neqꝫ ꝑ terram ⁊c̄. duplex fuit cauſa huiꝰ ꝓhibitōnis. ne vꝫ ad creaturā trāſferret̄ honorificētia creatoris. cū.ſ. crederent aliquod numen deitatis eſſe in creaturis ꝑ q̄s iurarent vt gentiles faciebant idolatrie debiti ad quā erant ꝓni iudei. vel ne creaturas contemptibiles iudicādo ꝑ eas iurando ꝓmiſſa ꝓ nihilo ducerent ac ſi non tenerent̄. Et vtrāqꝫ cām huius ponit Gratianus. xxij. q. j. §. ex p̄miſſis. Et ſic intelligendum ē illud. c. Clericū per creaturas iurantēꝫ ſi ꝑſtiterit in vitio excōmunicanduꝫ. xxij. q. j. Clericū. vꝫ cū in hoc honor latrie exhiberet̄ creature. vt dicit Tho. Vn̄ et ſanctus Ioſeph iurauit ꝑ creaturaꝫ cū dixit fratrib. ꝑ ſalutē Pharaonis nō exibitis hinc ⁊c̄ Gen̄. xlij. Quod p̄t intelligi dictuꝫ ꝑ execratōem ſic. Si non faciam qđ dixi deus nō ſaluet Pharaonē. vel p̄t intelligi iuratum eſſe per ꝯteſtationem ſic. Sicut ē verū: deum dare vel ꝯſeruare ſalutē ſeu ſtatū tꝑalē Pharaonis ad exercendam iuſticiaꝫ cum ab eo ſit oīs p̄tas. ita eſt verꝫ qđ dico. b Tho. vbi ſuꝑ. ⁊ xxij. q. j. §. Ex p̄miſſis. Quantuꝫ ad tertium.ſ. iurando ꝑ falſos deos hoc eſt ſimpliciter ꝓhibitum quia ad idolatriaꝫ ꝑtinet. Vn̄ dr̄ Exo. xxiij. Per nomen extnoꝝ deoꝝ nō iurabitis. Tenet̄ tn̄ talis ſuare quod licitū iurauit per falſos deos. vt hr̄. xxij. q. j. Monet. quia de iure naturali eſt ſuare fidelitatē in ꝓmiſſis. alr̄ adderet pctm̄ pctō.ſ. quod ꝯmiſit in iurando per falſos deos ſm̄ Ray. et Tho. licitū tn̄ eſt vti iuramēto illius qui iurauit ꝑ falſos deos ſeu recipe iuramētum eius qui ex ſe paratꝰ eſt iurare ꝑ huiuſmoi. Vn̄ et Iacob vſus ē iuramēto Laban qui iurauit ꝑ deū ſochoth. i. idolū. Et Machabei cū fecerunt pacē cum romanis vſi ſunt iuramēto ipꝛoꝝ quod videt̄ fuiſſe per idola que colebant. vt hr̄. xxij. q. j. Monet. et. §. ſequenti. Sed nō licet inducere eum ad hoc ſm̄ Thomam Inno. et Hoſti.

De tribus que concurrere .§. j.

rere debent in iuramento ad hoc vt licite fiat. et de cauſa inſtitutōnis eius dicit Hieroꝰ ſuꝑ illo v̄bo Hiere. iiij. Iurabis ⁊c̄. Aiaduertendū ꝙ iuſiurandū hos habeat comites. veritateꝫ. iuditiū et iuſticiaꝫ. Si iſta defuerint. nequaꝙ̄ iuramentū: ſed ꝑiuriū erit. Primū qđ requiritur et principale ē veritas. et hoc magis in corde ꝙ̄ ore: hoc eſt ꝙ iuret quis ſm̄ ꝙ dictat ſibi cor ſeu ꝯſcīa. Nā ſi iuraret qđ verū realit̄ eſſet cuiꝰ tn̄ ꝯrium crederet ꝑiurꝰ eſſet formaliter. Sed iurādo mendatōſe ꝑiurus eſſet formalit̄ et materialiter ſm̄ Bonauen. in. iij. Et vtrūqꝫ mortale. In qđ incidit Petrus apl's cū iurauit ſe xp̄m nō ꝯgnoſcē. vt hr̄ Math. xxvj. Et ꝓpter veritatē que debet eſſe in iuramento addūt̄ q̄ſi alia. Nam ideo iuditiū.ſ. diſcretōnis et mature ꝯſideratōis vt bene perpendat eſſe verum quod iurat. Iuſticia requirit̄ iurando licita ne illicitū iurādo cuius ꝯriū oportet eū facere ſi reperiat̄ falſum dixiſſe. Vbi nota ſm̄ b. tho. ſcđa ſcđe. q. lxxxix. arti. j. ꝙ iuramentū eſt inſtitutū ad ꝯfirmatōeꝫ ſeu ad certificatōꝫ veritatis eius qđ dicit̄. Cōfirmatō aūt et certificatō alicuius rei in ſcibilib fit ꝑ rōnem q̄ ꝓcedit ex aliquib naturalit̄ notis que ſūt infallibilit̄ vera. Sꝫ facta ꝑticularia hoīm nō poſſunt per rōnem cōfirmari: ſꝫ ſolēt que dicunt̄ de hijs ꝯfirmari ꝑ teſtes. Humanū autē teſtimoniū p̄ciſe nō eſt ſuffitiēs ad huiuſmodi ꝯfirmandū. Primo ꝓpter defectū humane veritatis qꝛ plurimi labunt̄ in mēdatiū. iuxta illud p̄s. Os eoꝝ locutū eſt mendatiū. Secūdo ꝓpter defectum humane ꝯgnoſcibilitatis. qꝛ hoīes non p̄nt ꝯgnoſcere futura nec abſentia nec cordiuꝫ occulta. iuxta illud. ij. ꝑalipo. vj. Tu ſolus noſti corda filioꝝ hoīm. Et de hijs tn̄ homines loquūtur: et expedit reb humanis vt aliqua certitudo de hijs habeat̄. Et ido neceſſarium fuit recurrere ad diuinū teſtimoniū ꝑ iuramentū inuocādo in teſtem deuꝫ qui mentiri non p̄t ſed habet in ſe veritatē infallibilem: ꝯ primum defectum. Nil eum latet ſed

habet omnium cognitionem vniuerſalem cõ-
tra ſecundum defectum. Ac etiã eſt deus vni-
tatis et pacis amans ſũme caritatẽ. Et hoc ɔ
aliũ. i. tertium defectũ ɔmunem hominũ. ſ.
diſſenſionis et litigioſitatis: qui etiã tollitur
per iuramentuꝫ ſcḋm illud ad Heb. vj. Omnis
ɔtrouerſie finis eſt iuramentum. Manifeſtat
aũt deus inuocatus in teſtem in iuramẽto an
illud ſit verum quod ꝓlatum eſt: vel reuelãdo
per intrinam inſpiratõnem inſpirando. ſ. mẽ-
ti iudicis et ꝑtis aduerſe vt credant iuramẽ-
to: vel per facti denunciatõem dum ꝓducit in
publicum que erant occulta: vel per penam
mentiẽtis dum puniẽdo mendacẽ manifeſtat
mendatium. que quidem etſi aliqñ nõ facit in
pñti. in futuro iuditio ꝓcerto faciet manife-
ſtando. iuxta illud. Illuminabit abſcõdita te-
nebrarum et manifeſtabit conſilia cordium. j
Corint. iiij. Illud ſiquidem teſtimoniuꝫ nulli
deficiet vel ꝓ eo vel ɔtra eum. ¶ Secundum
quod exigitur eſt iudicium. ſ. diſcretõis. vt. ſ.
bene examinet et diſcernat qḋ iuratur etſi eſt
ſuffitiens et vrgens cauſa. Sicut. n. irreuerẽ-
tiaꝫ faceret principi ꝗ vellet eum inducere in
teſtimonium alicuius friuole rei. ita et qui iu
rat ex leui cauſa etſi verꝫ dicat. In hoc igitur
debet eſſe iuditiũ diſcretõnis vt videatur ſi eſt
neceſſariũ iurare. puta qꝛ eſt aliqḋ qḋ dicitur
neceſſariũ vel multũ vtile ad credẽdum quod
tñ nõ crediẗ niſi ureẗ. Et ſic intelligitur qḋ
dixit xp̄c Math. v. Sit ſermo veſter eſt ẽ. nõ
non. qḋ amplius eſt a malo eſt. i. ſiue affirmã
do ſiue negando aliquid loquimini ſimpliciẗ.
ita tamẽ vt ſicut habetis in corde ita ꝓferatis
et ore. et non ſit eſt. i. in corde. ⁊ non in ore vel
econuerſo. quia hoc pertineret ad mendatiũ.
Qḋ aũt amplius dicitis ꝙ ſimplicẽ ſermonẽ.
puta cũ oportet iurare a malo ẽ. i. procedat
hoc ex incredulitate audiẽtiũ. cũ. ſ. nolũt cre-
dere qḋ eis ẽ vtile. et hꝫ. xxij. q. j. Ita ꝙ. Vñ et
Joſue cũ ſenioribꝰ iſrl' qꝛ fuerẽt nimis celeres
ad iurandũ in ꝓmittendo. ſ. emunitatẽ ⁊ ſoci-
etatem gabaonitis qñ venerunt ad eos ſimu-
lantes ſe in remoto multum habitare a terra
ꝓmiſſionis nec habuerunt ſuffitiẽs iuditium
diſcrtionis in examinando negotium decepti
ſunt et indiſcrete iurauerunt. tamen ob reue-
rentiã iuramenti noluerũt ɔtra venire nec in
hoc fecerẽt ɔtra preceptũ dñi qui p̄cepat illas
natõnes oĩes deleri. qꝛ intelligebaẗ illud ta-
le p̄ceptum non ſimpliciẗ ſꝫ in caſu in quo il-
le gentes ꝑmanerẽt incorrigibiles. Gabaoni-
te aũt ſubmiſerũt ſe correctõni. Hoc ſcḋm Bo-
nauen. in. iij. ſniaꝝ. ⁊ nihilominus Joſue tra-
didit illos ſeruituti cuidam. Seruitus auteꝫ
equiꝑatur morti ſcḋm iura. Et ſic aliq̃ mõ occi
dit eos. et vtilius. hec Ambro. xxij. q. iiij. In-
nocens. Vel poteſt dici ꝙ familiari ɔſilio ſpi-
ritusſancti ſuauerunt ad quod obligati non

erant. Quod ideo factum erat ꝓpter reueren-
tiã iuramẽti oñdendã. Hiſtoriã habes Joſue
viij. ca. Vñ aũt quis ſine iuditõ diſcretõis iu
rat. i. ex quadã leuitate ſine aliq̃ cauſa ⁊ neceſ
ſitate vel vtilitate vtiqꝫ peccat. etiã dicẽdo ve-
ritatẽ. qꝛ irreuerẽtiã deo facit. nõ tñ mortali
ter ſi dicit veritatẽ vel qḋ credit verꝫ niſi hoc
faceret in ɔtemptũ dei ad quem aliqñ inducit
frequẽs vſus alicuius mali. Siliꝛ ſi illud de ꝗ
dubitat eſſe verꝫ iuraret pro vero ex quadã le-
uitate ⁊ p̄cipue in iuditõ vel in caſu vñ ſequiẗ
dãnum alterius. Debet. n. in huiuſmõi nõ le-
uiter vel p̄cipitanẗ duci: ſꝫ mature et bñ ꝓui-
ſus et p̄meditatus. et ſcḋm ꝙ recolit ſic iurare
cũ expedit. ſ. certe vbi ẽ certus. et dubie vbi ẽ
dubius. Vñ dicũt Wil. hoſti. ⁊ Ber. ꝙ mulier
adultera ꝗuis confeſſa ſit de adulterio ſacer-
doti. ñ tñ p̄t nec debet iurare marito ſuꝑ hoc
ſuſpicãti vel querẽti ſe hoc pctm̃ in ſe nõ hr̃e:
qꝛ ꝗuis credere pie poſſit pctm̃ ſibi remiſſũ ꝑ
ɔfeſſionẽ non tñ de hoc certa eſſe p̄t ꝙ ſit ſibi
dimiſſum. vt exẗ de purga. ca. c. Accepimus.
et ſic de alijs rebꝰ dubijs. ¶ Tertiũ qḋ exigiẗ
in iuramẽto ẽ iuſticia: qḋ habet locuꝫ in iura-
mento ꝓmiſſorio. vt. ſ. cũ quis ꝓmittit aliquid
factuꝝ ꝓmittat quod iuſtũ ẽ et licitũ. Nam ſi
ꝓmittit iniuſtuꝫ et illicitũ quid: vtiqꝫ peccat.
Etſi illud illicitũ quod ꝓmittit et iurat facere
eſt ḋ ſe mortale. vt cũ iurat occidere. adulterã
nõ relinquere et huiuſmõi. peccat mortaliter
ſiue intendat illud facere ſiue nõ: ſꝫ inducere
timorem vel vitare malũ ſibi intẽptatũ qꝛ te-
netur ɔtrariũ facere eius qḋ iurauit. al' iterũ
peccaret mortaliter. ſ. illud malũ adimplendo
et ſic deeſt veritas in ip̄o iuramento de neceſſi
tate. quia ſine mortali alio peccato ⁊ grauio-
ri non p̄t illud ſeruare. Semꝑ autẽ cum deeſt
veritas iuramento et ſcienter ẽ mortale: quia
ꝓprie et ꝑfecte tunc eſt ꝑiuriũ vt patet ex diffi
nitõne eius. Unde Herodes qui iurauit puelle
ſaltanti dare quod peteret: male et indiſcrete a
iurauit. et peius impleuit: caput Johis bap.
dãdo illi puelle primo poſtulãti. vt hꝫ Mar.
vj. Si. n. intẽdebat ſimpliciter dare quod po-
ſtularet etiam malũ vt mortem Johis. pecca-
uit mortaliter nec tenebatur implere. Si hoc
nõ intendebat ſꝫ de tẽporalibꝰ que poſtulaſſet
et licitis ſic nõ peccauit ſaltim mortaliter in
iurãdo nec ad illud obligabaẗ ex vi iuramẽti
quod nõ intẽdebat. ⁊ de hoc habes. xxij. q. iiij.
c. Vnuſquiſqꝫ. ⁊. c. Eſt etiã. Unde ⁊ Dauid etſi
iuraſſet occidere Nabal ꝓpter ɔtumelias ver-
borum illatas nũtijs ſuis: ad interceſſionẽ tñ
prudentiſſime mulieris Abigail: vxoris dicti
Nabal mutauit ꝓpoſitum nec ſibi conſcientiã
fecit ꝙ illicitum iuramentum nõ ſeruaſſet. vt
habeẗ. j Regũ. xxv. ⁊ habeẗ. xxij. q. iiij. Jura- b
uit. Si aũt quod iuraẗ eſt illicitũ ẽ veniale de
ſe. vt bibere ter vel q̃ter cuꝫ hoc bibere ſit ſibi

nimis. vel aliqđ indifferēs. vt ire ad villā ſui ſolatio. vel aliqđ licitū in ſe vel vtile alteri nullius tñ importantie vel puiſſime. vt verberare filiū. vel accuſare ꝓ leui defectu dare alicui aliqđ puū. pomū. ⁊ hmōi. Si non ſeruet tale iuramentū q̄uis tūc intenderit ſeruare non tñ videt̄ eſſe mortale. ⁊ rō huius ē q2 nō deeſt veritas de neceſſitate. Non enī tenet̄ ꝯtrariū facere eius qđ iurauit de neceſſitate ſalutis. q2 ſi ſuet puta faciēdo illud qđ iurauit illicitū vt bibendo aliq̄tulū pluſq̄ debeat: peccabit venialit̄ ſm Wil. Venialia aūt nō tenet̄ de neccitate ſalutis vitare. Et cū meli⁹ vl' min⁹ male faciat in ñ ſuando illud tale. ergo nō pluſq̄ venialit̄ peccabit ex ipo actu in ſe. Si ꝓmittit iurando quid licitū et alicui⁹ importantie. vt dare alicui pecuniā debitam ex ꝯtractu vel ꝑmodū doni aut elemoſine ⁊ in certo termino. vel intratuꝝ religionē. ituꝝ ad aliquā ꝑegrinationē ⁊ hmōi. Aut intendit nō facere. et tunc peccat mortaliter: quia iurauit ꝯ veritatē eius qđ erat in mente: vñ ibi mendaciū. et tñ tenet̄ implē ſi pt̄ ſaltim in foro iudiciali ſꝫ in foro ꝯſcientie ſm quoſdā nō tenet̄. ſm vero alios tenetur ⁊ obligat̄ etiā in foro ꝯſcīe. Bonauen. in. iij. ſniaꝝ ponit vtrāq3 opinionē ⁊ neutrā reprobat. ſecunda tñ tutior et ꝯſulēda. Aut intendit facē. etſi nullo modo pt̄ illud implē ꝓpt̄ diuerſos caſus ꝯtingentes nō tenet̄ niſi ad illud qđ poteſt. puta ſi iurauit dare. x. ⁊ ñ pt̄ niſi quinq3 q2 plus nō hab3: ad illa quinq3 tenet̄. Si iurauit in certo termino ⁊ ī illo non poteſt ſed in futuꝝ tunc q̄citius poſtea potit: tenet̄. Si aūt poteſt ſuare ſꝫ cū multa ſui incōmoditate. nō poteſt ꝯ venire ꝓpa auctoritate niſi ille cui ꝓmiſit: relaxet vl' dilationē det ſi ad ipm ſpectet preciſe ꝓmiſſio. ſeu etiam relaxari ⁊ abſolui pt̄ a ſuꝑiore qñ iuramentū etſi de re licita tñ ꝑ metū ⁊ dolū fuiſſet extortū. Sed ſi cum ꝓmiſit poterat: poſtea ſuꝑueniat inopinatus caſus. puta iuraui alicui reſtituē gladiū ſuum cū repetierit et in furia ipſe repetit nō debeo reddē ne abutat̄ eo nec in hoc ſum ꝑiurus. q2 cum ꝓmiſi nō cogitabā de furia que ſuꝑuenit. de q̄ ſi cogitaſſem nō ꝓmiſiſſem. Similit̄ cum q̄s cum ꝓmittit eſt diues. poſtea efficit̄ pauper et impotens ad illud nō ſimpliciter ſed cum multa incōmoditate. poterit petere a ſuꝑiori. ſ. epō vel papa ſm materiā: relaxationē vel abſolutionē vel ꝯmutatōnē. de quo vide infra in. c. vj. in cor. et. §. j. cū ſequentib9. Si vero aliquid iurauit ſub ꝯditione. nō extante illa ꝯditione quā expreſſit vel intendit: ñ tenetur quo ad deū. Quedā ex ſe ſubintelliguntur ſm Hoſti. etſi de eis in ꝓmiſſione non cogitet̄ ſeu intendat̄. vt ſi iuro reſtituere tibi pecuniā ad certum tpus. ſubintelligit̄ ſi mutuaueris: al' nō teneor. Item ſi iuro tibi dare dotem. ſubintelligit̄ ſi nuptie ſint ſecute: al' non teneor. Itē ſi iuro ſoluere tibi ad certū tpus. intelligit̄ niſi iudex precipiat cōtrariū ⁊ iuridice vt in ſequeſtris. Itē ſi iuro alicui tanq̄ regi vel epō. depoſito a dignitate nō teneor obedire. Item ſi iurat prelatus alicuius eccleſie aliquid ſe factuꝝ vel datuꝝ vt prelatus: ꝑuatus prelatura nō tenet̄ ⁊ ſic ſi iurauit reſtituere pecuniam mutuatā vt prelatus. nam ꝑuatus ꝑlatura nō tenet̄. Si tñ pecunia verſa ē in vtilitatē eccleſie. xv. q. vj. Auctoritatē. alius ſucceſſor tenebit̄ quo ad mutuatam pecuniā. Idem videt̄ quo ad rationabiles ꝓmiſſiones. Si aūt promittit vel mutuo accipit vt priuata ꝑſona. tenebit̄ ipe etiam ꝑuatus ꝑlatura. Itē cum q̄s iurat ſtare mandatis alicuius pro offenſa facta ſibi vel alijs. intelligit̄ niſi mandauerit iniuſtum. immoderatū vel impoſſibile. et hmōi. Itē Raij. addit etiā q̄ in hmōi cum ꝯ iuramentū vult q̄s venire deb3 hoc facere auctoritate eccleſie. i. ſuꝑioris. vt epi vel pape. In q̄buſdam tñ ex ꝑdictis ſuꝑfluum videt̄. Itē cū iuro tibi reddē bladum vel vinū. intelligit̄ eiuſdem bonitatis. Item cū iurat pater vel mater vel alius dare alicui filiā vl' aliā ꝯſanguineā in vxorē intelligit̄ q̄ bona fide laborabit q̄ habeat eam. et ad plus nō tenetur. De hmōi iuramētis promiſſorijs habes multa infra in. c. vj. in corpe.

Excluduntur aūt a iu- .§. ij.

ramento precipue tria genera ꝑſonaꝝ ſm. b Tho. ſecūda. ſcđe. q. lxxxix. ſed diuerſimode. ¶ Et ꝑmi ſunt pueri. i. ante quartūdecimū annū. Hi enī nō admittunt̄ ad iuramentū id eſt nō cogunt̄ in iudicio. xxij. q. v. Pueri. Et hoc ideo q2 preſumit̄ a iure q̄ deſit in eis iudiciū diſcretionis plenū. qđ requirit̄ in iuramento. vnde et ꝓpter hoc etiā ſtatutū eſt q̄ nō accedant homines ad iuramentū. ſ. ſolēniter faciendū. niſi ieiuni. xxij. q. v. Honeſtū. et hoc vt magis ſobrij habeant melius iudicium diſcretōnis. Verū ſi iurant habentes vſum rōnis ſiue in iudicio ſiue ext̄ iudicium in ꝯmuni ſermone ita peccant mortalit̄ vel venialit̄ ſm qualitatē ꝑiurij. ſicut ⁊ ceteri. de delic. pu. c. j. ¶ Secundi ſunt ꝑiuri. qđ intelligo de ꝑiuris cōuictis in iudicio de ꝑiurio. hi aūt repellunt̄ in iudicio et cōtractib9 vt infames. niſi ꝑ eum q̄ poteſt: fuerit abolita macula īfamie. ⁊ hoc q2 preſumit̄ q̄ deſit in eis veritas locutōis que maxime req̄ritur ī iuramento. De ꝑiuris notorijs ex facto mihi dubiū eſt ſi repellant̄ in iudicio. cū innumeri ſint tales in q̄tidianis locutōib9 ꝯmuib9 in emendo ⁊ vendēdo. ⁊ hmōi. Dicit̄ enī. xxij. q. v. Decreuit. q̄ ñ debent fieri iuramenta ſuꝑ ſacra euangelia ī quadrageſima.

in aduentu. vſqꝫ ī octauā Epẏie. in ieiunijs
q̄tuoꝛ tempoꝝ. ⁊ rogationū. et dn̄icis dieb⁹.
niſi de concoꝛdia et pacificatōne. Et dicit ibi
glo. ꝙ his dieb⁹ cauſe exerceri non debent. ⁊
ſubdit ꝙ huic. c. decreuit. et. c. precedenti. vbi
dicit̄ ꝙ a ieiunis fiat iuramentū. obuiat cō
ſuetudo pꝛeſcripta. et ſic videntur abꝛogata.
¶ Tercij ſunt ſacerdotes et p̄lati. hi excludū-
tur a iuramēto. nō quia non poſſint iurare.
immo in q̄buſdam caſib⁹ debent iurare. Sꝫ
quia ſine vrgenti cauſa ⁊ magna nō dꝫ exigi
iuramentū ab eis in iudicialib⁹ ⁊ ꝯtractib⁹.
ſicut a laicis. ij. q. iiij. Si q̄s pꝛeſbiter. Nec
ip̄i defacili debēt iurare ext̄ neceſſitatē vt fa-
ciūt laici. Et hoc qꝛ preſumit̄ ꝙ in eis ſit re-
ſpectu ſtatus p̄fecti iuſticia ꝯuerſatōis que
nec mendacia ſimpliciter dicit: nec illicituꝫ
p̄mittit. Pꝛop̄tea em̄ exigit̄ ab homine iu-
ramentuꝫ. qꝛ dubitat̄ ne ſimplicit̄ loquendo
diceret mendaciū. vel nō ſeruaret p̄miſſum.
Ipſi em̄ debent magis cauere a iuramēto nō
neceſſario. vt exemplo doceant alios nomē
dn̄i reuereri nō in vanum aſſumi. Ponit at̄
Raij. ſeptem caſus in quib⁹ debēt ſacerdotes
et pꝛelati iurare. ¶ Pꝛimus ne defectu p̄ba-
tionū quis ledat̄ vel rem ſuaꝫ amittat. tunc
em̄ pn̄t ⁊ debent iurare. vbi tn̄ non ſit cauſa
ſanguinis. ¶ Secūdus p̄ fide. vt cū quis ab-
iurat hereſim p̄mittens n̄ amplius relapſu-
rū. vel etiaꝫ ſciſma. de ꝯſe. diſ. ij. Ego Beren-
gari⁹. et. j. q. vij. Quotiēs. ¶ Tercius p̄ obe-
dientia pꝛout iurant ep̄i ⁊ abbates romano
pōtifici. ext̄ de elec. c. Significaſti. ¶ Quar-
tus p̄ pace. xxij. q. j. Om̄e. ¶ Quītus p̄ indē-
nitate eccl'ie. xxviij. diſ. de Siracuſane. Sed
hic caſus p̄t reduci ad pꝛimū. ¶ Sextus cū
abſoluit̄ q̄s ab excōmunicatōe. ¶ Septim⁹
cū infamat⁹ dꝫ ſe purgare deficiētib⁹. ſ. p̄ba-
tionib⁹. ij. q. v. Si quis pꝛeſbiter. Addunt̄ ⁊
alij duo caſus in ſexto. ¶ Pꝛimus cū ſacer-
dos litigat ſiue in cauſa t̄pali ſiue alia debet
iurare de calumnia. ¶ Secundus. ſ. eſt quia
dꝫ iurare ꝯ veritate dicēda. ext̄ ꝯ iura. calū.
c. Si de calūnia. li. vj. Qꝫ aūt clerici ⁊ religi-
oſi hodie iurent ī ꝯmuni ſmone p̄ leui cau-
ſa ſicut laici nō excuſat ꝯſuetudo q̄ veri⁹ di-
cenda eſt coꝛruptela et auget pc̄m non mi-
nuit. xxiiij. q. j. Sciſma. ⁊ ḡuius peccant ip̄i
q̄ laici. tum qꝛ ſcandalizant ſuo exemplo. tū
qꝛ eis ſpecialit̄ pꝛohibet̄ p̄ ius canonicū.

¶ Capl'm quintū de Foꝛmis iuramētoꝝ.

De foꝛma ſeu modo iu-
randi ꝯmuni dic Raij. ꝙ aliter ī
veteri lege. alit̄ in eccleſia p̄mi-
tiua. alit̄ hodie iurat̄. Naꝫ ī vete-
ri teſtamēto iurabat̄ iſta foꝛma. Viuit dn̄s ⁊
viuit aīma tua. iiij Re. iiij. et. xxij. q. j. Et iu-
rabunt in nomine meo viuit dn̄s Hiere. iiij.
⁊c̄. quod iuramentū eſt p̄ ſimplicē atteſtatō-
nem. ⁊ eſt ſenſus. Ita hoc eſt verū ſicut ē ve-
rum ꝙ deus viuit et anima tua viuit. vel iu-
rabat̄ p̄ iſtum alium modū. hoc faciat mihi
deus. et hec addat. p̄mo Re. xiiij. ⁊. c. xxv. Et
eſt p̄ execratōnē hoc iuramentū ſub hoc ſen-
ſu. Si non fecero hoc: faciat mihi hec mala
⁊ illa. In pꝛimitiua eccleſia ſic iurabat̄. Te-
ſtis eſt mihi de⁹ Ro. pꝛimo. Teſtis eſt mihi
conſcientia mea Ro. ix. vel coꝛam deo loq̄r.
et huiuſmōi. Hodie iurat̄ multis modis. vt
per deum. p̄ ſancta dei euangelia. p̄ fideꝫ. per
coꝛpus vel ſanguineꝫ xp̄i. p̄ crucē ſanctaꝫ. p̄
altare benedictum. p̄ aliquem ſanctum. vel
ſanctam. p̄ aliquas reliquias. Et hoc q̄tum
ad iuramentū quod fit p̄ ſimplicem atteſta-
tionem. Nam q̄tum ad iuramentuꝫ quod fit
p̄ execrationē iuratur. Sic adiuuet me deus
ſcꝫ ꝙ iſtud eſt veruꝫ. vel ſi nō eſt ſic ſicut di-
co. vel ſi nō faciam hoc quod dico. ꝙ veniat
mihi tale vel tale malum. aut deus nō miſe-
reat̄ mei. aut diabolus ferat animā meam.
et hmōi. Et vt dicit̄ ext̄ de iureiuran. c. Etſi
xp̄c. modica vel nulla eſt differētia ex modo
iurandi q̄tum ad peccatum ſi male iuret̄. et
q̄tum ad vim obligandi. Ita em̄ quis obli-
gatur p̄ vnuꝫ modū ſicut p̄ alium ſi licitum
iuret ſm̄ Raij. Et qn̄ quis iuramentū parti
defert iurandū eſt ſm̄ ꝙ placet ambab⁹ p̄ti-
bus. ff. de iureiuran. l. iij. In iuramētis que
in iure p̄cipiunt̄ vt eſt iuramētū teſtis ⁊ iu-
ramentū calūnie ſp̄ eſt iuranduꝫ ſup̄ ſc̄ta dei
euangelia. vt in. c. fi. de iura. calū. Et ideꝫ in
om̄ib⁹ alijs iuramētis que a iure vel a iudi-
ce vel a p̄tib⁹ ex neceſſitate deferunt̄. Idem ē
ſi p̄miſit aliquid iurare Hoſti. et Ber.

De foꝛma iuramenti .§. j.

qd̄ facit īp̄atoꝛ pape. hoc habet̄ ī clemētina.
Romani. de iureiuran. vbi dī in tex. ⁊ glo. ꝙ
facit duo iuramenta fidelitatis imp̄atoꝛ ro-
mane eccleſie. Vnū tempe ſue app̄ꝛobatōnis.
Aliud tp̄e ſue coꝛonatōnis. ⁊ foꝛma p̄mi ha-
bet̄ in decret̄. diſ. lxiij. c. Tibi dn̄o Johanni
pape Ego rex Otto p̄mittē ⁊ iurare facio p̄
p̄rēm filiuꝫ ⁊ ſp̄m̄ſanctum. ⁊ p̄ hoc lignū vi-
uifice crucis. et p̄ has reliquias ſanctoꝝ. q̄ſi
p̄mittente dn̄o romam venero: ſanctaꝫ ro-
manam eccleſiaꝫ et te rectoꝛem eius exalta-
bo ſm̄ meū poſſe. nunq̄ vitam aut membꝛa
neqꝫ ip̄m honoꝛem quē habes mea volunta-
te aut meo conſenſu aut meo conſilio p̄des.
aut mea exhoꝛtatōne. Et in romana ciuita-
te nullū placitū aut oꝛdinatōeꝫ faciā de oīb⁹
q̄ ad te aut ad romanos p̄tinēt ſine tuo ꝯſi-
lio. Et q̄cq̄d de t̄ra ſancti Pe. ad nr̄āꝫ p̄tateꝫ
venerit: tibi reddaꝫ. Cuicunqꝫ regnū itali-
cum ꝯmiſero: iurare faciaꝫ vt adiutoꝛ tuus
ſit ad defendendum terram ſancti Petri. ſm̄

ſuū poſſe.hec ex ꝯſtitut̃ Otto.Ubi dic glo.ꝙ
qui habȝ feudū ab eccleſia nontm̃ eccleſie ſȝ
etiā prelato eccleſie p̄ſtare debet iuramentū.
Et dic. facio iurare.tex.Huiuſmodi poten-
tes in ꝓpria ꝑſona nō iurant.ſed tñ ipſi qui ꝑ
eos iurāt:iurant in aīabꝫ illoꝝ pro quibꝫ iu
rant. Unde ipi incurrerent piuriū ſi illud ñ
ſeruaret̃ quod ꝓmittit̃. Aliud iuramentuȝ
facit impator tp̄e coronatōnis. et forma illa
ponit̃ in clemētina illa.Romani.ꝛ eſt talis.
Ego rex romanoꝝ dño annuente futur⁹ im-
perator ꝓmitto.ſpondeo et polliceor atqȝ iu-
ro coram deo et bto Petro.me decetero pte-
ctorē.ꝓcuratorē et defenſorē fore ſūmi ponti
ficis ꝛ huius ſancte romane eccleſie.ꝛ in om
nibꝫ neceſſitatibꝫ ꝛ vtilitatibꝫ ſuis.cuſtodiē-
do ꝛ ꝯſeruando poſſeſſiones. honores ꝛ iura
quantum diuino fultus adiutorio fuero ſm
ſcire ꝛ poſſe meū recta ꝛ pura fide. ſic de⁹ me
adiuuet et hec ſancta dei euangelia.hec ibi.
Glo.ibi futurus.hoc eſt ȝ Jo. diſ.xciij. Le-
gimus.vbi dic ꝙ ſola electio principuȝ facit
impatorē.Uides em̄ hic ꝙ etiam approbatus
ab eccleſia ante coronationē nō eſt impator.
¶ Item dic gloſa Jo.an.ꝙ Inno.in decreta-
li.c.Uenerabilem.de elec.dic ꝙ ſi impator nō
poſſit accipe coronam in loco debito.nibilo-
minus auctoritatē adminiſtrandi recipe pt̄
ab archiepo Colonieñ.ad quē ſpectat.vl' ex
ipa electione habet ea.Et Hoſti.dic ꝙ vidit
ꝑ principes iudicari ꝛ teneri ꝙ rex romano-
rū poſt electionē ꝯcordem habeat om̄eȝ pta-
tem quā impator.et ꝙ vnctio nihil addit.Et
facit qd notat Jo.xciij.diſ.c.Legim⁹. Et ꝙ
plus eſt vidi formas quarundā lrāꝝ de regi-
ſtro Inno.tercij. extractas referentes ꝙ in-
cōcuſſa ꝯſuetudo impij tenet facta certa rō-
ni ꝑſona iure ſubnixa ꝑ pacientiā ſedis apo
ſtolice tolerata.ꝛ ꝑ tolerātiā approbata ꝙ ele
ctis duobꝫ ĩ diſcordia vterqȝ adminiſtrat. vt
rex ꝛ om̄em impij iuriſdict.exercet. Qd de-
clarat ibi papa locū habere donec ꝑ papam
electio alterius fuerit approbata vl' reproba-
ta.hec ibi. Item glo.ibi dicit ꝙ multi diſpu
tant vtꝝ donatō facta ꝑ Conſtantinū impa-
torem romane eccleſie in ꝑſona Silueſtri.de
qua diſ.xcvj.c.Conſtantin⁹.et palea eſt va-
luerit.Et an ſucceſſor illaȝ reuocare potue-
rit.Accurſius tenuit ꝙ donatio ñ valuerit.
Sed Jo.ꝯtra.q̃ hoc notauit.diſ.lxiij.c. Ego
Lodouicus. Sed ꝙ valuerit ꝛ ſit irreuoca-
bilis oſtendit Hoſti.in ſumma.

De forma iuramenti .§.ij.

qd faciunt epi pape q̃ ſunt exempti: habet̃
in.c.Ego epus.ext.eo.ti. Naȝ non exempti
epi iurant ſuis archiepis.vt in.c.Dilecti.de
ma.ꝛ obe.Hodie tñ om̃es recipientes digni-
tates a papa:ſibi iurāt. etiā abbates ĩ bene-
dictione.ſicut epi in ꝯſecratiōe.Comp̄hendit
aūt hoc iuramentū ſeptem capitula ſeu ar-
ticulos. Primus eſt ꝙ iurat fidelitatē ſan-
cto Petro ꝛ romane eccleſie ꝛ pape tunc exi-
ſtenti ꝛ ſucceſſoribꝫ ſuis.Et ĩtelligit̃ ſm In-
no.ſeruare fidelitatē beato Petro qñ ſeruat
fidem et doctrinaȝ quā ſeruauit btus Petr⁹
id eſt catholicā fideȝ.Seruat aūt fidelitateȝ
Ro.eccleſie qñ tenet eam matrē ꝛ mgrāȝ pre
om̄ibꝫ p̄cellentem ꝛ dñaȝ. In ea etiā intelli-
gunt̃ Cardinales ſm Jo.an.cū ipſi cū papa
ꝯſtituunt eccleſiam Ro. Intelligit̃ etiam ibi
papa ſedēñ fit mentō ſpecialis poſtea de pa-
pa.et ſic iurans nō aſtringit̃ cuilibet in ꝑti-
culari ſȝ ipi collegio.Secus ĩ papa cū ſpeci-
aliter nominet̃.Quinimo ponit̃ ſpecialiter
nomē ꝓprium pape. Et in eoꝙ iurant etiam
ſucceſſoribꝫ.intelligit̃ canonice intrantibꝫ ꝛ
non de alijs.xij.q.ij. Alienationes.Nico.ſy.
Ita ſunt verba capituli que ſūt extracta ex
regiſtro Greg̃. Ego epus.N.ab hac hora in
antea fidelis ero ſancto Petro ſancteqȝ ro-
mane eccleſie.dñoqȝ meo pape.N.eiuſqȝ ſuc-
ceſſoribꝫ canonice intrantibꝫ.Nō ero in cōſi-
lio aut facto vt vitam ꝑdat aut membrū vel
capiat̃ mala captōne. Conſiliū qd mihi aut
ꝑ ſe aut ꝑ lrās aut ꝑ nuncium manifeſtabit
nulli pandam.Papatum romane eccleſie et
regulas ſanctoꝝ patꝝ adiutor ero ad defen-
dendū et retinendū ſaluo honore meo cōtra
omnes hoīes.Uocatus ad ſynodū veniā ni-
ſi impeditus fuero canonica p̄peditione. le-
gatum aplice ſedis quē certuȝ eſſe cognoue-
ro in eundo et redeundo honorifice tractabo
et in ſuis neceſſitatibꝫ adiuuabo.Apoſtolo-
rum limina ſingulis annis viſitabo aut per
me aut per certum nuncium niſi eorū abſol-
uar licentia.ſic me deus adiuuet ꝛ hec ſancta
dei euangelia.hec ibi.Glo.ibi.Uitā perdat.
Hoc non ſufficit.immo vbicunqȝ ſenſerit do-
minum ꝑiclitantem ad prohibendas inſidi-
as occurrē debet.xxij.q.v.c.De forma. Que
hic minus dicuntur . ibi ſuplentur et econ-
uerſo.Conſilium nulli pandaȝ.Glo. hoc in-
telligo de conſilio honeſto. quoniaȝ ꝯſilium
mali tenetur reuelare ei qui poſſit prodeſſe ꝛ
non obeſſe.xxij.q.v.Hoc videt̃. Saluo meo
honore.id eſt ſm ꝙ ꝑtinet ad meuȝ honorē .
quia non cum armis.Glo.ſ.in ꝓpria ꝑſona .
Nam ꝑ alios poteſt Jo.an.Tractabo Glo .
ſi cōſtiterit mihi ꝑ lrās ſue legationis .Ex de
man.ꝑn.l.j.Singulis annis. Glo.vel rari-
us.iuxta cirographum ſuuȝ.xciij.diſ.c.Iu-
xta.Et hoc ĩtellige de epiſcopis et archiepis
qui ſubſunt dño pape ſine vllo medio. vt de
ma.et obe.c.Dilecti.vbi dicitur ꝙ archiepi
debent eſſe contenti ſimili iuramento.cū eis
iurant ſui ſuffraganei ꝛ non plus exigere in
iuramento. et dicit ibi gloſa. ꝙ inſeri debet
etiam de iuramento et obedientia. vt in .c.

1069 Antiq̃. de priuil'. Papatũ. i. principatũ tam in ſpũalib ꝙ̃ in tp̃alib ſm Inno. Regulas ſanctoꝝ patrum. i. canones ſũmoꝝ pontificum ꝛ alioꝝ ſanctoꝝ patꝝ ꝑ eccleſiaȝ romanam approbatos. diſ. xvij. ꝑ totũ. ſm Inno. Et ex hoc cõcludit Nico. ſy̆. ꝙ ep̃us non ſeruans aut nõ faciens ſeruare canones: eſt ꝑiur⁹ ſi hoc agit ex ꝯtẽptu. Et eſt hereticus. qñ ſ. nõ credet papam hr̃e p̃tatem ꝯdendi canones. xix. diſ. c. Nulli fas. Item tenet̃ ep̃us ex iuramẽto iuuare papam ꝯ̃ principẽ ſuũ. Uocatus ad ſy̆nodũ. ſi ĝ non vocat̃: nõ tenet̃. etiamſi videt alios ire. ſm Io. an. Et ſufficit vna vocatõ ſm Io. an. Ad actum em̃ extraiudicialẽ ſufficit vna requiſitio regulariter. ex̃t de here. Si q̃s ep̃s. Et ſumit̃ ſy̆nod⁹ pro ꝯcilio. ꝛ ecõuerſo al'n. et tenet̃ ire ꝑſonaliter niſi ſit infirmus. ꝛ tunc tenet̃ mittẽ legatũ. vt diſ. xviij. Ep̃us. Ap̃loꝝ limina. Ubi ẽ papa ibi intelligunt̃ limina ap̃loꝝ eſſe et curia romana. etiamſi nõ ſit roma. non tñ debȝ ſine cauſa papa trãſferre ſedeȝ de ciuitate romana. Et cũ papa indiget: portare vel mittere ſubſidium debet. ſ. ep̃us quia fidelitatis debitũ hoc poſtulat Nico. ſy̆. Item dic Nico. ſy̆. ꝙ qñ cardinales añ creationẽ ſũmi pontificis aliq̃ ſtatuunt et ꝓmittunt ꝑ iuramentum illa ſuare ſi cõtingat aliqueȝ eoꝝ aſſumi ad ſummũ pontificatũ non puto iuramẽto aſtringi ſi illud iuramentuȝ tendit in preiudicium pontificalis dignitatis. ar. extra. c. Sicut de iureiuran.

De forma iuramenti .§. iij.

a quod faciunt rectores et curati ep̃is ſuis dicit Hoſti. ꝙ ſm diuerſitatẽ locoꝝ diuerſa ſeruatur. hec tñ videt̃ congrua ꝛ ꝑ iura ꝓbari. ¶ Iurabit p̃mo ꝙ erit fidelis epiſcopo ꝛ obediens. eo. ti. Nullus. ſub quo intellige ꝙ ſeruabit ſñias eius et faciet ſeruari. ¶ Secũdo ꝙ mandata ſancta ꝛ honeſta implebit. de offi. archid. c. fi. ¶ Tercio ꝙ nihil alienabit de bonis eccleſie ſine ei⁹ licentia. xvij. q. iiij. In venditõnib ¶ Quarto ꝙ nomine eccleſie vlt̃ certam ſũmaȝ que arbitrarie determinet̃ nõ ꝯtrahet mutuũ. Quito ꝙ eccleſiã nõ relinquet nec ad aliã ſe trãfferet ſine ſui licentia. ex̃t de renũc. c. Admonet. ¶ Sexto ꝙ iura eccleſie ꝑ poſſe petet et defendet. vtilia ei ꝓcurabit. ꝛ nociua vitabit. ar. xvj. q. j. qui vere. ¶ Septio iurabit ꝙ nihil dedit vel dabit nec aliqͦd pactũ faciet nec aliqͦd illicitum ꝯmiſit ꝑ ſe vel ꝑ aliũ pro adipiſcenda dignitate. ſcientia vel eccleſia. ex̃t de pac. c. p̃mo. Et ꝙſi hoc vitiũ ad eum ꝑuenerit: annũciabit ꝛ ad volũtatẽ ei⁹ renũciabit ex illo vitio ¶ Octauo ꝙ ordines ſuo tp̃e recipiet: ſi nonduȝ recepit. ex̃t de eta. ꝛ quali. c. Queris. Nono ꝙ in eccleſia ꝑſonaliter reſidebit et deſeruiet in ordine ſuo. de cleri. non reſiden. c. Relatuȝ.

Decimo ꝙ non ſoluet vltra antiquã et ſolitam penſionẽ ſeu cenſum. vt in. c. tua nos. eo. ti. Et hec intellige de clerico beneficiato. Nam alij clerici. ſ. non beneficiati nõ tenent̃ iurare ep̃o niſi ſint adminiſtratores reꝝ eccleſiaſticaꝝ. vt dicit̃ in. c. Nullus. eo. ti. Cum dicta aũt forma tranſeunt ꝯmuniter doc. in tali materia. Sȝ dicit Nico. ſy̆. ꝙ licȝ ad oĩa ſupius cõtenta oblíget̃ ꝓmotus. tñ iure nõ probat̃ ꝙ ad om̃ia hec clericus debeat obligari. Et ad hoc allego tex. et glo. vbi ponit̃ directe forma huius iuramẽti. nec inſerunt̃ tanta ſicut hic. xxiij. diſ. c. Q̃ꝙ̃. In dicto. c. Q̃ꝙ̃. ſic dicit̃. Solet plus timeri qͦd ſingulariter pollicet̃ ꝙ̃ quod generali ſponſione cõcludit̃. Et ideo placuit huic ſancto cõcilio ꝙ vnuſquiſq̧ qui ad eccleſiaſticos ĝdus eſt acceſſurus. non antea honoris ꝯſecrationẽ accipiat ꝙ̃ placiti ſui annotatione. id eſt ſcriptura promittat vt fidem catholicaȝ ſincera cordis cõſtrictione ac deuotione cuſtodiens iuſte et pie viuere debeat. ꝛ in nullis oꝑibus ſuis canonicis regulis ꝯtradicat. atq̧ vt debitum ꝑ omnia honorem atq̧ obſequij reuerentiam preminenti ſibi dependat. Ibi dicit glo. ꝙ electus preſtat iuramentũ ſuo maiori de fide et canonib obſeruandis vt hic. Et de indemnitate rerum eccleſie. vt diſ. xxviij. de ſiracuſane. Et de immoderata exactione non facienda. xv. q. ſi. c. p̃mo. Et de infidelitate ꝛ penſionib nõ augendis. ꝺ iureiuran. c. tua. ꝛ. c. Ego. Suſpectus aũt de inobedientia iuramentũ preſtat de obedientia ſeruanda. de maio. et obe. Cum in eccleſijs.

De forma iuramẽti .§. iiij.

quod preſtat vaſallus dño ſuo. habet̃. xxij. q. v. De forma. vbi dr̃. Qui fidelitatẽ domino ſuo iurat: iſta ſex ſemꝑ in memoria debȝ habere. Incolume. tutum. honeſtum. vtile. facile. poſſibile. ¶ Incolume. ne. ſ. ſit in damnum domini ſui de corꝑe ſuo. Tutum ne ſit ei in damnum de ſecreto ſuo vel de immunitionib ꝑ quas tutus eſſe poteſt. Honeſtuȝ ne ſit ei in damnũ de ſui iuſticia vel de alijs cauſis que ad eius honeſtatẽ ꝑtinere videntur. Utile ne ſit ei in damnũ de ſuis poſſeſſionib. Facile ne id bonuȝ quod dñs ſuus leuiter facẽ poterat: faciat ei difficile. Poſſibile ne id qͦd poſſibile erat: reddat ei ĩpoſſibile. Ut fidelis hec documẽta caueat iuſtum eſt. Sȝ qꝛ nõ ſufficit abſtinere a malo niſi fiat quod bonũ eſt. reſtat vt in eiſdẽ ſex ſupdictis ꝯſiliũ et auxiliuȝ dño ſuo fidelis preſtet ſi bñficio dignus vult videri ꝛ ſaluus eſſe de fidelitate quã iurauit. Dñs q̧ fideli ſuo ĩ his om̃ib vicem rependere debet. Quod ſi nõ fecerit merito cenſebit̃ malefidus. hec ibi. Nõ eſt dominus conẗ hec faciendo ꝑiurus quia hec ipſe non iurat ſeruare ſicut vaſallus. b

Caplm ſextum de Juramento ꝑmiſſorio.

DE iuramento promiſſorio multe occurrũt difficultates ⁊ dubia. ⁊ in q̃buſdam caſib⁹ obligat ad obſeruandũ. ⁊ in quibuſdã nõ. Et qñ obligat alñ pt̃ peti abſolutio ſeu relaxatõ. ⁊ fieri licite pt̃ hoc. alñ nõ. et qñ pt̃ licite peti abſolutio ſeu relaxatõ. ad hoc alñ ſufficit auctoritas epi. aliqñ reqrit̃ auctoritas pape. Vñ circa hec notabunt̃ decem caſus in hoc. §. q̃s ponit Nico. ſy. in lectione ſua. quibuſdam additis.

Primus caſus eſt quando iuramentũ oĩ ex pte ẽ licitũ tam ex pte iurãtis q̃ ex pte recipiẽtis q̃ etiã ex pte matie ſup q̃ pſtat̃. ⁊ tũc abſolutio ñ eſt ĩpendenda. ſʒ cõpellendus ẽ iurãs ad eius obſeruatõeʒ. de iureiurã. c. Etſi xp̃c. Quinĩmo nulla cauſa apparẽte intrinſeca etiã papa a tali iuramẽto abſoluẽ non poſſet. Et remittit ad notata p eũ. in. c. Quãto. eo. ti. Jbi aũt ponit talẽ diſtinctõʒ pro hmõi declaratõe. Aut tale iuramentũ fuit preſtitũ p inferiorẽ in matia ſpectanti principlr̃ ad papaʒ vtſi iurauerũt canonici non recipe aliquẽ vltra numeꝝ ⁊ tũc poteſt papa abſoluẽ a tali iuramẽto ſine cauſa. quia in tali iuramento intelligit̃ excepta auctoritate pape. Et ſic debet intelligi. c. veniẽtes. eo. ti. vt ibi notat Hoſti. Aut fuit pſtitum in alia materia. et tũc ſubdiuiditur. quia aut in materia ꝯcernente dei honoreʒ et reuerentiã. puta fabricandi eccleſiam vel intrandi religioneʒ. et ſic hoc nullus poteſt remittere ſine cauſa pter deũ. Papa eñ nõ poteſt remittere obligatõʒ deo queſitaʒ ſine cauſa. vt. xxiiij. q. j. Manet. ⁊. xxiij. q. iiij. Si is q. Etſi in hoc papa non poteſt aliũ abſoluere: multofortius ſeipm̃. Si aũt papa alium abſoluit pſumit̃ in dubio abſolut⁹ q̃ ad eccleſiã militantẽ. Sʒ ſi ſubeſt iuſta cauſa papa pt̃ abſoluere. vt i. c. Si vero. eo. ti. Et eſt iuſta cauſa ſi turpitudineʒ ꝯtinet iuramentũ ex pte recipientis. puta ſi iurauit ſoluere vſuras. Eſt etiã iuſta cauſa ꝓpter ſcandaluʒ vitandũ vt notat glo Jnno. Vel etiaʒ cũ maior vtilitas ĩminet in ꝯmutatõne ſicut dicit̃ etiam de voto. Et nõſoluʒ papa in his caſib⁹ ſʒetiaʒ epus poterit abſoluere ſicut et votũ ꝯmutare. vt dicit Jnno. in. c. Debitores. eo. ti. Sʒ in hoc eſt differentia inter papam et dioceſanũ qꝛ in factis magnaꝝ pſonarũ vel multum dubijs debet recurri ad papam. ⁊ ſic pt̃ intelligi. c. Venerabilem. ſed in alijs poterit epus reſpectu ſoli⁹ ſue diocefis. papa aũt reſpectu toti⁹ orbis. vt ſentit Specu. pt̃ vel cõmutare vel abſoluere. alius citra epm̃ nõ poteſt qui nõ habet epalem iuriſdictionẽ vt puto. Aut iuramentuʒ reſpicit principaliter cõmodum hominis et tunc ſine cauſa papa remittere nõ poteſt: ſed cum cauſa. vt notat Archi. in. c. Auctoritatem. xv. q. vj. Js etiaʒ de cuius ꝯmodo agit̃ remittere poteſt. vt in c. pmo. de iureiuran. et de ſpon. c. ij. Quod ꝓcedit etiamſi iuramentũ concernat vtilitatem vtriuſqʒ ꝯtrahentiuʒ tñ. vt quia aliqui iurant ſibinuicem aliquid facere vt in dicto c. ij. de ſpon. Secus puto vbi quis ſimplicit̃ iurat ad cõmodum: nam poterit ſibi remittere. ſ. papa ſine cauſa vt notat ſpeculator. Jn licitis etiam licet contrauenire ꝓpria auctoritate ex iuſta cauſa. non habita auctoritate ſupioris vrgente neceſſitate ſi nõ poteſt haberi ſuperior a quo petatur abſolutõ ſm Jnno. ¶ Circa diſpenſationeʒ iuramenti ſicut dicit bt̃us Tho. ſecunda ſcd̃e. q. lxxxix. Jllud quod cadit ſub iuramẽto promiſſorio aliqñ eſt peccatum manifeſte vel eſt maioris boni impeditiuũ. et tale iuramentum diſpẽſatione non indiget ſed ꝓpria auctoritate debet et poteſt cõtrauenire. aliqñ eſt dubium vtrum ſit licitum vel illicitum. proficuũ vel nociuum aut ſimplicit̃ aut in aliquo caſu. ⁊ in hoc poteſt quilibet epus diſpenſare. Cum aũt promittit̃ aliquid in iuramento quod ẽ manifeſte licitũ ⁊ vtile. in tali iuramento nõ videt̃ habere locum diſpenſatio vel ꝯmutatõ niſi aliquid melius occurrat faciendũ ad cõmunẽ vtilitatem. quod maxime videt̃ ptinere ad poteſtatem pape qui habet curaʒ vniuerſalẽ eccleſie. Similiter ⁊ iuramenti abſoluta relaxatio que dicitur diſpenſatio. Poteſt ergo diſpenſari vel commutatõ fieri in iuramentis ſicut in votis. hec beatus Tho. Nico. ſy. dic q̃ Speculator in ti. de lega. dic q̃ inferior a papa poteſt interpretari iuramentum qñ dubitat̃ de eius validitate. Qd̃ aũt in. c. Venerabilem. de elec. videt̃ ꝯtrariũ dici. Rñdet dupliciẽ iſtud habere locuʒ. ſ. q̃ nõ poſſit inferior interptari. Vno mõ cũ ꝓcedit̃ in arduo negocio ⁊ int̃ mag̃s pſonas. Alio mõ qñ vult daẽ licenciaʒ ꝯueniẽdi ſine aliq̃ ꝯmutatõne in aliud. Et hoc dictũ Spe. ſequit̃ Anto. i. c. Qꝛto. Jdẽ Jnno. qꝛ ſi pt̃ ſm eum diſpenſare. multofortius interpretari.

Secundus caſus eſt quando iuramentũ ſine diſpendio ſalutis eterne ſeruari non pt̃ et tunc nulla ꝯpetit abſolutio. Pctm̃ eñ fuit in iurãdo nõ in ꝯueniendo vt in. c. q̃to. eo. ti. et. xxij. q. iiij. p totũ. Sed iuramentũ etiam qd̃ vergit in interitũ ſalutis corpalis nõ videt̃ ſeruandũ. Queadmodum eñ nõ valet ſeu obligat iuramentuʒ qd̃ tendit in mortẽ alterius. xxij. q. iiij. c. pmo. cũ q̃tuor. c. ſe. Jta ⁊ fortius ñ debet valẽ ſi tendit in mortẽ ꝓpriaʒ. ar. i. c. Si nõ licʒ. xxiij. q. v. Jntelligit tñ hoc glo. in. c. Si vero. de iureiuran. quãdo directe vergit in morteʒ. ſecus

ſi occaſionalit̃. Ponit exemplũ de vltramon-
tano q̃ iurat morã trahere rome de menſe
auguſti. nam ſic iurans: tenet̃ iuramentum
ſeruare. q. d. Etiamſi aliq̃n accidat vlt̃mon-
tanis mors ex tali mora hoc tñ non ſp̃ acci-
dit. et ſic nõ directe tendit ad mortẽ ſ; occa-
ſionaliter. Sed Jo. an. dic dictum Glo. verũ
vbi ex imminenti infirmitate vel ex ↄplexi-
one iudicat̃ ſic iurans moritur⁹ ex tali mo-
ra. Et p̃ hoc dicẽm q̃ſi a peritis medicis di-
ceretur cartuſienſem morte; non poſſe eua-
dere alit̃ niſi p̃ eſum carnium q̃ nõ obſtante
voto ſeu regula debẽt carnes cõmedere. Si-
cut enĩ iuramentũ non ligat vbi eſt p̃iculu;
mortis. ita nec votum. cũ paribꝰ paſſibꝰ am-
bulent iuramentu; et votum. vt notat̃ in. c.
Magne. de voto. Concludit g̃ glo. ſic que ha-
betur ĩ dicto. c. Si vero. Juramentu; nõ eſt
ſeruandum q̃n ſine interitu ſalutis corp̃alis
ſeruari nõ poteſt. Nico. ſy. Jtem dic q̃ iura-
mentum de redeundo ad carcere; vel de non
fugiendo carcerem: obligat niſi detentio eſſ;
iniurioſa. vt ſcilicet quia bellum captiuan-
tis erat iniuſtum et cum timeretur de p̃icu-
lo perſone. xxij. q. ij. §. fi.

a **Tercius caſus eſt quando to-**
tum iuramentũ ſeruari p̃t ſine diſpendio ſa-
lutis eterne ſ; eſt ↄ̃ bonos mores tunc etia;
nulla requirit̃ abſolutiõ vt in regula. Nõ eſt
obligatoriũ. de re. iu. li. vj. et ĩtellige de bonis
moribꝰ naturalibꝰ. na; de ciuilibꝰ ĩfra dicet̃.
Ad hoc facit qđ dicit̃. xxij. q. iiij. Si aliquid
fortaſſe incautius iurare ↄtigerit qđ obſua-
tum peiorẽ vergat in exitum. libere illud ſa-
lubriori ↄſilio mutandũ nouerim⁹. Ubi no-
tat archid. poſt Wil. q̃ iuramentũ vergit in
peiorem exitum ſex modis. Primus eſt qui
dictus eſt in ſecundo cũ. ſ. iurat̃ quod ẽ mor-
tale. Secundus q̃n iurat̃ quod eſt veniale.
vt iurando comedere vel bibere pluſq̃ debẽt.
Et q̃uis nõ debeat illud ſeruare non tñ pec-
caret mortalit̃ ſi ſeruaret ꝓut dixit Hug. ſed
tñ venialit̃ ſm̃ Wil. Terci⁹ modus eſt q̃n
iurat̃ aliquid quod eſt ex ſe ĩdifferens tñ ex
circũſtantia efficit̃ veniale. Ponit exemplũ
Archi. de eo q̃ iurat nõ negociari vel nõ ac-
cipe mutuũ et hmõi ſi talis venit ad caſum ĩ
quo non p̃t aliter viuere niſi negocietur vel
mutuũ accipiat niſi veniat ↄ̃ iuramentũ fu-
iſſet temerariũ. ⁊ ideo ꝓpria auctoritate fran-
gendũ. Archi. tñ dicit hic querendã abſolu-
tione; a iuramẽto illo. qđ precipue videt̃ di-
cendum cum poſſet viuere ſine hmõi ſed nõ
cõmode. Quartus modus eſt q̃n iuramen-
tu; excludit op⁹ neceſſitatis vt cum iurat q̃
nõ dabit indigenti. Non enĩ eſt veriſimile q̃
deus acceptet talia iuramenta cũ ipſe p̃cipi-
at op̃a charitatis exerceri. et nõ debet iura-
mentum eſſe vinculũ iniquitatis. xxij. q. iiij.
Jnter cetera. Quintus modus eſt cum ex-
cludit opus de genere bonorũ vt cum q̃s iu-
rat q̃ nunq̃ erit clericus vel monachus vel
ep̃us. Contrariu; tñ ſentit glo. xxij. q. iiij. c.
Jnnocens. et Hugo ⁊ Gratianus vident̃ hoc
ſentire. §. fi. xxij. q. iiij. Sed Archi. poſt bt̃m
Tho. ſcđa ſcđe. q. lxxxix. ſentit ↄtrariu;. ſ. q̃
ꝓpria auctoritate poteſt ↄ̃uenire. Nec obſtat
tex. c. Archi. vel ſm̃ alia; lrãm incipit. Flo-
rentinũ. diſ. lxxxv. vbi ꝓpter tale iuramentũ
quis ꝓhibet̃ ꝓmoueri ad ep̃atum. quia illud
nõ fuit ex eo q̃ eſſet obligatoriũ. ſed q; teme-
rariu; mortaliter peccando in iurando. Pri-
mum placet q̃n vult ↄ̃uenire ꝓpter bonũ pu-
blicum. Secundũ q̃n vult venire ↄ̃ ꝓpter bo-
num priuatũ. Sextus modus eſt q̃n exclu-
dit opus indifferens pia intentõne p̃ deo aut
p̃ximo faciendũ vtſi quis iurat q̃ nõ loque-
tur alicui vel q̃ non intrabit domũ eius vel
quid ſimile. Non enĩ tenet̃ talis ad obſeruã-
tiam talis iuramenti ſi vult ↄ̃rium facẽ pia
intentõne ꝓpter deũ vel ꝓpter p̃ximũ. Ex his
decidit̃ queſtio q̃ fit cum q̃s iurat de nõ fide-
iubendo vtrũ valeat. Et Lau. tenuit q̃ ſic. q;
ſicut q̃s poteſt iurare pro vtilitate proximi.
ita ⁊ pro ſua vt recitat Archi. in. c. Non eſt.
xxij. q. j. Sed Jo. an. dicit q̃ vbi ſalus p̃ximi
p̃iclitaret̃ niſi fideiuberet̃ non tenet̃ ad ob-
ſeruantia; eius. quia iuramentũ non exten-
dit̃ ad hunc caſum inexcogitatũ. S; etſi ex-
cogitauit tũc hunc caſum: iuramentum fuit
temerariũ ⁊ p̃ ↄſequens non ſeruandũ. Ego
pro indubitato habeo hoc dictũ. Et plus ſen-
tio q̃ etiam vbi ſalus p̃ximi nõ p̃iclitaret̃ ſi
vere p̃ximus indiget non obligat̃ ad obſer-
uantiã eius. quia ex p̃cepto tenemur dilige-
re p̃ximos ſicut noſipſos. Et q̃uis cũ proxi-
mus nõ ita indigeat tali fideiuſſione q̃ p̃icli-
taret̃ ex hoc ſalus ſua. ⁊ p̃ ↄſequẽs qui ſic iu-
rauit nõ teneat̃ ex precepto fideiubere. ſicut
nec dare elemoſinam ſm̃ bt̃m Tho. ſecunda
ſcđe. q. xxxij. tamen eſt de cõſilio. et ideo ſer-
uatum illud iuramentum peiore; vergit in
exitum. vnde non obligatur. Et idem p̃ om-
nia puto quando quis iurauit non mutuare
pecuniam eadem ratione. Ex his poſſunt de-
cidi multe ſimiles queſtiones.

Quart⁹ caſus eſt quando iu- b
ramentum proceſſit ex cauſa iracundie. poſ-
ſet tamen ſeruari ſine diſpendio anime. Et
remittit pro declaratione huius ad notata
per eum in. c. Sicut ex litteris. ibi ſic dicit.
Jo. an. dicit q̃ iuramentum de quo agitur
in illo. c. Sicut. videlicet q̃ quidam mona-
chus ex iracundia iurauit cum fuiſſet abſo-
lutus a priore q̃ nunq̃ rediret ad clauſtru;
non obligat illum. etiamſi nõ fuiſſet profeſ-
ſus exquo ſic temerarie iurat et calore iracũ-
die. Secus ſi ex cauſa. et cum deliberatione.

Dñs Anto. putat qſi caloꝛ iracũdie fuit tantus ꝙ illud deliberate nõ iuraſſet. tale iuramentũ non eſt obligatoriũ. quia huiuſmodi volũtas nõ eſt diſcreta. vel ſi eſt: defacili per cõm eſt ꝯmutanda. Et remittit ad ſummaʒ Raij. in. c. de iuramẽto. Sʒ Jo. an. in. c. Dudum. de ꝯuerſi. ꝯiuga. dicit glo. ſup dicto. c. tenenteʒ ꝙ votum emiſſum caloꝛe iracundie nõ obligat habere veritatem. qñ eſt talis et tanta turbatio ꝙ ſapit quandaʒ mentis alienationeʒ ex multo furoꝛe. alʾ votum ex iracundia obligat. quia ea que in ſe ſunt bona non indigent deliberatõne. ⁊ ſic idem erit dicendum de iuramẽtis. Quod tamẽ dicit Jo. an. ꝙ nõ requiritur deliberatõ intelligendũ videtur multa ſicut ĩ dubijs fit hec ſubita fieri poteſt. et hec ſaltem requiritur ⁊ ſufficit. Nam ſm Tho. ſecunda ſcđe. q. lxxxviij. deliberatio requiritur de neceſſitate in voto. vt patʒ ex eius diffinitõe et ſic credit Jo. an. itellexiſſe vt alubi dicit. Concludit ꝙ iuramẽtum ex abꝛupto factum non obligat. quia ñ habet in ſe conſenſum. tamẽ poterit peti abſolutio ad cautelam: que defacili eſt indulgenda. hec Nico. ſỳ. quod precipue fiendũ eſt cum dubitať ſi habuerit conſenſum ſeu deliberationẽ. Item nota ꝙ cum quis iurat tenere hoſtagia ſeu hoſpicia in certo loco: nec habet ibi quod comedat vel vñ ſoluat. vtrũ ne teneatur implere. Dicit ad hoc Hoſti. qſi tempe obligatõnis erat non ſoluendo. teneť ſeruare iuramentũ quia ad hoc videť ſe obligaſſe: ⁊ victum querat manibꝫ ſuis vel mẽdicando. Sed ſi laboꝛare nõ poſſet ⁊ mendicando non ſufficienter inueniret non teneť vlť poſſe. de re. iu. c. Nemo. Sed ſi tempe obligationis erat ſoluendo ⁊ poſtea deuenit ad pauptateʒ. tunc diſtinguendũ. quia ſi eſt talis ꝙ poſſit mendicare ſine verecundia: dico idem quod prius. ar. xciij. diſ. c. Diaconi. Et ratio poteſt eſſe. quia videtur intendiſſe obligare ſe ad hoc. Sʒ ſi eſt nobilis ⁊ in dignitate. tunc ſubueniendum eſt ei iuris beneficio. exť de iureiuran. c. Querelam. Et ꝗuis nõ faciat ad ꝓpoſitum materie huius. §. niſi cum fieret iuramentum hoc in iracundia et tunc ſm predicta decidenduʒ: tñ vex eſt.

Quintꝰ caſus eſt quando iuramentũ eſt dolo aduerſarij extoꝛtum. ⁊ tũc cõſiderandum ſi contractus ſuper quo preſtatur eſt alʾ reprobatus fauoꝛe ipſius iurãtis et tunc tale iuramentuʒ non eſt obligatoꝛium. caſus eſt in. c. Cum cõtingat. a ꝯtrario littere. Nam ibi dicitur ꝙ mulier que cõſentit alienationi rei dotalis et iurauit non contrauenire. vbi nõ ſupuenerit dolus nec metus: nõ eſt audienda. ſ. quo ad relaxationeʒ iuramenti vel annullatõnis ꝯtractus. Ergo ſi interuenit dolus: ſecus. Nã tex. excipit dolum. et ſic etiam in. c. ij. de pactis. libꝛo. vj. ⁊ c. licet. eo. ti. et li. et. in Auten. Sacramenta impuberum. Et idem dicendũ cum interuenit metus. Ex quo enĩ talia iuramenta cõtra legem ſunt: non ligant niſi ſint voluntaria omnino. quod etiam tenet Bar. Fateoꝛ tamen ꝙ in his caſibꝫ tutius erit ſi petatur abſolutio. vt ſentiunt multi doctoꝛes. Sʒ ꝓmum verius et notabilius. Si vero iuramẽtum non venit cõtra diſpoſitum a iure ⁊ interuenit dolus. tunc ſubdiſtingue. quia aut tantus eſt dolus ꝙ excipit menteʒ iurantis: puta ceſſante dolo nullo mõ ſe obligaſſet. et tunc iuramentum non ligat et poteſt contrauenire nulla petita abſolutione. ar. ꝑ id qđ notat Jo. an. c. vnico. de Commo. Et ſic intelligit Fede. conſilio. cxciij. vbi hoc expꝛeſſe ſentit ponendo terminos ĩ minoꝛe. xxv. annis. ⁊ in muliere ſeducta a fratribus hereditati paterne renunciando que valebat longeplus ꝙ̃ habuit in dote. quod eſt notanduʒ pꝛo limitatione. c. ſecũdi. de pac. libꝛo. vj. ſ. ꝙ non pꝛocedat quando dolus dedit cauſaʒ cõtractui. Nam vbi dolus dat cauſaʒ cõtractui ibi excluditur volũtas. l. j. ff. de dolo. Et iuramentum non obligat intentionem iurantis. vt in. c. Veniens. eo. ti. Sed vbi dolus nõ excludit conſenſum vtquia non dat cauſam contractui tunc exigitur abſolutio que debʒ pꝛeſtari: non obſtante aduerſarij contradictione ꝓpter eius turpitudineʒ et dolum. Et ideʒ vbi interuenit metus ꝙ requiratur abſolutõ que debet impendi ſine difficultate in odium aduerſarij metum inferentis. in. c. Uerum. eo. ti. Et licet ibi glo. intelligat de metu qui cadit in conſtantem virum. ꝙ ſcilicet debʒ relaxari vel abſolui ab eccleſia nõ de alio metu. Hoſti. tamen dicit etiaʒ de vano metu hoc habere locum. et hoc in odium cogentium ne repoꝛtent commoduʒ ex dolo ſuo. quod magis placet Nico. ſỳ. Etſi queratur vtrum tale iuramentum. ſ. ꝑ metum factum ſit obligatoꝛium et tranſgreſſio eiꝰ ſit moꝛtale. Nico. ſỳ. tractat hanc materiã diffuſe. in. c. Si vero. eo. ti. Et q̃tum ad primũ dicit ꝙ Jo. an. tenet ꝙ in foꝛo cõſcientie nõ eſt obligatoꝛium ſi ille qui iurauit per metũ non intendit ſe obligare ſʒ tempus redimere et euadere malum ſibi intemptatum. ſed ĩ foꝛo iudiciali ſibi hoc non crederetur. Sed Jo. cal. poſt bẽm Tho. queʒ allegat: tenet ꝙ ſit obligatoꝛium ſimpliciter in foꝛo conſciencie. Et idem gloſa. xv. q. vj. Auctoꝛitatem. Q̃tum ad ſecunduʒ. Aliqui tenent ꝙ tranſgreſſio huius iuramenti non habita relaxatione ſit veniale pꝛo eo ꝙ dicitur in decretali. Uerum. eo. ti. ꝙ pꝛo tali trãſgreſſione nõ eſt imponenda pñĩa vt pꝛo moꝛtali. Sʒ Jo. cal. btẽs Tho. ⁊ Archi. tenent ꝙ ſit moꝛtale.

q: piurium ex genere ſuo eſt mortale: nec excuſatur nõ implendo quod coactus iurauit. Et ad dictum.c. Verũ reſpondet Jo.cal. tripliciter. ¶ Primo ꝙ loquit̃. c. poſt abſolutionem a tali iuramento. Sed hoc non placet Jo.an. ⁊ bene. quia poſt abſolutionẽ vel relaxationẽ cum in nullo peccet non ſeruando: nõ eſt imponenda penitentia. ¶ Secundo reſpondet ꝙ procedit in foro iudiciali. ſecus in foro penitentiali. ¶ Tercio et meliꝰ. quia textus nõ dicit ꝯtrauenientẽ non peccare mortaliter. ſed nõ puniendum tanq̄ pro mortali. ſ. voluntarie cõmiſſo. q: metus licz nõ excuſet tñ alleuiat culpam. Nico. aũt ſy. dicit q̄ſi nõ intendit ſe obligare: nõ obliget̃. et ꝑ ꝯſequens nõ peccet ꝯtraueniendo. Sed peccauit ſic iurando. qḋ fuit veniale tm̃ vel nullũ. Si intendit ſe obligare. tunc ꝯueniẽdo añ relaxationẽ peccat mortalit̃. et in hoc caſu intelligit̃ dictũ. b Tho. ſz nõ ita grauit̃ puniendus vt pro volũtario piurio. vt ĩ dicto.c. Verũ. Ubi aũt ſumus ĩ dubio vtꝝ habuit animũ obligandi vl' nõ. dico ꝙ tunc ꝓpe loquit̃.c. vex. Naz in dubio p̄ſumendũ eſſet ꝙ nõ habuit animũ obligandi. Sed q: poſſet accidẽ ꝯtrariũ ne eccleſia daret materiã deierandi voluit ꝙ ĩ dubio ſeruaret̃ tale iuramentũ q̄ſi voluerit ſe obligare: ſz poſt factũ reſpectu pene ẽ reſtringendũ in mitiorẽ ptẽ vt nõ puniat̃ tanq̄ ꝓ mortali. hec Ni. ſy. Sz p̄mum nõ videt̃ vex. ſ. ꝙ ſit veniale iurando qḋ nõ intendit. q: cũ iuret mẽdacioſe hoc ſꝑ eſt mortale cum aduertit ſm beatũ Tho.

Sextus caſus eſt quando iuramentũ ꝯtinet t̃pitudinẽ ex ꝑte recipientis

⁊ maxĩe ꝯcurrente t̃pitudine ex ꝑte materie ſuꝑ q̄ preſtat̃. ſz ex ꝑte iurãtis nullum imminet pctm iurãti. et tũc iuramentũ obligat. ſz pt̃ peti abſolutõ nõ obſtante ꝯdictõe aduerſarij. Et iſte eſt ꝓprius caſus. c. j. ⁊ c. Debitores. eo. ti. Et ꝑ iſtũ caſum pt̃ decidi q̄d dicendum ſit in filiofamil'. renũciante Macedoniano et iurãte non ꝯuenire. Et Bar. ĩ dicta. l. Si q̄s. decidit ꝙ iuramentũ obligat ſz petat̃ abſolutõ. Sed Jo.an. poſt Jaco. de bel. plus ſentit. ſ. ꝙ iuramẽtum nõ obliget: q: ꝯ bonos mores. Itẽ q: iuramentũ reprobat̃ nonſolũ cũ ꝯtinet ĩ ſe pctm ſzetiam qñ pt̃ eſſe occaſio pcti. ar. c. Cũ ab omĩ. de vi. ⁊ ho. cle. Et nota ſm. b Tho. ſcđa ſcđe. q. lxxxix. ꝙ votũ ẽ magis obligatoriũ q̄ iuramentũ ex ſui rõne. et rõnem huiꝰ habes ĩfra de voto. ibi vide. Et q: maior ẽ obligatio voti q̄ iuramẽti. Hinc eſt ꝙ ſi q̄s voueat caſtitatẽ etiam ſimplr̃ ſi poſtea iurat alicui mulieri ꝙ ducet eã in vxorẽ dz potius votũ ſuare q̄ iuramẽtũ. ⁊ ab hoc tenet̃. al' peccaret mortalit̃. Et qḋ dic Gratianus. xxij. q. iiij. §. Uñ dat̃. ꝙ talis ñ ꝓhibet̃ ſuare iuramẽtũ: illud falſum ẽ nec tenendũ ſm Bonauen. in. iiij. et Glo. in dicto. c.

Septimus caſus eſt quando

nulla alia turpitudo ẽ niſi q: ẽ preſtitũ ꝯ legem. Et ĩ hoc diſtingue. Aut eĩ lex reſiſtit in fauorẽ reipublice p̄ncipalr̃ ⁊ tũc nõ eſt nec̃ia abſolutõ q: iuramẽtum illud ñ valuit. vt ĩ. c. Si diligẽti. de fo. ꝯpe. aut p̄ncipalr̃ in fauorẽ iurãtis licz ſecũdario ĩ fauorẽ publicũ. vt in muliẽ. ⁊ in mĩore. ⁊ tũc ſumus ꝓprie ĩ caſu. c. Cũ ꝯtingat. et. c. ij. de pac. li. vj. ⁊ in Auten. Sacrãmenta impuberũ. Et puto ꝙ ĩ hoc abſolutio ſit deneganda. Primo facit ad hoc regula generalis ꝙ iuramentum eſt ſeruandũ quod ſuari pt̃ ſine ꝑiculo anime. Itẽ nulla hic repit̃ turpitudo. Nã exq̄ lex ꝓuidit fauore ꝑſone ⁊ tal' ꝑſona iuramẽto renũciat iuri ſuo. nulla t̃pitudo repit̃ in ꝯhẽte. Nã lex dei nõ hz ꝓ turpi ꝙ ſuet̃ iuramentũ. nec ex ꝑte ꝯhentis pt̃ argui dolꝰ vel aliq̄ alia deceptio. nec mat̃ia de ſe ẽ turpis. et ſic ſumꝰ ext̃ t̃minos. c. debitores. ⁊. c. j. eo. ti. Ibi eĩ repit̃ turpitudo ex ꝑte recipiẽtis. ⁊ mat̃ia etiam in ſe ẽ turpis ſeu ꝓhibita. ⁊ſi q̄ culpa inuenit̃ ſatis punit̃ in retractatõe actus iuramẽto ñ accedente. Nec ĩ hoc videt̃ dictũ Fede. ꝓbabile ꝙ ſ. fiat abſolutõ. q: ꝯctum eſt ꝯ legẽ vl' ſtatutũ. Nã ſi hoc eẽt vex defacili euacuaret̃ diſpoſitio. c. Cũ ꝯtingat. et. c. ij. de pac. li. vj. et Auten. Sacrãmenta. ⁊ ĩ ſimilibꝰ. petendo abſolutõem a iuramẽto. Nec ẽ veriſimile ĩ aliq̄ iſtoꝝ iuriũ que emanauerũt ita ſolẽniter: ꝙ nulla fuiſſet facta mẽtio de abſolutõe a iuramẽto. ſicut fit ĩ. c. Vex. ⁊ in. c. j. eo. ti. Nec obſtat ſi dicat̃ ꝙ turpitudo ẽ ex ꝑte recipiẽtis ĩ eo ꝙ ꝯ lege vel ſtatuto diſpoſitum ꝯtraxit. Diſponit eĩ in fauorem ꝑſone principalr̃. cui fauori ꝓpe renũciat ⁊ ſic nulla turpitudo. Ex ſolo g̃ ꝯt̃ctu cont̃ legẽ edito ĩ fauorẽ ꝑſone nõ preſumit̃ dolꝰ. Pactum g̃ p̄ri factũ a filia dũ nuptui t̃deret̃ ꝙ dote ꝯtenta nullũ ad p̄rna bona regreſſum h̃ret. q̄uis ĩprobet lex ciuilis: tñ ſi firmatũ ſit iuramẽto hoc pactũ non vi nec dolo p̄ſtito dz ſeruari ꝓut dĩ in. c. Quis. de pac. li. vj. Similit̃ dos ⁊ donatõ ꝓpter nuptias ⁊ſi alienari non poſſit etiã ꝯſentiente vxore. vt dĩ. ff. ď fundo do. l. lex iulia. nec valet talis alienatõ. tñ ſi vxor iurat nõ ꝯuenire valet. vt de iureiuran. c. Cum cõtingat. et de pac. c. Quis. libro. vj.

Octauꝰ caſus eſt quando re

tentis t̃minis ſuꝑdictis eoq; ſtatuto reſiſtẽte ꝯtrahit̃. et dat̃ leſio in ꝯtractu. vel dat̃ leſio vlt̃ dimidiũ iuſti pretij ſtatuto nõ reſiſtente vt in. c. Cum dilecti. de emp. ⁊ ven. Nunquid tunc poterit peti abſolutio a iuramento? Et dico ꝙ aut leſio eſt modica ⁊ tũc non pt̃ peti. q: pro modica leſione iura nõ curant dat̃ remedia ſpecialia. Ad hoc. c. Abbas. ext̃ de

bis q̄ vi metuſue cauſa fiunt. Aut leſio fuit
enormis. et tunc ſi iuramentū fuit ſimplicit̄
preſtitū de nō veniendo ꝯ. audiet̄ allegando
enormē leſionē q꞉ in tali enormi leſione p̄ſu-
mit̄ dolus. l. q̄ teſtiū. C. de ꝓbat. Non ei pre-
ſumit̄ iurans hūc caſum cogitaſſe. ar. eoꝝ q̄
notant̄. eo. ti. c. Quita vallis. ⁊ c. veniēs. eo.
ti. Itē q꞉ iura ꝯmunit̄ excipiūt dolū a talibꝫ
iuramētis. Sed paria ſūt q̄ dolus inueniat
ex ꝓpoſito vel re ip̄a. l. Si q̄s. ff. de v̄bo. obli.
Et hec vident̄ vera nonſoluꝫ ſi v̄ba vel iura-
mēta ſūt indefinita. ſꝫ etiā ſi ſūt generalia vt
ſi iurauit q̄ n̄ veniet ꝯ vlla rōe vel cauſa. Si
aūt ſūt v̄ba magis ſpecifica et lata: vtq꞉ apte
videant̄ excludē remedia. q꞉. ſ. iurat n̄ veni-
re ꝯ rōne enormis leſionis. tunc ſi verba ex-
cludūt vnū remediuꝫ tm̄: poterit hr̄e recur-
ſum ad aliud. vt ſi iurat nō cont̄uenire rōne
mi̇oris etatis poſſit ꝯuenire tanq̄ maioris.
Sꝫ ſi excludit oīa remedia vtq꞉ iurat nō ꝯ-
uenire vlla rōne: nec tanq̄ maior nec tanq̄
minor. tūc tenet glo. dn̄i Anto. ī minori q̄ ad
enormē leſionē nō valē ꝯtractū et iuramētū
ſꝫ poterit petē abſolutōꝫ a iuramēto q̄tum-
cūqꝫ iuret nō ꝯuenire rōne enormiſſime leſi-
onis. Et ſm Bar. etiamſi minor iuraret q̄ ſi
plus valet q̄ vendit: dat ⁊ donat ꝯhenti ſecū
q꞉ cū fraus preſumat̄ ex p̄te recipiētis. iura
canonica nō aſſiſtūt talibꝫ iuramētis. Itē ſi
iuraret om̄ia illa vendita eſſe ad verū pretiū
rei. q꞉ cū ꝯſtat de oppoſito talia p̄nt reuoca-
ri. q꞉ iuramentū illud cenſet̄ preſtitū ſub cō-
fidentia q̄ illud ſit iuſtū pretiū de q̄ eſt ꝯuen
tum. vn̄ ꝯſtito de ꝯ̄trio nō erit piurus ꝯtra-
veniendo. xxij. q. ij. beatus. In maiori aūt cō-
tract⁹ manebit validus iuramēto firmatus.
ſm. d. Anto. Sꝫ Nico. ſy̓. putat q̄ etiaꝫ ma-
ior poterit ꝯ̄uenire leſione data enormiſſi-
ma q̄tumcūqꝫ illa verba iurata fuerint late
ꝯcepta. q꞉ notarij illa apponē ſolēt ad maio-
rē validitatē ꝯ̄ctuū: tn̄ ꝯtrahētes putāt il-
lud eē veꝝ p̄tiuꝫ rei: nec ī aliq̄ decipi. vn̄ p̄nt
ꝯ̄uenire ſaltē petendo abſolutōꝫ. et hoc niſi
appareat ex aliq̄bꝫ circūſtantijs vere voluiſ-
ſe ꝯ̄hentē illud donare in q̄ leſus eſt. Cum ḡ
notarij ⁊ ꝯ̄hentes ſoleāt ad cautelā ponere
v̄ba valde lata excludentia oīa remedia. nō
videt̄ illos p̄ talia v̄ba generalia voluiſſe pa-
ti enormiſſimā leſionē: ſꝫ poti⁹ fuiſſe paſſos
illa v̄ba apponi ad ſeruandū notarioꝝ ꝯſue-
tudinem. Et ideꝫ videt̄ ſenſiſſe. d. Anto. in. c.
Quinta vall̓. vbi dic̄ ſe de facto cōſuluiſſe q̄
q̄tumcūqꝫ v̄ba late cōcipiant ī p̄ſonas arbi-
troꝝ. vtputa q̄ poſſint de iure vni⁹ dare al-
teri in totū vel ī p̄teꝫ ⁊c̄. q̄ nihilomin⁹ enor-
miter leſus poterit ꝯ̄uenire: licꝫ nō appare-
at de dolo ex ꝓpoſito ſꝫ ex re tm̄. q꞉ talia ver-
ba effuſo ſmone ꝓlata vident̄ ſub q̄dam ꝯfi-
dentia p̄ſone ⁊ amicicie arbitroꝝ vt capiant

beniuolentiā eoꝝ ad n̄ ledendū. Et idē tenu-
it diſputādo Pe. de ancha. licꝫ ml̓ti ꝯ hoc ſen-
tiant. Unde hoc n̄ eſt ſine dubio Nico. ſy̓.

Non⁹ caſus eſt quando turpi-
tudo repit̄ ex p̄te recipientis iuramentū ita
q̄ loc⁹ eſt petitōis abſolutōis. ſꝫ iurans an-
teq̄ abſoluet̄ incidit in piuriū. nunq̄d pote-
rit abſolutōꝫ petē a iuramēto ſicut an̄ petiſ-
ſet q̄ incidiſſet in piuriū? Et remittit pro de-
claratōne huius ad notata p̄ eū in. c. j. eo. ti.
Ibi aūt facit talē diſtinctōꝫ. q꞉ cū hoc petit.
aut iam ē elapſus t̄minus ſolutōis. ⁊ tūc nō
dꝫ audiri petens abſolutōeꝫ a iuramēto cum
iaꝫ inciderit in piuriū. q꞉ fruſtra poſtulat le-
gis auxiliū qui ꝯmittit ī legē. vt de vſuris. c.
Quia fruſtra. Et hoc ſenſit Fede. in conſilio
cclxxxviij. ⁊ hoc ne p̄ſeueret ī piurio. ſꝫ debꝫ
ſoluē vſuras et poſtea repetē. vt ī. c. Debito-
res. ex̄t̄ de iureiurā. Aut nō eſt elapſus t̄mi-
nus ſꝫ mora ꝯmittit̄ ex ſola interpellatōe. ⁊
ſic inſtante t̄mino ſolutōis non p̄t peti rela-
xatio a iuramēto ne in t̄mino incidat ī piu-
riū ſm Io. an. Soluꝫ ḡ poteſt petē hmōi re-
laxatōeꝫ anteq̄ ꝯſtituat̄ in mora ſoluēdi Ni-
co. ſy̓. Dn̄s Anto. illud qd̄ dic̄ Fede. ſup̄. ſ. q̄
q̄ incidit ī piuriū nō dꝫ audiri petens ab eo
relaxatōꝫ. aſſerit ſibi nō placē. q꞉ iurās erat
obligatus ad duo. ſ. ad ſoluendū in t̄mino. ⁊
ad ſoluendū ſimpl̄r. etq꞉ nō ſoluit in t̄mino
incidit in piuriū. ſꝫ q̄tenus remanet obliga-
tus poſt t̄minuꝫ p̄t petere abſolutōꝫ. qd̄ Ni-
co. ſy̓. putat veꝝ ſi petendo abſolutōꝫ nō p̄ſe
ueraret in pc̄to tūc poſſit petē abſolutōꝫ eti-
am poſt terminū: licꝫ inciderit ī piuriū. de q̄
p̄nia ſibi imponēda eſt. al̓ ſecus. ſ. ſi p̄ſeueret
in pc̄to cogend⁹ eſt vt q̄citius liberet̄ a pec-
cato. Utꝝ aūt ſit vocanda p̄s aduerſa cū pe-
tit quis ſibi relaxari iuramentū factū ad in-
ſtantiā ipſi⁹. Nico. ſy̓. dic̄ q̄ vbicūqꝫ iuramē-
tū eſt obligatoriū ex p̄te obligātis ⁊ aliquaꝫ
vtilitateꝫ ꝯtinet ex p̄te recipientis nunq̄ dꝫ
relaxari niſi vocata p̄te. Ratō hui⁹ ꝯcluſio-
nis eſt q꞉ exq̄ p̄ abſolutōis actum preiudiciū
irrogat̄ p̄ti ī eo q̄ ſibi vtilitas amittit̄ debet
p̄s vocari. q꞉ nil fieri dꝫ in preiudiciū abſen-
tis. c. p̄mo. ex̄t̄ de cā poſ. Etſi aliter fiat ab-
ſolutio nō valet. Et hoc veꝝ: niſi notorie cō
ſtet iuramentū ꝯtinere turpitudinē ex par-
te recipientis. ita q̄ parti abſenti certuꝫ ſit
nullā defenſionē ꝯpetere ī hoc. Nā puto valē
abſolutōꝫ etiaꝫ p̄te nō vocata. Naꝫ ſi hoc ca-
ſu valeret ſn̄ia ſup̄ p̄ncipali vbi agit̄ de ma-
iori p̄iudicio. fortius valebit abſolutō vbi n̄
agit̄ de tanto. Ad hoc. c. Bone. de elec. Si ḡ
queſtio iuramēti eſt coraꝫ eo ⁊ notorie ꝯſtet
de illius turpitudine. ab illo iuramēto abſol
uere poterit p̄te non vocata. Sꝫ ſi nō ꝯſtat
manifeſte de turpitudine. vtq꞉ non cōſtat q̄
iurauit ſoluē vſuras. puta quia ꝯtract⁹ erat

ſub forma licita ꝯceptus. ⁊ ſic nō poterit cō ſtare de turpitudīe añ finē termini. vel ꝓpter abſentiaꝫ ꝑtis. vel qꝛ ēminus īſtabat. tūc nō fiet abſolutio ꝑte nō vocata. vt ī. c. Debitores. eo. ti. Jo. an. fede. et cardi. dicūt. ī hmōi ꝑtē vocandaꝫ cū agaꝰ de eius ꝑiudicō. Dñs Anto. dic ꝙ qñ ē tanta turpitudo ex ꝑte recipiētis iuramentū ꝙ nulla ei acq̄raꝰ actō nec ꝯtus iuramēto firmaꝰ: nō eſt neceſſe ꝑtē vocari. qꝛ nullū īteēſſe pꝰ pretendē. Sed ꝑſuppoſito ꝙ debeat ꝑs vocari ſi tñ fiat abſolutō ꝑte nō vocata: tenet abſolutō. ſicut dicīꝰ de abſolutione ab excommunicatione.

a **Decimus caſus ē quādo quis** iurat nō repetē quod alter turpiter recepit. puta ꝑ vſurā vel ꝑ metū. ⁊ iurat etiā ſuꝑ his nullaꝫ querimoniā deponē. Pro hui⁹ declaratōe remittit ad notata ꝑ eū. in. c. ꝑmo. eo. ti. Jbi aūt ſic dic diſtinguendo. Quia vꝫ aut adhuc nō ſoluit qd iurauit. aut iā ſoluit. Et in ꝑmo caſu ſubdiſtingue. qꝛ aut iurauit ſimpliciꝰ. i. ſolū hoc. ſ. ſoluē vſuras. aut iurauit nō ſolū ſoluē. ſꝫ etiā nullā ſuꝑ hoc q̄rimoniā mouē nec etiā iudici denūciare. Et ī ꝑmo caſu hꝫ plura remedia taliꝰ iurās. ¶ Et ꝑmuꝫ ē facile. ſ. vt ſoluat ⁊ ſic impleat iuramentū et poſtea repetat. vt ī. c. Debitores. eo. ti. ¶ Secundū remediū eſt vt petat creditoreꝫ ꝯpelli ad relaxatōꝫ iuramēti. vel vt ī iſto. c. j. eo. ti. Et hoc verꝫ niſi inſtaret ēminus ſolutōis ita ꝙ ex mora incidēt ī ꝑiuriū. tūc eñ nō audiretꝰ ſꝫ ꝑus ſoluat ⁊ poſtea repetat. ¶ Terciū remediū eſt vt petat debitor abſolutōnem ab eꝑo. Sꝫ dubiū eſt vtꝝ iſtud remediū ſit ꝑ ſe ſubſidiū. i. ꝙ etiaꝫ nō ſuato ſecūdo remedio poſſit abſoluē eꝑus. aut ſit ſubſidiū ſubſidiariū. i. ꝙ ꝑus cogantꝰ creditores ad relaxandū ⁊ ī caſu q̄ nō poſſint ad hoc īduci tūc eꝑs abſoluat. Et Jnno. videꝰ velle hoc ſcōm. ſ. ꝙ ſit ſubſidiū ſubſidiariuꝫ cui aſſentit Jo. an. Sꝫ Anto. tenet ꝯriuꝫ. ſ. ꝙ ſit ſubſidiū ꝑ ſe et hoc magis placꝫ Nico. ſy. Et rō eſt ſm eū qꝛ ſi eꝑs abſoluit a iuramēto metu ꝑſtito nec eſt neceſſe recurrē ad iuramēta recipiētes. vt ī c. Ad aures. exꝰ de his q̄ vi metuſue cā fiunt ꝗ mltofortius ī caſu nrō. ſ. a iuramēto facto ꝑ ſolutōne vſuraꝝ. ¶ Quartū remediū eſt vt debitor ꝯuent⁹ rōne iuramēti excipiat ꝙ nō debet cogi ad obſuantiaꝫ iuramēti cum ipſe creditor teneaꝰ ꝓpꝰ turpitudineꝫ ſuam illud relaxare ⁊ ſic illud relaxari petit. hoc tñ facere dꝫ añ terminū elapſum ꝓmiſſionis ſue. ¶ Quintū remediū eſt vt iudex ex officio ſuo ꝯpellat creditorē deſiſtē ab exactōne vſuraꝝ. ¶ Jn ſecundo aūt caſu cū. ſ. iurat ſoluere et nullā q̄ōeꝫ ſuꝑ hoc mouē. dico ꝙ hꝫ iſte primū remediū dictū. ſ. vt ſoluat ⁊ poſtea repetat. naꝫ ñ iurat nō repetē. Et hoc iuramētū ſtricte ē intelligendū. vt ī. c. Ad audientiam qd metus vi cā fiunt. Scōm remediū vt denūciet eccleſie. nā nullū iuramētuꝫ pꝰ obligare quin poſſit q̄s denūciare crimioſuꝫ eccleſie. vt ī. c. Queadmodū. eo. ti. Debꝫ tñ denūcians fundare ſe ſuꝑ ſalute primi ⁊ ñ ſuꝑ īteēſſe ſuo principlꝛ qꝛ tūc obſtaret illi iuramentū. Sꝫ dñs Anto. dic ꝙ poteſt venire iſte denūcians aut ꝑ viā denūciatōnis euangelice ⁊ tūc hꝫ ſeruare prius monitōꝫ ipius. ij. q. j. Si peccauerit. Aut ꝑ viam cuiuſdam intimatōnis vt iudex auiſatus inſtet contra correctōeꝫ pcti. et in hoc nō credit monitōeꝫ neceſſariā. ar. ad ꝑdicta. c. ij. de ſpon. et tunc etiā videꝰ ꝙ poſſit intendē principlꝛ inteēſſe ſuū. Terciū remediū eſt de iuramēto. ſ. ꝙ faciat ſe abſoluē abſq; hoc ꝙ faciat citare creditorē ſuū. qd placet Jo. an. Sꝫ hoc nō videꝰ Nico. ſy. qꝛ videꝰ hoc īplicite q̄relaꝫ ꝯtinere quā iurauit nō facē. Quartū remediū eſt vt iudex ex officio ſuo ꝯpellat creditorē iuramētū relaxare vel ab exactōne deſiſtē. ¶ Citum ad ſcōm ꝑncipale. i. ſi iam ſoluit: pꝰ repetē. Sꝫ ſi iurauit nō repetē ac etiā nullā querelaꝫ ponē niſi denūciare. ſꝑ remanet ſibi via denunciandi q̄ ꝑ iuramentū excludi non pꝰ. Jtē alia via ē vt iudex officio ſuo ꝯpellat ad reſtituendū etiaꝫſi nulla ponaꝰ ſibi q̄rela de hoc dummō ei ꝯſtet. ¶ Nota etiaꝫ ſm Nico. ſy. ſuꝑ. c. ꝑuenit. ꝙſi ꝑlatus metu iurat ſuꝑ rebꝫ alienatis ñ repetēdis diſtinguendū eſt. b
qꝛ ſi ſuꝑ rebꝫ ꝓprijs et vbi ē damnū eius ꝑciſe nō dꝫ ꝯuenire niſi ꝑus habita relaxatōne vł abſolutōne. qñ videlicꝫ ē notabiliꝰ dānificatus et vbi agiꝰ ꝙ quis abſoluaꝰ a iuramēto opoꝛꝫ ꝙ adeaꝰ iudex eccleſiaſticus ꝑ hoc qd notat Jnno. ī. c. Debitores. eo. ti. Si aꝰ agiꝰ vt turpiꝰ recipiēs cogaꝰ relaxaē iuramētū: poſit hanc ꝯpulſioneꝫ facē etiaꝫ iudex ſecularis. vt notat Fede. ꝯſilio. cclxiij. et hoc qñ nō dubitaꝰ de turpitudine recipiētis. Sed ſi dubitareꝰ de iuribꝫ iuramēti tūc dꝫ adiri iudex ecclīaſticus. Si aꝰ iurauit ſuꝑ rebꝫ eccleſie. tūc ſi eccleſia eſt dānificata etiāſi metus nō intēueniſſit ñ videꝰ obligatoriū. Jnno. tñ dic ꝙſi hoc egit violētia et dolo ī damnū eccleſie abſoluiꝰ prius vt repetē poſſit. vt ī. c. Si do. eo. ti. Si nō ꝑ violentiā vel dolū. tūc ſuꝑior faciet abſolui ꝑlatuꝫ q̄ iurauit. vł dabit curatorē bonis eccleſie vt repetat res eccleſie ⁊ ille ñ veniat ꝯ iuramentū. Sꝫ Nico. ſy. dic ſimpliciꝰ ꝙ nō eſt obligatoriū vñ et ꝑ ipm prelatū qui ſic iurauit abſq; eo ꝙ petat abſolutōꝫ pꝰ repetere ſiue ꝑ ſe ſiue ꝑ aliū. qꝛ iuramentū non pꝰ eſſe vinculū iniq̄tatis ⁊c̄. Jtē ſuꝑ. c. Ex reſcripto. eo. ti. dic Nico. ſy. ꝙ monachus ꝓ vtilitate monaſterij ſe obligaꝰ vtiliter pꝰ etiaꝫ cū iuramento. Et cū hoc facit cū ꝯſenſu abbatis pro vtilitate monaſterij etiaꝫ ciuiliter pꝰ obligari. quia eoꝝ con-

ſenſus vt volūtas dependet ex volūtate abbatis. vt in. c. Si religioſus. de elec. libro. vj. Sine ꝯſenſu aūt abbatis nec ciuiliter nec naturalit̄ obligat̄ ex ꝓmiſſo. q: ius reſiſtit huic obligatōni. vt ī. c. Nō dicatis. xij. q. j. Itez in obligatōne monachi ſine ꝯſenſu abbatis nō pt̄ accedere fideiuſſor. l. j. et. ij. ff. de fideiuſſo. Itez nō improbat̄ ꝙ clerici etiā religioſi iurent ſup cōtractu obſeruando. Item nota ꝙ iurans laicus etiaz tanꝙ̄ fideiuſſor ſup contractu pt̄ coram iudice eccleſiaſtico ꝯueniri vt in. c. fi. de fo. ꝯpe. li. vj. hec oīa Nico. ſy̆.

De ꝯmutatōne iuramē .§. j.

ti. In. c. ꝑuenit. ſūmatim dr̄ ꝙ non deierat q̄ iuramenti ꝯplementum in melius ꝯmutat. Circa cuius declaratōꝫ Nico. ſy̆. ibi ſic diſtinguit. Aut iuramēti implementū ꝯcernit honorē dei. aut vtilitatez ꝑuataz. Et in primo caſu. ſi illud in qd̓ vult ꝯmutare eſt dubium vtrū ſit maius bonū reqrit̄ ſup hoc auctoritas ſupioris ſm Anto. in ꝯmutatōe. Idē etiamſi illud ē maius bonū manifeſte ⁊ euidenter ſꝫ obſuatio eius qd̓ iurauit ñ impedit vl̓ ꝑturbat maius bonū puta q: iurauit ire ad ſcēm Anto. ⁊ nūc intendit ire ad ſepulcꝝ. pt̄ eñ implē primū. ⁊ poſtea ad ſepulcꝝ ire. vñ in tali ꝯmutatōe ſi vellet primū in ſecunduꝫ ꝯmutaē reqrit̄ auctoritas ſupioris ſaltē epi Nā ſicut epus poteſt votū ꝯmutare ita ⁊ iuramentū. vt notat Inno. in. c. Debitores. eo. ti. Si aūt non poteſt ſuari iuramentū ſine ꝑturbatōe vel deſertōe maioris boni tūc ꝓpria auctoritate ꝯmutare pt̄ ſm Anto. puta ſi iurauit ire ad ſepulcꝝ vel ꝯtrahē mr̄imonium cū aliq̄. ꝓpria auctoritate pt̄ ꝯuenire intrādo religionē q: impendit ꝑ tpali obſeqo perpetuā dño ſuitutez. ar. de voto. c. Scripture. In ſcd̓o aūt caſu cū. ſ. iuramentū ꝯcernit vtilitatē priuatā. dico ꝙ ſine ꝯſenſu illi⁹ cui preſtitū fuit etiaz in meli⁹ ꝯmutari non pt̄. Nec ꝓteſt in hoc ſupioris auctoritas ex hoc qd̓ notat̄ eo. ti. c. Qſtō. ⁊ ꝑ Inno. ī. c. cū inē. de renū. Pro q̄ facit q: debitor non pt̄ vnam rem etiam meliorē ꝓ alia ſoluē inuito creditore. vt Inſti. qb̓ mo. tol. obli. in principio.

De irritatione iuramē .§. ij.

tor. Nota ſm bēm Tho. ſcd̓a ſcde. q. lxxxix. Cū ad vnūquenqꝫ ꝑtineat irritare iuramēta q̄ a ſubditis facta ſūt in his q̄ ſubdunt̄ ei⁹ ꝑtati ſi vult. ideo mr̄ ⁊ paē poſſunt irritare filioꝝ iuramēta. ⁊ viri iuramēta vxorꝝ. vt dr̄ Numeri. xxx. hec Tho. qd̓ videtur ītelligendū ſm Wil. ī his q̄ non pñt fieri ſine ſcandalo ⁊ ꝑiudicio viroꝝ. Idē de filijs ⁊ ſeruis videt̄. Ad id qd̓ dic Anto. facit qd̓ dr̄ ſūmatim in. c. Veniētes. de iureiuran. videlicꝫ ꝙ ñ valet iuramētū preſtitū in ꝑiudiciū iuris ſupioris. Et ſup dicto. c. qrit Nico. ſy̆. Si cleric⁹ exiſtens ī ſtudio alicui⁹ ciuitatis iurauit nō exire diſtrictū illi⁹ ciuitatis anteꝙ̄ ſuo creditori eſſꝫ ſatiſfactū. ſi añ ſolutionē reuocatur ex iuſta cauſa ꝑ epm nunqd̓ iuramēto ñ obſtante teneat̄ mandato ſupioris parere? Et videt̄ ꝙ ſic ꝑ. c. illud. Venientes. q: ñ potuit ſe obligare in ꝑiudiciuꝫ iuris ⁊ auctoritatis ſupioris. Et poſt multa q̄ allegat Io. an. de re. iu. In malis. ꝯcludit ꝙ nō tenet̄ ibi manere ſꝫ parere mandato ſupioris. Et hoc niſi cū licentia epi fuiſſet ī ſtudio. ⁊ ꝓ neceſſitate ſtudij ꝯtraxiſſet talē obligatōez. videt̄ ei tunc ſe obligaſſe cū licentia epi qui dedit lnīaꝫ ſtandi ī ſtudio. q: vno ꝯceſſo videntur oīa ꝯceſſa ſine qb̓ illud expediri nō pt̄. vt in. c. Prudentiā. de offi. dele. Et idez ꝯcludit per oīa de pr̄e reuocante filiū qui eodē mō iurauerat. Item in dicto. c. Peruenit. ponit̄ iſta alia ꝯcluſio ſūmaria. Nō aſtringit̄ q̄s iuramēto ad īplendū qd̓ iurauit ſi ab alia ꝑte nō implet̄. Circa hmōi declaratōnez Nico. ſy̆. ſic diſtinguit. Añ due obligatōes reſpectuant̄ adinuicē vtq: ego ꝓmiſi tibi certū quid pro eo ꝙ tu ꝓmiſiſti mihi q̄d aliud. ſi tu non adimples ex ꝑte tua: nec ego teneor implē. ⁊ ſic loquit̄ iſtud. c. Peruenit. ⁊ regula. Fruſtra. de re. iu. li. vj. Idez qñ ſolus me obligaui ſed obligatio mea fuit ꝯditionata ꝑ te reſpectu alicui⁹ īplendi ꝑ te. puta ꝓmiſi ire ꝓ te romā ſi dederis mihi. x. ſi nō das: nō teneor. ꝓmiſi nō expellē te de domo mea tibi ꝯceſſa in emphiteoſim certe tacite ītelligit̄ ſi mihi canonem ſolues. vñ ſi nō ſoluis: poſſum te expellere. Si vō obligatōes ñ reſpectuant̄ adinuicē nec reflectunt̄ ad idē factū ſꝫ diuſuꝫ puta ꝓmiſi tibi daē certū librꝝ ⁊ iuraui. tu poſtea iuraſti aliqd̓ ꝓ me facē. liꝫ ego ñ impleā ꝓmiſſiōꝫ. tu tñ nō vitabis ꝑiuriū differēdo. q: tu ñ ꝓmiſiſti rōe ꝓmiſſiōis mee ſꝫ ſimplr̄. et in hoc caſu loquit̄. c. Qd̓ deo. xxxiij. q. v.

De iuramēto facto ab .§. iij.

aliquo alicui vtꝝ obliget euꝫ ad ſucceſſores ei⁹ cui iurauit. et vtꝝ ſucceſſores iurātis obligentur ex illo ei cui iuratuꝫ eſt? Rñdet ad vtrūqꝫ Nico. ſy̆. ſup. c. veritatis. eo. ti. Qſtum ad ꝑmū ꝑ diſtinctōꝫ. q: aut q̄s iurat alicui ⁊ ſucceſſoribꝫ ei⁹. ⁊ certū ē ꝙ tenet̄. nec āplius tenet̄ iuraē ſucceſſoribꝫ ei⁹. lꝫ teneat̄ ſe cogſcē libertū ſeu vaſallū ſeu ſubditū. Et de hac recognitōe loquit̄. c. Lōginqtate. xij. q. ij. qd̓ fit ne lōginqtate tpis ꝑeat meōria originis. Aut nullā mentōez facit ī iuramēto de ſucceſſoribꝫ. ⁊ tūc iterꝝ ſubdiuidit̄. q: aut iurat ſimpliciē ꝑſonalit̄. ⁊ tūc cuilibꝫ ſucceſſori iuraē tenet̄. Ad hoc facit. l. impaleꝫ. de probi. feu. ali. Sꝫ hoc facē videt̄. c. iſtud. ditatis. Aut fuit ſimplr̄ appoſitū aliqd̓ verbū ꝑſonale. puta ꝓmitto tibi ⁊c̄. ⁊ tunc ꝓcedat opinio premiſſa. Si tñ is cui iuratū eſt remoueretur a

dignitate nõ teneret̃ ei iurãs ad obſuantiaꝫ iuramẽti amplius.q꞉ ĩtelligit̃ iuramentũ ꝑſone pſtitũ rõe dignitatis.et de hoc ẽ infra.ĩ c.Venerabilẽ.de elec. Aut fuit ſimplr̃ preſtitũ rõne dignitatis.⁊ tũc tranſit ad ſucceſſores q̃tumcũqꝫ nõ fuerit facta mẽtio de ſucceſſoribꝫ. vtſi dixit ꝓmitto obedire epõ florẽtino vel Ro.pon.q꞉ dignitas ñ variat̃ ex varietate pſonaꝝ.vt ĩ.c.Liberti.xij.q.ij. Cetuꝫ ad ſecunduꝫ dic Hoſti.⁊ ↄmunit̃ doc.q꞉ iuramentũ nõ tranſit in heredẽ vel ſucceſſorẽ iurantis꞉etiãſi quis iuraſſet pro ſe et ſucceſſoribꝫ ſuis ſeu heredibꝫ.q꞉ licet quis poſſit obligare heredem tpaliter꞉ĩmo etiã non faciẽdo mentõꝫ de heredibꝫ pactũ regulariẽ tranſit in eos. Spũaliter tñ nõ poteſt.q꞉ licꝫ ſit honeſtũ vt in ſpũalibꝫ obligatõibꝫ filius ſeq̃tur volũtatẽ pr̃is non tñ neceſſariũ.vt.ĩ.c. ꝑmo.d̃ ſpon.ĩpubeꝝ.Vñ filius vl' heres nũq̃ eſt piur⁹ ex iuramẽto defuncti ſꝫ tñ iurãs ſi nõ ſuat cũ debeat. Et ſi qñꝫ fuit iuratum ſimplr̃ nõ habito reſpectu ad dignitatẽ eius cui iurat̃ nec ad dignitatẽ ſeu aliã qualitatem iurãtis ſꝑ obligat iurantẽ ſi hoc pñt importare v̓ba iuramẽti.ar.xxxij.q.viij.c.vnico. Sꝫ ſi iurat̃ habito reſpectu ad dignitatẽ ei⁹ cui iurat̃ puta iuro tibi vt epõ.cũ ſis ꝑuatus nõ teneor. Similit̃ iurando reſpectu q̃litatis alicui⁹ ĩpius iurãtis. puta iurat q̃s ſuare ſtatuta eccleſie tanq̃ cleric⁹ vel canonicus.cũ nõ eſt ãplius cleric⁹ vel canonic⁹ ñ tenet̃ iuramẽto obligat⁹.ar.dicti.c.Venerabilẽ. Ratõ aũt quare pt̃ quis ſe alicui obligaẽ et ſucceſſoribꝫ ſuis non aũt pt̃ obligare ſe et ſucceſſores ſuos ẽ iſta.q꞉ in ꝑma agit̃ de obligatõne ꝓpria quaꝫ q̃s facẽ poteſt ꝓut vult. In ſecũda agit̃ de obligatione aliena quam non facere poteſt in ſpũalibꝫ aliquis ꝓ alio. q꞉ aĩma ſine ꝓprio ↄſenſu ligari non poteſt. vt.xxxij.q.viij.c.vnico. Et hanc concluſionem firmat Jo.an.in fine.de ſepul.

De iuramento vniuerſitatis ſeu ſocietatis. §.iiij.

a De iuramento vniuerſitatis ſeu ſocietatis cũ.ſ.iurant ſe aliq̃d facturos vel ñ facturos. nunq̃d poſſint ſibi dimittere? Ad quod rñdet Wil.q꞉ hoc poteſt eſſe q̃tuor modis. ¶ Primo qñꝫ ſi ſit de his q̃ ꝑtinẽt ad cultũ dei ſeu ad religionẽ vl' pietatem ⁊ tũc non pñt remittẽ.vtſi duo iurent q꞉ ibunt vlt̃ mare militare pro deo.ſ.bellando ↄ ĩfideles.vel ĩtrabunt religionẽ. vel dicẽt duo vel tria pſalteria adinuicẽ.aut ſi q̃ artifices iurẽt q꞉ de lucro dabũt certaꝫ portõꝫ fabrice alicuius eccl'ie vel ĩ alios pios vſus. Ubi tñ aliq̃ iurãt q꞉ ibunt vlt̃ mare ſimul pñt quidẽ ſibi remittẽ inuicẽ ne vadant ſil'. ſꝫ non pñt ſibi remittẽ q꞉ nõ vadant.q꞉ quaſi duo iuramenta ſunt.ſ.et q꞉ vadant.⁊ q꞉ ſimul vadãt. ¶ Secũdo ſi iuramentũ ſit de tpalibꝫ ⁊ ſit tale q꞉ abſqꝫ iuramẽto tenent̃ facẽ quod iurãt. et tũc etiã non pñt ſibi remittẽ q꞉ ꝓpt̃ ſalutẽ aĩaꝝ videt̃ eſſe iuratũ.vtſi carnifices iurent q꞉ nõ vendant carnes ĩfectas ꝓ ſanis.aut q꞉ nõ ſophiſticabunt merces ſuas et hmõi. Ad hoc eñ tenent̃ etiã ſine iuramẽto.vñ nõ pñt ſibinuicem remittẽ iuramentũ. ¶ Tercio pt̃ ↄtingere q꞉ iuramentũ ſit ſuꝑ re tpali ad q̃d tñ abſqꝫ iuramẽto nõ tenebant̃ facere q̃d iurant. Et tunc ſi obſuantia iuramẽti ſpectat tñ ad ↄmodũ vel incõmodũ iurantium pñt ſibi remittẽ. vtſi vnus iurat alteri q꞉ faciet ſibi libꝝ aliquẽ vel donũ dabit.⁊ alter iuret q꞉ dabit ei mercedeꝫ. Similiter qñ duo ſocij iurãt adinuicẽ q꞉ ↄmunicabũt ſibi lucra oĩa. Sꝫ ſi ſpectat ad ↄmodũ alioꝝ q̃d iuratũ eſt nõ pñt ſibinuicẽ remittẽ.vtſi artifices iurẽt q꞉ ĩ mercibꝫ.xx.ſolidoꝝ nõ accipiẽt de lucro vltra vnũ ſolidũ.vl' q꞉ ñ vendent de mat̃ia ſic ꝑata vel q꞉ ñ trahent petias pãni vlt̃ tantuꝫ ⁊ hmõi. Quarto pt̃ ↄtingẽ ſi iurat̃ q̃d alijs eſt dãnoſuꝫ.nã tale iuramentũ nõ ẽ obligatoriũ vtſi iurẽt ſutores q꞉ certo tꝑe ñ laborabũt ⁊ hoc vt ꝓpt̃ raritatẽ carius vendãt. vel carnifices q꞉ nõ preꝑabũt carnes niſi ad certũ numeꝝ.vel aliq̃ opifices q꞉ ñ oꝑabunt̃ ꝓ mĩori pretio q̃ tanto et hmõi. Hec iuramẽta q̃uis nõ ſint obligatoria tñ nõ expedit vt q꞉ ꝓpa auctoritate ↄueniat̃ vel ſibi remittãt ſꝫ q꞉ auctoritate epĩ reuocent̃.vl' poti⁹ denũcient̃ ea nõ tenuiſſe.vel dic q꞉ ſufficit auctoritas ꝓpa qñ fuit iuratũ de eo q̃d eſt manifeſte pctm̃ vel maioris boni impeditiuũ.hec Wil. Jtẽ nota qñ mlt̃itudo iurauit aliq̃d facẽ vel nõ facẽ.cum q̃rit̃ vtꝝ aliq̃bꝫ ↄueniẽtibꝫ poſſint alij licite ↄuenire? Rñdet Wil.q꞉ ſi abſolute ⁊ ĩ oẽꝫ euentũ iuratũ ẽ q̃libꝫ tenet̃ ſuare cũ.ſ.ñ ſit de ſe illicitũ q̃d iuratũ eſt. Si vo ſub ↄditõne vel ob detẽminatã cauſã.puta ſi alij ſuarent et hmõi nõ tenent̃ niſi extante ↄditõne.ar.xxxij.q.viij. Nonſolũ.ext̃ de cõdi.appo.c.veꝝ. Vñ ſi oẽs alij vel plures non ſuant in hoc caſu abſoluti vident̃ alij. Si vo pauci ſũt q̃ nõ ſuãt recurrendũ ẽ ad ĩtentõꝫ iurãtiũ.videlꝫ ſi ĩtendebãt q꞉ q̃cũqꝫ ñ ſuante ipĩ ñ tenẽnt̃.⁊ tũc ñ tenent̃. Aut ſolũ ſi multi eẽnt q̃ nõ ſuarent.⁊ tũc tenent̃. Q꞉ ſi de intentõe neſcit̃.tutius eſt ſeruare.hec Wil.

De iuramento quod q̃s facit d̃ ꝑendo mãdatis alicuius. §.v.

b De iuramento quod q̃s facit d̃ ꝑendo mãdatis alicuius quõ ſit ĩtelligendũ. Circa hoc Nico.ſy.colligit taleꝫ diſtinctõꝫ ex verbis Jnno. Aut eñ iuramẽtũ fuit generalit̃ preſtitũ de parẽdo mãdatis alicui⁹. Aut ſpecifice ⁊ detẽminate꞉ſꝫ orit̃ exp⁹ facto dubitatõ ſuꝑ ĩtellectu ⁊ ĩterp̃tatõe ei⁹. Jn ꝑmo caſu dic q꞉ ñ extendit̃ iuramẽtũ niſi ad ea de q̃bꝫ cogitatũ fuit vel dꝫ merito cogitari.vt ĩ.c.Quinta vallis.eo.ti. Refert etiã alios dicẽ ⁊ nõ male ſm eũ nõ ſufficere ſi iurans dicat ego non cogitaui q꞉ tu hoc mihi

pcipes dũmõ pena nõ excedat culpaʒ imo
oĩno pt̃ pcipe q̃ten⁹ culpa patit̃ niſi ſit ꝯri⁹
vt i.c. Quita vall'. vl' q̃ ñ ſit ꝯ ꝓus iuramẽtũ
illud qđ imponit̃. Dr̃ eñ ſũmarie i.c. Veni-
ens.eo.ti.q̃ſi alicui⁹ mãdato iuraui parere:
aliq̃d mihi pcipit ꝯ iuramẽtũ ꝑ me ꝓus lici-
te fcẽm illđ ſuare ñ teneoꝛ vl' etiã niſi eẽt ta
le q̃d illud qđ mãdat̃ qđ ſm ꝯñez eſtimatõez
nunq̃ iuraſſet ſi credidiſſet ſibi illđ mãdari.
ar.in.c.petitio.eo.ti. In ſcđo caſu pncipali
dic q̃ in ꝯſilio aĩe ſue ſeu i foro pniali ſm i-
tentõz iurãtis eſt interp̃tandũ. Sʒ i iudicio
ſeu foro ꝯtẽtioſo recipit ĩterp̃tatõz ſm ius.
vt i.c. Venientes eo.ti. Qualit̃ at̃ ius ĩterp̃-
tabit̃ vide.xxij.q.v.humane. Et.c.ex lr̃is de
ſpon.⁊.c.tua. Et ꝑ hoc detẽminat̃ qđ q̃ q̃rit̃.
Cũ cleric⁹ ſtare mãdato epĩ iurat ⁊ ep̃s pci-
pit ei vt reſignet bñficio ⁊ non appellet certe
ex q̃ nõ erat viſimile hoc ĩtendẽ poterit ñ ob-
ſtante pcepto appellaẽ nec opus ẽ petẽ abſo-
lutõz ſeu relaxatõez iuramẽti cũ iuramentũ
nõ extendat̃ vltra ꝯſenſum iurãtis. Firmat
Jo.an.in.c.vnico.de ꝯmo. vbi dicit q̃ gene-
ralis renũciatio caſuũ fortuitoꝝ nõ validat̃
iuramẽto ex defectu ꝯſenſus. Itẽ ꝑ hoc deci-
dit̃ alia qđ cũ videlicʒ qđ iuratũ eſt obſuan-
do ñ obuiet priori iuramẽto ſʒ al' ſolẽnit̃ ꝓ-
miſſo. Quis eĩ Inno.dicat q̃ ſuandũ ſit iu-
ramentũ ⁊ de ꝓmiſſo dʒ alit̃ ſatiſfacẽ. Poſti.
dic ꝯrium allegans plures rõẽs.ar.xxij.q.v.
Juramenti. Anto dic q̃ſi prima ꝓmiſſio eſt
p̃ciſa vtq: ẽ obligatõ dandi nõ artaret̃ ad p̃-
ceptũ in ꝯrium qđ q̃s iurat ſuare niſi ꝑs de
alio ꝯtẽtaret̃ cui facta ẽ ꝓmiſſio. Sʒ ſi ñ eſ-
ſet p̃ciſa obligatõ nec i obligatõnibꝫ facti in
q̃bꝫ ꝑs p̃ciſe nõ obligat̃ ad factũ ſʒ ad inteſ-
ſe: tũc q: pt̃ implẽ primũ et ſcđm dʒ iuramẽ-
tũ ſuare. vtſi vni ꝓmitto tradẽ aliquã rem:
poſtea eandẽ rẽ alti ꝓmitto ⁊ iuro: teneoꝛ ſ-
uare iuramẽtũ q: poſſũ ſuaẽ iuramentuʒ t̃-
dẽdo reʒ ⁊ ꝓmiſſũ ſatiſfaciẽdo ſcđo de inteſſe
⁊ hanc dic putare fuiſſe de mẽte Inno.i ſup̃-
dicta ſnĩa eius. Sʒ Nico.ſy̆.tenet ꝯtrariuʒ.
videlicet q̃ ꝑ iuramentũ ſeq̃ns in q̃ aliq̃d ꝓ-
miſit nõ pt̃ q̃s infringẽ ꝓmiſſiõʒ prius ſim-
plicit̃ factã licitã vt obſuet iuramentũ. ⁊ ſic
ꝯcludit q̃ obligat̃ q̃s ad factũ illud implen-
duʒ qđ licite ꝓmiſit ſiue ſit ꝓmiſſio ſimplex
ſiue iuramento firmata de iure diuino ⁊ ca-
nonico.de pac.c.p̃mo.et.xxij.q.v. Juramen-
ti. Nec ſufficit ſatiſfacere q̃ ad inteſſe.ſ.aliud
dando. etiaʒſi iurauit poſtea aliq̃d qđ habet
impedire ſimplicẽ ꝓmiſſionẽ. quia nõ tenet̃
illud ſuare. Inno.etiaʒ videt̃ ſibi eſſe ꝯrius
in.c. Sicut.de ſpon. vbi dic q̃ ſi q̃s ſimplici-
ter ꝓmiſit ꝯtrahẽ cum aliq̃ ⁊ poſtea idem ꝓ-
mittit alteri mulieri ⁊ iurat ſecundũ nõ pri-
mũ ꝯtractũ q̃ tenet̃ potius p̃me q̃ſi non va-
leat iuramentũ ꝯ ꝓmiſſionẽ alteri factã. Cũ

dñs facit iurare ſuos ſubditos q̃ dicent ei ſi
quẽ ſciuerint vel audierint ſurripuiſſe aliq̃d
de rebꝫ ſuis. Dicit Wil. Circa hoc credo di-
ſtinguendũ. q̃ſi talis dñs ꝯmuniter habet̃ tru-
culent⁹ ⁊ ferus nõ tenent̃ ſeruare. q: illicitũ
fuit qđ iuratũ eſt. Si aũt credit̃ ⁊ habet̃ mã-
ſuetus et ñ niſi rõnabilit̃ ꝓceſſurus tũc ſub-
diſtinguendũ. quia aut ſunt tales q̃ ꝑtineãt
ad cuſtodiaʒ eius qui ſic iurauit ſeruare de-
bet. puta ſi q̃s viderit furem aſportantẽ res
q̃ eius cuſtodie ꝯmẽdate ſunt: pt̃ ꝓſequi res
furtiuas al' tenet̃ reſtituẽ. Si aũt nõ tenet̃
ad cuſtodiaʒ illaꝝ reꝝ tũc ſi nõ pt̃ ꝓbare nõ
debet reuelare niſi talibꝫ ꝑſonis q̃ pñt ꝓdeſ-
ſe ⁊ nõ obeſſe. etſi alio mõ iurauit nõ fuit li-
citum iuramentũ nec ꝑ ꝯſeq̃ns obligatoriũ.

De iurando ſeruare .§.vj.

ſtatuta alicui⁹ eccl'ie vel ciuitatis. Circa qđ
ſic diſtinguit Jo.an. Aut q̃s iurat ſuaẽ ſta-
tuta edita.et tũc ex vi iuramẽti nõ tenet̃ ad
ſtatuta q̃ poſtmodũ fiũt. vt i.c. Clericus.eo.
ti. Aut iurat ſuare edita ⁊ edẽda. ⁊ tũc tenet̃
ad futura. ⁊ hoc niſi ibi eſſent aliq̃ illicita. q:
ad illa nõ tenet̃. vt in.c.p̃mo.eo.ti.li.vj. Si
eñ ſciebat aut credebat aliq̃ ibi eſſe illicita:
temẽ illud iurauit: nec tñ obligat̃ ad obſer-
uantiã. ſi neſciebat nõ peccauit i iurando. ⁊
itelligit̃ de licitis obligatio nõ de alijs. Aut
talis iurauit ſimplr̃ ſeruare ſtatuta nõ exp̃-
mẽs edita vl' edenda. ⁊ tũc ſm Jo.an. ⁊ Frã.
tenet̃ ad edita ⁊ edenda. Qđ dictũ nõ placet
Nico.ſy̆. ex eo q̃ ꝓpt̃ metuʒ ꝑiurij iuramentũ
eſt g̃uius ꝑiudicij ⁊ ſtricte intp̃retatõis. ⁊ iõ
nõ eſt extendendũ ſʒ potius reſtringendũ vt
nõ ꝯprehendat qđ ex lata verboꝝ ſignifica-
tõe ꝯp̄hendere pt̃. vt in.c. Ad nrãʒ. ⁊.c. Qui-
ta vallis.eo.ti. qđ vult Archi. Poſſet tñ ſic
diſtingui. q̃ aut ſtatuta q̃ poſtmodũ fiũt nõ
ſũt multũ preiudicialia. ⁊ tũc extendit̃ iura-
mentũ ad illa. Aut ſunt g̃uis ꝑiudicij et ad
illa ñ extendit̃ iuramentũ. vt.c. Felic̃.de pe-
nis.li.vj. vbi hr̃ q̃ publicatis bonis alicui⁹
ſimplr̃ nõ veniũt bona futura ⁊ hoc ꝓpt̃ gra-
uitatẽ preiudicij. Si at̃ talis q̃ iurauit ſuaẽ
edita ſtatuta poſtea ꝓmittit ꝑ illud iuramẽ-
tũ qđ pri⁹ fecit ſuare edenda ñ alit̃ iurãdo ex
vi iuramẽti nõ tenet̃. vt i.c. Clericus. Circa
cuius declaratõʒ Nico.ſy̆. dic diſtinguendũ.
Aut is q̃ primo iurauit ĩtendit nũc extendẽ
illud iuramentũ ad obſuantiã alterius act⁹
nõ aũt intẽdit de nouo iurare vtq: dic volo
teneri vtute primi iuramẽti. vl' ꝓmitto ꝑ pri-
mũ iuramentũ. ⁊ tũc nõ fit extẽſio nec tenet̃
ex nouo iuramẽto. q: hoc non intendit. et de
hoc intelligit̃ dictũ.c. Clericus. vñ Abb. dic
h q̃ſi q̃s aſſerit dño aliq̃d ꝑ ſacr̃m qđ prius
fecit ñ eſt ꝑiur⁹ licet illđ ſit falſũ. qđ itelligit
Jo.an. ⁊ bñ q̃ñ ad hoc p̃mũ iuramẽtuʒ ñ ex-
tendebat̃.ſ.ex ſua itentõe. al' ſecus. tenet̃ tñ

1079 talis ad illud ꝑ modũ ſimplicis ꝓmiſſionis.
Aut talis intẽdit ꝑ hoc iurare adhibendo ꝑ-
mum iuramentũ ad qđ poſtea ꝓmittit. Q̃đ
pt̃ intelligi dupl'r. Uno mõ ꝙ intẽdat iurar̃
ꝑ primũ iuramentũ ſicut ꝑ rem ſpũalem. vt
q̃ꝫ dic iuro ꝑ euãgeliũ. ⁊ hmõi. Scđo mõ ꝙ
intẽdat ꝑ relaxatõꝫ ad ꝑmũ iuramẽtũ expri-
mere formã ꝑoris iuramẽti q̃ſi dicat. iuro ꝑ
ꝑmũ iuramentũ. i. ſm formã expſſam ĩ ꝑmo
iuramẽto. ⁊ tũc de nouo obligat̃ ad iuramẽ-
tuꝫ nõ ꝙ extendat̃ antiquũ ad nouã ꝓmiſſi-
onẽ. Naꝫ video ꝙ vbi req̃rit̃ notabilis expſ-
ſio nõ refert an exꝑmat̃ noĩatim an ꝑ rela-
tionẽ ad aliud vt in ſnĩa q̃n iudex dic ↄdem-
no vel abſoluo ꝓut ĩ actis ↄtinet̃. Et ꝑcipue
q̃ꝫ de⁹ cui fit iuramẽtũ reſpicit ad mentẽ nõ
ad formã vboꝝ. xxiiij. q. v. Si qđ. Itẽ notan-
dũ ꝙ cũ q̃s iurat ſuare ſtatuta ↄñitatis vel
alicui⁹ collegij ſi q̃ ſũt abrogata ꝑ ↄ̃riam cõ-
ſuetudinẽ q̃ ſit rõnabilis ⁊ ꝑſcripta. vt in. c.
fi. de ↄſue. nõ videt̃ obligat⁹ ad illa q̃ꝫ iaꝫ ñ
hñt vim ſtatuti. ar. ad hoc. diſ. iiij. §. leges.
vbi dr̃ ꝙ leges inſtituunt̃ cũ ꝓmulgant̃. fir-
mant̃ aũt cũ moribꝫ vtentiũ approbant̃. Nõ-
nulle aũt ꝑ ↄ̃riam ↄſuetudinẽ abrogate ſunt.
quod probat̃ ꝑ. c. ſequentia.

a **Queritur vtꝝ poſſit** §. vij.
peti reductio eius qđ ꝑ arbitros eſt iudica-
tũ ad arbitriũ boni viri maxĩe vbi interue-
nit iuramentuꝫ vel pena. Dic ad hoc Hoſti.
ꝙ niſi arbitramentũ eſſet ↄ̃ deũ: q̃ caſu nul-
lo mõ ẽ parendũ. vt ĩ. c. Julian⁹. ⁊. c. Qui re-
ſiſtit. xj. q. iij. dñt ꝑtes arbitrãmentũ obſerua-
re nec pñt ↄ̃uenire ſine metu pene vl' ꝑiurij
q̃ſi ꝑtes voluerint ſe ĩ hoc ligare ⁊ iuri ſuo ĩ
hoc renũciare. vt ĩ. c. ꝑmo. ⁊. ij. de pac. Et. vij
q. j. Periculoſuꝫ. dic ꝙ forte iudex debẽt oc-
currere ⁊ obuiare iniq̃tati ex officio ſuo pẽ-
ſatis ꝑſonaꝝ ⁊ cauſe q̃litatibꝫ. ex̃ de trãſac.
c. fi. Sed an valeat pactum ſeu renunciatio
vt reductioni ad arbitriũ boni viri nõ ſit lo-
cus reſpectu oĩs leſionis. Etſi nõ valeat ex ſe
ſolũ. an firmet̃ iuramẽto vel pena. Ad quod
ſic rñdet Nico. ſy. Aut q̃s abſente ꝑte ⁊ extra
iudiciũ renũciat petitioni huius reductõis ⁊
nõ valet. q̃ꝫ iuris futuri renũciatio ñ tenet.
vt in. l. j. C. de pac. ⁊ de deci. c. Ex multiplici.
Aut hoc fit ĩ iudicio vel ex̃ in pñtia ꝑtiũ.
In q̃bꝫ caſibꝫ tenet iuris futuri renunciatio
q̃ꝫ hꝫ vim pacti de ñ petendo. iuxta notata ĩ
dicta. l. j. C. de pac. ꝑ Bar. Aut obligauit ſe
ꝑ pactũ q̃s ad ñ petendã hanc reductõeꝫ. et
ſumus ĩ caſu dubij nr̃i. Dij. de re. iu. ĩ regu-
la. Scienti. ĩ. vj. loq̃ns in ſimplici pacto aut
renũciatõe tenet ꝙ hoc nõ obſtante poterit
rõne magne leſionis petẽ reductõeꝫ hanc. q̃ꝫ
id ꝑ pactũ debꝫ intelligi ſi vt bonus vir fue-
rit arbitrãtus. ar. ĩ. l. quero. ff. de inſ̃locu. Ideꝫ
Bar. ꝑ dictã. l. Et Jo. an. ĩ regula. Scienti.

dicẽs etiam illud ꝓcedẽ ſi interueniſſet ibi iu-
ramentũ ſeu pena. Naꝫ iuramentũ ſm Bar.
hꝫ in ſe illã ↄditõꝫ quaꝫ habebat pactũ pre-
ambulũ. ſ. nõ venire ↄ̃ ſi equuꝫ fuerit arbi-
tus. Opet̃ aũt illud pactũ ſeu renunciatõ re-
ſpectu modice leſionis. Et idẽ tenet dñs An.
et videt̃ q̃ſi ↄmunis opio. Un̄ Fede. ↄtrariũ
ſentit reſpectu cuiuſcũq̃ꝫ leſionis q̃n. ſ. pactũ
vel renũciatio eſſꝫ iuramẽto vallata niſi do-
lus ex aĩo ꝓcedat. Bal. dic ↄñiter obſuari ꝙ
nõ obſtante q̃cunq̃ꝫ cautela vboꝝ ꝓpter enor-
mẽ leſionẽ pt̃ peti reductõ ad arbitriũ boni
viri. q̃ꝫ ñ eſt veriſimile ꝙ arbitrãtor poſſet eos
enormit̃ ledẽ. Ego dicẽm ꝙ aut deceptio ve-
nit ex ꝓpoſito ⁊ tũc reſpectu quantecũq̃ꝫ leſi-
onis pt̃ peti reductõ ad arbitriuꝫ boni viri
nõ obſtante q̃cunq̃ꝫ pacto. q̃ꝫ ſicut expſſe nõ
pt̃ renunciari dolus futur⁹: ita ⁊ fortius ta-
cite ⁊ ſub inuoluto vboꝝ. Iteꝫ ſi arbitriũ re-
tractat̃ ꝑ dolũ. multofortius arbitramentũ. et
in hoc videnť ↄñiter ↄuenire doc. Et dr̃ in-
uenire dolus ex ꝓpoſito q̃n ſcient̃ ꝑ odiuꝫ vel
fraudẽ vel grãm. g̃uauit alteraꝫ ꝑtẽ. Aut de-
ceptio venit re ipa ſed ſine dolo arbitratoris et
tũc ſi modice ledat nõ fit reductio. etiãſi nõ
ſit facta renũciatio. Si aũt fuit facta renũ-
ciatõ huius reductõnis. tũc nonſolũ modice
ſꝫ etiã reſpectu magne q̃titatis leſionis non
pt̃ peti reductio iſta. Secus reſpectu enor-
mis vl' maxĩe leſionis. q̃ꝫ illud ſp̃ videt̃ exce-
ptũ. Ad ſecundũ membꝝ. Aut q̃s renũciat
ſeu pactũ facit de ñ petendo hmõi reductõeꝫ
etiã ꝑtextu magne leſiõis. aut renũciat et
paciſcit̃ multuꝫ generalit̃. vt. ſ. poſſit arbi-
tor alte ⁊ baſſe in totũ vel in ꝑteꝫ auferre ab
vna ꝑte et dare alteri ꝓut ſibi videbit̃. Et in
ꝑmo caſu ſi dolus interuenit ex ꝓpoſito poterit
nihilominus peti nõ obſtante illa renũcia-
tõne. q̃ꝫ dolus futur⁹ remitti non pt̃. Aut de-
ceptio venit re ipa. ⁊ ſic peti nõ poteſt redu-
ctio reſpectu magne q̃titatis leſionis. q̃ꝫ po-
tuit ꝑs ex pacto ſibi ꝑiudicare. vt in regula.
Scienti. de re. iu. li. vj. Sꝫ reſpectu maxime
⁊ enormis leſionis pt̃ peti reductõ ex quo de
tali ñ fuit expſſum. q̃ꝫ renũciatio nõ hꝫ tra-
hi ex̃ intentõeꝫ agentis. vt in. c. Cũ volũta-
te. đ ſen. excõ. Ideꝫ. đ Anto. ⁊ Pe. de ancha.
Et dic Bal. ꝙ magna q̃titas vel ꝑua dr̃ re-
ſpectu ꝑſonaꝝ ⁊ cauſe. In ſecundo caſu tunc
aut preceptũ arbitratoris eſt ↄ̃ deũ. ⁊ nõ ligat.
q̃tumcũq̃ꝫ ſit pena appoſita ſm Hoſti. ⁊ hñ. ĩ
c. Qui reſiſtit. xj. q. iij. Ideꝫ puto vbi ſit ↄtra
ius ↄmune ñ remiſſibile ꝑ ꝑtes. vt ĩ. c. Si di-
ligẽti. de fo. ↄpe. Aut eſt ↄ̃ ius priuatuꝫ ipi⁹
ꝑtis. Etſi deceptio veĩat ex ꝓpoſito ⁊ dolo ar-
bitri pt̃ peti reductio ꝑ rõneꝫ ſupꝑdictaꝫ. Et
hoc tenẽt Jo. cal. ⁊ Jo. an. ⁊ Bar. et ẽ ↄmũe
dictũ. Aut interuenit ſine dolo. ⁊ valet ita ꝙ ñ
pt̃ peti reductio. Ita tenuit Jo. cal. et Jo.

an.⁊ hoc ſatis ꝟ ꝯſtat de renũciantis vł pa-
ciſcẽtis intentõe. Sȝ tu aduerte lati⁹.q꞉ aut
ſum⁹ certi ꝙ nõ ĩtuenit dol⁹. Aut ſum⁹ du-
bij. Et in pmo caſu cũ ſum⁹ certi ⁊ tũc ꝗuis
reſpectu enormiſſime leſionis ſm̃ Pe. ď an-
cha.poſſit peti reductõ.q꞉ paria ſũt dolũ in-
terueire ex ꝑpoſito.vł re ipa.ff.ď doli excep.
l.ij. Tñ ꝯmuis opio eſt in ꝯriuȝ. Qđ ꝯriũ te-
net Bar.io.cal.⁊ An.allegãtes.q꞉ ñ eſt op⁹
ꝯiecture ď tacita volũtate.exq̃ habem⁹ expſ
ſam ⁊ certam.⁊ q̃libȝ iuri ſuo pt̃ renũciare.
vij.q.j. Periculoſum. Et hoc veꝝ niſi in pa-
cto vel renũciatione fuit poſitũ aliqđ verbũ
pt̃atis reſtrictiuuȝ. Dicit tñ.d Anto.ꝙ ſi ex
aliq̃ cauſa legittima fuit arbitrator decept⁹ de
q̃ ꝯſtaret.ꝙ tũc ſaltẽ ex clauſula generali.ſ.
ꝙ poſſet alte ⁊ baſſe ⁊c̃.vł iudicis officiõ ſub-
ueniret̃ leſo.ar.l.ambigo.ff.ď re.du. Et hoc
caſu puto ꝓcedẽ illud notabile Hoſti.qđ ſup̃
in pncipio dixi.ſ.ꝙ ĩ maxima ꝗtitate poſſit
iudex occurrẽ.ał non video quõ poſſit ſe iu-
dex ad vtilitatẽ priuatã ꝯ pactũ expſſuȝ im-
pedire. Dñs tñ An.vꝫ velle ĩ pte alia illi⁹.c.
Quinta vallis.eo.ti.ꝙ ꝗtumcunq꞉ ṽba ſint
cõcepta late. nihilominus data enormi leſi-
one re ipa peti reductio poterit. Mouet̃ ex
hoc.q꞉ talia verba in genere ⁊ fuſo ſermone
ꝓlata ſunt ſub cõfidentia diſcretõnis ⁊ ami-
cicie arbitroꝝ vt captẽt ipoꝝ beniuolentiaȝ
ad nõ ledendũ ideo nõ debent ita late intelli-
gi ſicut ſonant. Etſi iuratũ fuit q꞉ verba iu-
ramẽti obuiant:abſolueret̃.vel iudex ex of-
ficio ꝓuidebit.⁊ ſic refert ſe de facto ꝯſuluiſ-
ſe. Et in hoc cõcor.cũ Pe.de ancha.hec opi-
nio habet equitatẽ. Sȝ alia opinio ſup̃ Jo.
cal.et Jo.an.videt̃ verior de iuris ſubtilita-
te.ar.optimũ.vij.q.j. Periculoſum. In alio
mẽbro cum.ſ.dubitat̃ vtꝝ ĩtuenerit dolus
tunc rõne enormiſſime leſionis pt̃ peti redu-
ctio ſaltẽȝ iudicis officio.q꞉ preſumit̃ dolus
in tanta leſione.vt in.l.Lucius.ff.ď his que
in frau.cre. Et in hoc etiaȝ pt̃ intelligi illud
dictũ Hoſti.ſup̃. Ideȝ ſentit Anto.⁊ Fran.ď
are.et Bar.⁊ Pe.de ancha.

¶ Capitulum ſeptimum de Periurio.

De periurio ſciendum ꝙ ꝗuitas hui⁹ peccati ex q̃tuor oſtendit̃ vnde ſũmopẽ vitanduȝ.
Primo q꞉ ex eo de⁹ inhonorat̃.
Secundo q꞉ omni lege vetat̃.
Tercio q꞉ ipẽ primus damnificat̃.
Quarto q꞉ pena multiplici caſtigat̃.

¶ Quantum ad primũ intel- §.j.

ligendũ oȝ vidẽ quid ſit piuriũ. Ad qđ dicit
mgr̃ in.iij.ſniaꝝ.diſ.xxxix.ꝙ eſt mendaciuȝ
iuramẽto firmatũ. Iſta g̃ duo req̃runt̃.ſ.ꝙ
aliq̃ mõ ſit ibi mẽdaciũ ĩ locutõe.⁊ cũ eo iu-
ramẽtũ. Et mẽdaciũ quidẽ dr̃ formalit̃ qñ de
aliq̃ pterito.pñti vł futuro ꝯriuȝ pnũciat ad
id qđ hȝ ĩ corde.ṽbigr̃a. Cũ dicis merces q̃s
vis vendẽ ꝯſtitiſſe tibi.x.⁊ tu mẽte habes ꝙ
nõ tantũ ꝯſtitit. vel ſi dicis merces illas eſſe
bonas ⁊ ſine aliq̃ defectu. et tu ſcis hr̃e plẽs
ďfect⁹.vł cũ dicis te datuꝝ pecuniã vł certũ
op⁹ ĩ certo t̃mino factuꝝ et tu ĩtendis vlt̃i⁹
ptrahere t̃minuȝ. Etſi id qđ dicis:eẽt vt tu di
cis.tu tñ ĩ corde credis ꝯriũ.ſ.ꝙ ñ ſic ſit:mẽ-
daciũ formalit̃ ẽ.⁊ g̃ui⁹ peccas ꝙ ſi dicẽs fal
ſũ credẽdo tñ dicẽ veꝝ.q꞉ vt dic Aug. Ream
linguã nõ facit niſi rea mẽs. Jurare aũt ẽ ſm̃
Aug.deũ teſtẽ inuocaẽ.ſ.ſue locutõis. Qñ g̃
iuras qđ credis eſſe mendaciũ:piuriũ ꝯmit-
tis ⁊ ex hoc valde deũ inhonoras.q꞉ ipm̃ qui
eſt ſũma ṽitas ⁊ mẽtiri nõ pt̃:inducis ĩ teſtẽ
tue falſe locutõis ⁊ ſic facis eũ iniquũ ⁊ ĩiu-
ſtũ teſtẽ ꝗtũ ĩ te ẽ dũ in falſũ teſtimoniũ in-
ducis.qđ ẽ mag̃ blaſphemia. Certe nõ facẽt
q̃s hoc ĩ vilẽ hoĩeȝ ſine mag̃ ĩiuria ei⁹ ſi talł
eẽt cui diſplicẽt mẽdaciũ vł piuriũ. Deo aũt
ſũme diſpliçȝ. Sic g̃ xp̃c iudeis młta blaſphe
mãtib⁹ ĩ eum dixit eis. Uos ĩhonoraſtis me
Joh.viij. Ita iſtis piuris dicẽ pt̃.⁊ młto ma-
gis turpit̃ iurãtib⁹ ꝑ mẽbra inhoneſta. Et q꞉
ĩhonorare deũ ⁊ irreuerẽtiaȝ facẽ:ptinet ad
ꝯtẽptũ. Jđ ſm̃.b Tho.ſcđa ſcđe.q.xcviij.ꝑ-
iuriũ ex genẽ ſuo ẽ mortale. Etſi dicẽs. Cum
iuro ꝑ euãgelia vł fidẽ vel ꝑ corp⁹ meũ aut ꝑ
ſctõs ñ induco deũ teſtem cũ ipm̃ nõ noĩeȝ.
Rñdẽt.b Tho.⁊ Alb.ꝙ cũ q̃s iurat ꝑ p̃dicta
ñ intelligit̃ illa ĩducẽ ĩ teſtimoniũ ſui dicti.
q꞉ nulla creatura hȝ ĩfallibilem ṽitatẽ ⁊ oĩm
cognitõȝ.et iđ in illis iurãm̃tis ĩducit̃ de⁹ in
teſtimoniũ cui⁹ ṽitas vel ṽtus relucet ĩ illis
creaturis q̃ noĩant̃. Nec excuſat̃ a mortali
vt dic.b Tho.ex hoc ꝙ iocoſe peierat. q꞉ nõ
euitat diuinã irreuerẽtiã. ĩmo ꝗtuȝ ad ali-
q̃d magis auget. Simılr̃ nõ excuſat̃ a mor-
tali q̃ ex lapſu lingue ſeu ex vſu peierat:dũ-
mõ aduertat ſe iurare ⁊ aduertat falſũ eẽ qđ
iurat.q꞉ nec a ꝯtẽptu.ſecus ſi ñ aduertat ſe
iurare. Ideȝ Bonauen.ĩ.iij.diſ.xxxix. Trib⁹
aũt modis ꝓpe q̃s piuriũ incurrit vñ ⁊ morta
lit̃ peccat. Uno mõ cũ q̃s iurat aliq̃d eẽ vel
fuiſſe.⁊ ꝯriuȝ hȝ ĩ mẽte ſua.etiãſi veꝝ eẽt qđ
dicẽt.vt dictũ ẽ ſup̃. ¶ Scđo cũ iurat ſe aliq̃d
factuꝝ illicitũ ⁊ criminale.vt occidẽ. q꞉ ipo
facto tenet̃ ꝯriuȝ facẽ ał aliud ꝯmittẽt mor-
tale ĩplendo tale iuramẽtũ.vł etiã cũ ꝓmit-
tit rẽ licitaȝ ⁊ ñ intendit obſuare.iurat eĩ ꝯ
id qđ hȝ ĩ mẽte.vł etiãſi intẽdit obſuare et ẽ
res alicui⁹ importãtie et poſtea ñ ſeruat eo
mõ q̃ ꝓmiſit cũ poſſit etiamſi ſit ſibi magnũ
incõmodũ in ſuando niſi relaxet̃ ei vł ꝓlõ-
get̃ t̃min⁹ ab eo q̃ pt̃.de hoc habes ſup̃.ĩmo
ſm̃.btm̃ Tho.non excuſat̃ a mortali ſi non
implet iuramentuȝ metu extortum de re in ſe

licita. Habꝫ tñ dĩſa remedia ad ꝓuidendum ſibi non tñ ꝓꝑria auctoritate pt̃ conꝟenire.

¶ Tercõ cum qs iurat ita leuit̃ ⁊ ſine ꝯſideratõe vtꝝ ſit veꝝ vel falſuꝫ qd̕ dicit. qꝛ expo-
nit ſe ꝑiculo iurãdi mendaciũ et ꝓcipue ĩ iudicio vel ĩ his qbꝯ ꝓxim⁹ dãnificat̃. Debꝫ eĩ diligenter examĩare qd̕ dicit. ⁊ tũc adhibita diligẽtia etiãſi iuraret falſuꝫ qd̕ tñ ipſe credit verũ in iuramẽto aſſertorio ñ eſt mortale ſm Pe. de taran. ĩ. iij. Ergo ſi nõ adhibꝫ diligentiã nõ videt̃ excuſari a mortali. Et multomagis peccaret mortalit̃ ſi iuraret aſſerẽdo ſic eẽ vel ñ eſſe de q̃ in mente ſua dubitat. Sꝫ ĩ ꝓmiſſorio iuramento ſi omittit ĩplẽ qd̕ ꝓmiſit ꝓpt̃ legittimuꝫ ĩpedimentũ excuſat̃ a mortali ſm Pe. de tharan. Idẽ Bonauen. in iij. xxxix. diſ. g̃ a ꝯrio nõ excuſat̃. cũ deeſt legittimuꝫ ĩpedimentũ. Iurando aũt veꝝ ſine aliq̃ neccitate vel vtilitate veniale ẽ. Nõ eĩ ibi videt̃ eſſe irreuerẽtia et ꝯtẽptus dei. qꝛ nõ fit ex deliberatõe ſꝫ ex q̃daꝫ ſubreptõe ⁊ leuitate ſm Bonauen. ĩ. iij. vbi ſup̃. Eſt g̃ illud ꝑter ꝓceptũ qꝛ deũ nõ honorat. ſꝫ nõ ꝯ preceptũ. qꝛ ñ eſt notabilis irreuerẽtia. et hoc niſi fiẽt in ꝯtemptũ vel ĩ inhoneſta locutione. qꝛ tũc mortale. Vñ. Iurationi nõ aſſueſcat os tuũ. Multi eñi ſunt caſus in illa Ecci. xxiij. Vir multũ iurans replebit̃ iniq̃tate Ecci. xxiij.

Secundo oſtenditur .§. ij.

ꝑiuriũ eſſe pcm̃ ⁊ magnũ. qꝛ omnibꝯ legibꝯ ꝓhibet̃. Prohibet̃. ſ. Intrinſeca. Moyſaica. Euangelica. Canonica et Politica. Lex eñi intrinſeca ſeu naturalis ſicut dictat homini q̃ deum ſuũ honore ſummo reuereat̃. ⁊ rebꝯ vtat̃ ad qd̕ inſtitute ſũt a natura. ⁊ fidelis ſit ĩ ꝓmiſſis. Ita ꝓhibꝫ econt̃ dei irreuerentiã. ⁊ abuſum reꝝ. i. vſũ ad id ad qd̕ nõ ſũt ordinate ⁊ infidelitatẽ erga ꝓximũ. Cũ g̃ ꝑiuriũ ſit ꝯ reuerentiaꝫ dei ⁊ honorẽ et abuſus lingue qꝛ lucutꝯ homĩ ẽ data a natura ad manifeſtandũ ꝯceptũ cordis. Periur⁹ aũt dic ꝯ id qd̕ hꝫ ĩ corde. ⁊ al̕r vt ĩ ꝓmiſſorijs iuramẽtis ñ ſuat fidelitatẽ ⁊ ſic agit ꝯ legẽ naturaleꝫ ꝑiur⁹. Vñ ⁊. b Tho. vbi ſup̃. dic q̃ etiã iurãs ꝑ idola lꝫ peccet ĩ iurãdo tenet̃ tñ ſuare iuramẽtũ factũ de re ĩ ſe licita. Fidelitas eñi ĩ ꝓmiſſis ẽ de iure naturali. Et liꝫ ñ ſit licitũ exigẽ ab ĩfideli vel ĩducẽ ad iuramẽtũ ꝑ idola. tñ ad firmandũ pacẽ vl̕ pactũ cũ eo de re licita nõ ẽ illicitũ vti eo rõne. ſ. fidelitatis ad quã ille tenet̃. Et ſic Machabei cũ fecerẽt ligam cũ romaĩs vſi ſũt iuramẽto eoꝝ vt credit̃ ꝑ idola q̃ colebãt. vt dĩ. xxij. q. j. §. Sicut etiã. Vñ ⁊ phs dic ĩ ꝓmo methaph. Infidelis loq̃ns de ĩfidelibꝯ. q̃ iuſiurandũ apud eos honoratiſſimũ erat. Vñ ⁊ Marcus regulus etſi gẽtilis ⁊ roman⁹: voluit poti⁹ ſuſtinẽ crudelẽ mortẽ a cartaginẽſibꝯ q̃ ñ ſuare ꝓmiſſuꝫ factũ ſub iuramẽto. ſ. ĩpis ĩ redeundo ad eos ſi ñ poſſet obtinẽ a ſenatu ꝑmutatõꝫ cartaginẽſiuꝫ plurimoꝝ captoꝝ a romanis ĩ ĩpm Marcũ q̃ poſtea fuerat capt⁹ a cartaginẽſibus cũ tñ poſſet nõ redire. qꝛ liber erat poſtq̃ venit romam dimiſſus ab illis ſuꝑ hoc vt ponit Aug⁹ ĩ ꝓmo d̕ ci. dei. ⁊ narrat Valeri⁹ ⁊ Agellius.

¶ Cont̃ legẽ moſayicã oñdit̃ eſſe g̃tuꝫ ad illã ꝑtẽ q̃ moralis ẽ. vñ ⁊ ſꝑ obligauit oẽs. ⁊ ſꝑ durat. pꝫ. qꝛ ĩ ꝓma tabula decalogi ſcripta digito dei: ſecundũ ꝓceptũ eſt illud. Non aſſumes nomẽ dei tui ĩ vanũ Exo. xx. qd̕ idē eſt qd̕ dĩ Leuit̃. xix. Nõ ꝑiurabis in noĩe meo. Et ex hoc ꝓbant quidã magnitudinẽ huius ꝑcti. ⁊ q̃ g̃uius eſt homicidio qd̕ horribiliſſimũ eſt. Naꝫ pcta q̃ ſũt directe ꝯ deuꝫ ſunt ſm ſe g̃uiora q̃ ea q̃ ſunt ꝯ ꝓximũ. qꝛ de⁹ ſine ꝯpatione ẽ maior ꝓximo. Sꝫ trãſgreſſiões ꝓceptoꝝ ꝓme tabule ſũt directe ꝯ deum. vt pꝫ ex ſe. q̃ꝝ ſecundũ eſt ꝓhibitio ꝑiurij. Tranſgreſſiones ꝓceptoꝝ ſecunde tabule q̃ ſunt ſeptẽ: ſunt directe ꝯ ꝓximũ quorũ ſecunduꝫ eſt ꝓhibitio homicidij. Ergo ex ordine ĩpoꝝ ꝓceptoꝝ patꝫ eſſe g̃uius ꝑiurium q̃ homicidiũ ſm btm̃ Tho. ĩ q̃libet. Firmat hanc ſñiaꝫ ꝑ hanc rõꝫ Aplꝯs dicẽs ad Heb. vj. Hoĩes ꝑ maiores ſui iurãt et omnis ꝯtrouerſie eoꝝ finis eſt iuramentũ. Fruſtra aũt in cauſa homicidij ꝯtrouerſie finis eſſet iuramentũ ſi homicidiũ eſſet g̃uius ꝑiurio. Preſumeret̃ eĩ q̃ q̃ maiorẽ culpã. ſ. homicidij nõ curauit ꝯmittẽ nõ vereret̃ minorẽ incurrere. ſ. ꝑiurij. vñ ex hoc ĩpõ q̃ ĩ cauſa cuiuſlibꝫ pcti defert̃ iuramẽtũ maĩfeſte oñdit̃ q̃ ꝑiuriũ ꝓ maximo pcto dꝫ hñi. nec ĩmerito qꝛ ꝑiurare nomẽ dei videt̃ quedã diuini nominis abnegatõ. vñ ſecundũ locũ tenet ꝑiuriũ poſt idolatriã. vt pꝫ ex ordine ꝓceptorũ. Bonauen. ĩ. iij. diſ. xxxix. nõ placꝫ iſta opĩo niſi in ꝑiurio qd̕ ꝓcedit ex odio dei. al̕ dicit maius eẽ homicidiũ. Et licꝫ ꝓmã rõeꝫ videat̃ deſtruẽ non tñ deſtruit nec ponit rõeꝫ. b Tho. q̃ efficax multũ videt̃. Sꝫ o meſerrimi hoĩes cũ ita horreãt homicidiũ qd̕ horrendũ ẽ. ꝑiuriũ qd̕ eſt g̃ui⁹ ꝓ nihilo q̃ttidie incurrunt. verũ eſt tñ q̃ ꝯſiderãdo g̃uitatem pcti ſm nocumentũ qd̕ inde ſequit̃ ꝯñiter homicidiuꝫ g̃uius ẽ qꝛ g̃uius nocumentũ ꝓximis infert̃. Et ideo ĩ iudicio hũano g̃uius homicidium q̃ ꝑiuriũ punit̃.

¶ Cont̃ legẽ euangelicaꝫ ẽ. Naꝫ dic xp̃c Math. v. Nolite iurare oĩno ⁊c̃. qd̕ tñ ſane intelligendũ eſt. Non eñi vult xp̃c dicẽ q̃ in nullo caſu debeat qs iurare cũ in caſu neceſſitatis ⁊ magne vtilitatis rõnabilit̃ poſſit homo iurare ⁊ debeat. vñ et ſanctos hoĩes legim⁹ iuraſſe Dauid ⁊ Abraham et Paulũ in eplĩs ſuis. hoc al̕ ꝑtineret ad hereſim credẽdo ꝑtinacit̃ q̃ nunq̃ liceret iurare. Sꝫ ꝓhibet xp̃c ex illo modo loquẽdi iurationem leuem et indiſcretam. Nam ſm

Bonauen. in tertio vbi ſupra. Negatō prepo
ſita ſig̃ vniuerſali equipollet particulari ne-
gatiue. ſic g̃ cum omnino ſit ſignum vniuer
ſale. i. omni modo. ⁊ in nolite includatur ne-
gatō. ſenſus eſt. Nō iuretis omni modo quia
non ſine cauſa ⁊ neceſſitate. ⁊ſi aliquo modo
id eſt cum debitis circumſtātijs. ¶ Cōt̄ legē
canonicam ⁊ ciuilem eſt. Utraqꝫ periurium
pꝛohibet. vt. xxij. q̃ſti. iiij. per totum. extra de
iureiuran. Etſi xp̄us. Et. ff. de iureiuran. l.
Juſiurandum. Et dicit Criſo. ꝙ qui periura
re paratus eſt anteꝗ̃ iuret periurus eſſe vi-
detur. quia deus iudicat nonſolum ex operi-
bus ſed ex cordе. xxij. q̃ſti. v. Qui periurare.
Et quāto cum maioꝛi ſolennitate iuratur tā-
to grauius eſt periurium. Et aūt dicit Criſo.
ꝙ iurare per deum eſt maius ꝗ̃ iurare ꝑ euā-
gelia vel alia ſac̄menta. xxij. q. j. Si aliq̄. ⁊ ꝑ
ꝯſeq̄ns vi͛ g̃ui⁹ piuriū ꝑ deū ꝗ̃ ꝑ alia. itelligē
dū ē ceteris paribꝫ. i. qñ iurat̄ cū ſolennitate
eadē vtroqꝫ iuramento vel ſine ſolennitate et
ſuꝑ ſimili materia et eodē ꝯtēptu. Al'iurare
cū ſolennitate vt coram iudice ſuꝑ libꝛo reli-
quijs ⁊ hui⁹. eſt maius. Et piuriuꝫ in hmōi ē
g̃ui⁹ pc̄m ꝗ̃ iurare ꝑ deū ſimpl̄r. i. ſine ſolen
nitate. tū ratōne maioꝛis deliberatōis. tū rōe
ſcandali ſequentis. hec. b Tho. Pe. et Inno.

Tertō pꝛopter periuriū. §. iij.

pꝛoximus dānificat̄ q꞉ i iudicio peierādo in-
iuriat̄ iudici cui nō obedit cum pꝛecipit ſibi
iuridice vt v̇itatē dicat ſuꝑ eo de q̄ iterꝛogat̄
⁊ ſic etiā ledit bonū cōmūe. vñ tenet̄ dicē v̇i-
tatē. etiāſi inde ſeq̄ret̄ ſibi moꝛs ſm. be Tho.
ſine dāno alicui⁹ ꝑticularis ꝑſone. Dānifica
tur etiā cū accuſat⁹ peierat. q꞉ actoꝛ vl' teſtis
i ꝯtrū efficit̄ īfamis tāꝗ̃ falſus accuſatoꝛ vel
teſtis. Et in ꝯtctibꝫ ſimiliteꝛ cū iurat rē bonā
eē quā nouit defectuoſam. vel reſtituiſſe pe-
cuniā quaꝫ ſcit nō reſtituiſſe. Nec excuſatur
a moꝛtali periurio loquendo ſophiſtice vt ad
ſuū intellectū v̇boꝝ ſuoꝝ videat̄ dicere verū
cū intēdat decipe. cū ali⁹ aliter itelligat. Vñ
Jſidoꝛus. Quacūqꝫ arte v̇boꝝ q̇s iuret. deus
ſic accipit ſicut ille cui iurat̄ itendit. xxij. q.
v. Quacunqꝫ. ⁊ ca. Ecce. Quod intelligit bea
Tho. vbi ſuꝑ. qñ dol⁹ eſt ex ꝑte iurantis tm̄.
Tūc. n. iterp̄tādū ē et itelligēdū ſm itellectū
accipiētis iuramētū. Sꝫ ſi dolū iurās nō ad-
hibet. obligat⁹ ē ſm ſuā intētōem obligandi.
Vñ ſm Hoſti. ſiq̇s iurat aliq̄d generalit̄. cuꝫ
generalitas obſcuritatē pariat nō videt̄ cogi
taſſe ſuꝑ hijs ſuꝑ q̇bꝫ ſp̄aliter non iuraſſet. ⁊
ſic ſm intētōeꝫ iurātis ē interp̄tandū qñ ſine
dolo iurat. Vñ ſi caſus inopinatus eueniat d
q̄ ſi cogitaſſet tūc in iurādo: nullo mō iuraſ-
ſet. nō tenet̄ ad illud. Idē Ray. ⁊ Wil. Sicut
fecit xp̄ianus q̄ pecuniā ſibi mutuatam a iu-
deo aſſerebat reddidiſſe. ex q̄ vocatus ad iu-
diciū pecuniaꝫ illā in baculo cōcauo dedit in

manibꝫ iudei ſuādā dū iuraret. ⁊ ſic iurauit
reddidiſſe itendēs de pecūia i baculo abſcōſa
quē poſtea repetijt. Sꝫ diuina vltō maiſeſta
uit ſuā fraudē ꝑ moꝛtē ſuꝑueniētē vt h̄r i le-
genda. b Nico. Et nota ꝙ d̄r i Leuitico. v. c.
Aia q̄ audierit vocē iurātis queꝫ nouit falſū
iurare ſi nō iudicauerit. rea erit pc̄ti. Dicit
Auguſ. xxij. q. v. Ille q̄. ꝙ cū ñ dicat cui debe
at idicare itelligēdum vi͛ ꝙ debeat hijs q̄ ma-
gis pñt ꝓdeſſe ꝗ̃ obeſſe ꝑiuro ſiue coꝛripiēdo
ſiue ꝓ eo orādo. ⁊ hoc ſufficit. dicit Ray. ⁊ ad
hoc tenet̄. Sed bonauē. i. iij. vbi ſuꝑ. dicit ꝙ
hoc etiā pt̄ itelligi qñ ꝑ viā teſtimonij ille q̄
audiuit ⁊ ſcit falſū iuraſſe pt̄ ꝑ ſuū teſtiōniū
ſubleuare inocētē a dāno tp̄al' rei vl' coꝛꝑis i
iudicō vl' ex̄t. qđ itelligēdum vi͛ qñ hoc pt̄ ſi-
ne ſui mag̃ ꝑiculo vl' ſine maioꝛi ſcādalo ide
ſeq̄ndo. Scādalizat etiā ꝑiur⁹ ꝓx̄ios ſuo ma
lo exēplo ꝓuocās ad ſił'ia ⁊ ad odia ⁊ h⁹. Sꝫ
q̄d dicēduꝫ ē de exigēte iuramētū vtꝝ peccet.
Et vi͛ ꝙ ſic. q꞉ occaſiōeꝫ dat illi peierādi. Ad
qđ dicit. be Tho. ſc̄da ſc̄de. q. lxxxix. ꝙ exigēs
iuramētū aut ē publica ꝑſona puta official'.
aut ꝑuata. Si publica tūc exigēdo iuramētū
ſm ꝙ exigit oꝛdo iuris i nullo peccat ſiue ſci
at illū falſū iurare ſiue veꝝ. q꞉ ñ vi͛ illud exi-
gere ſꝫ ip̄e ad cui⁹ iſtātiā iurat. Si ꝑuata ꝑ-
ſona exigit hoc faciēs q꞉ dubitat de v̇itate lo-
q̄ntis ⁊ iō vt ſit magis cert⁹ exigat. nō peccat
ſꝫ hūana tēptatō ē. Si at̄ ſcit vl' credit ꝓba-
bilit̄ illū falſū iuratuꝝ peccat moꝛtalit̄ quia
dat illi occaſiōeꝫ ruine i hoc caſu. ñ at̄ i alijs
vñ Aug⁹. i ſmōe dic hūc hoīcidā duaꝝ aīaꝝ
ſ. ſue ⁊ ꝓximi quē iducit ad hoc. xxij. q. v. Il-
le q̄. hec Tho. Simit̄ ille q̄ aliq̄d qđ ſcit vl' cre
dit alicui ꝑſone ſibi poſituꝫ ſecretū aliq̄d ſub
iuramēto vl' ꝯſilijs ꝯmūitatis vl' a ꝑſona ꝑti
culari ſtimulat eū ꝑ ſuaſiōibꝫ et amicitia ad
ſibi reuelādū moꝛtalit̄ peccat q꞉ occaſionem
efficacē dat illi peccādi moꝛtalit̄ etiāſi ex ta-
li reuelatōe ñ oꝛiat̄ ſcādalū. Cuꝫ g̃ dānificet̄
ꝓxim⁹ mł'tipl̄r ꝑ ꝑiuriū miꝝ ē quō miſeri ho
mīes ita freq̄ntāt. ⁊ cū cetera pc̄ta ob q̄ndā
reuerētiā ſac̄ fugiāt. Faciēs. n. foꝛnicatōem
cauet ſibi a locis ſacris. ꝯmittens furta ſi pt̄
ꝑcit rebꝫ eccl'iaſticis. Sꝫ ſcelerati ꝑiuri inge
rūt ſe audact̄ ad ſac̄. ſ. nomen dñi. coꝛp⁹ dñi.
reliq̄as. altare et hmōi. Et meret̄ a nullo ſa-
cro iuuari ſed abſoꝛberi. Sicqꝫ inhonorant
deum ⁊ ſanctos eiuſdem.

Qtum ad quartum .§. iiij.

puniūt̄ vtiqꝫ mł'tipl̄r ꝑiuri. Et ꝓmo q̇dē effi-
ciūt̄ īfames. vj. q. j. Infames. Et conuicti ad
teſtimoniū i iudicō. nō admittūt̄. etiamſi ege
rint pñiam. vj. q. j. Infames. ⁊ ext̄ de teſti. c.
Teſtimoniuꝫ. niſi fuerint abſoluti a dicta in-
famia ꝑ pꝛincipē. Puniūtur qꝫ in foro eccle-
ſie pñia ſeptēni ſm antiq̄s canones. xxij. q. j.
Pꝛedicādū. Et licꝫ ꝯfeſſoꝛ ñ teneat̄ iniungere

1083 taleȝ pñiam. tñ ppendi pt̄ ex hoc magnitudo pc̄ti. In foro ciuili piuriū ĩ iudicō pũit̄ corpalit̄ ⁊ varie. Sȝ ⁊ de⁹ p iudicia ſua terribilia oñdit horrorem hui⁹ vitij. Nā vt hr̄. ij Regū. xxj. ſuperuenit ſterilitas terre ſeu fames tp̄e Dauid q̄ pſeuerauit trib⁹ ānis. ⁊ cū Dauid a dño q̄ſiſſet cām hui⁹ flagelli vt remediū adhiberet. Rñdit dñs q̄ euenerat ꝓpter piurium Saulis q: ſ. fregit pmiſſioneȝ firmatā iuramento factā gabaonitis a Joſue et ſeniorib⁹ iſrl̄ ſup reſeruatōe eoꝝ in vita. Jp̄e aūt Saul q̄ſi zelās p filijs iſrl̄. q: gabaonite deceperant eos fingētes in remotis habitare ⁊ cū eis q̄rē paceȝ: occidi fecit mľtos ex eis. dictūq̧ ē Dauid q̄ fames illa nō ceſſaret q̄uſq̧ ſatiſfacēt iniurie gabaonitaꝝ. Miſit ḡ p eis ⁊ queſiuit q̄d vellent ſibi fieri. Qui petierūt oīes deſcēdētes ex Saul mares ſibi dari ⁊ crucifigi. qd̄ ⁊ factū ē. excepto Mifiboſeth filio Jonate cui pepcit vt ſuaret ip̄e ſuū iuramētū q̄ ſe aſtrixerat Jonate ſe ei⁹ generatōem ſeu filios ſeruatuꝝ. Siľr vna ex cauſis q̄ affligit̄ in ſcriptura de captōe regis iuda Sedechie ⁊ deſtructōnis hieroſolimoꝝ fuit. q: ip̄e rex iuramentū fidelitatis qd̄ fecerat Nabuchodonoſor fregerat ſe rebellans. vt hr̄. iiij Regum. xxv. Jn alia aūt vita pena ſibi reſeruat̄ ĩ igne eterno. Naȝ dr̄ Apoca. xxj. de mendacib⁹ q̄ ps illoꝝ in ſtagno ignis et ſulphuris. Periurium ꝓpe ſemper includit mendacium ⁊ addit contemptum dei. vnde multomagis eis debetur.

Capitulum ſeptimum de Adiuratione.

DE adiuratione que habet ſimilitudinē ad iuramētū. vñ licite faciēdo. i. cū debitis circūſtātijs act⁹ ṽtutis latrie ē. Vñ ⁊ apl's vtit̄ adiuratōe cū dic Ro. xij. Obſecro vos p miſericordiam dei vt exhibeatis corpa vr̄a etc̄. Et etiā eccľia cū dic. p crucē tuā. vľ p miſteriuȝ incarnatōnis tue. l. n. do. ⁊ hmōi. Eſt ḡ adiu-
a ratō inducere aliquā pſonā vľ creaturaȝ ad aliq̄d faciendū vľ nō faciendū ex inuocatōne alicuius rei ſacre. et fieri pt̄ ſm. b Tho. ſc̄da ſc̄de. q. lxxxx. ad creaturā rōnalē itellectualē ⁊ irrōnalē. Et cū fit erga creaturā rōnalem. aut itēdit nc̄citatē ĩponē faciēdi qd̄ petijt illi quē adiurat. ſic̄ ĩponit ſibi nc̄citatē faciēdi qd̄ iurādo pmittit. Aut nō intēdit imponere neceſſitatē ſed potius p modū depcatōnis intēdit ex inuocatōne illius rei ſacre expreſſe ĩducere illū ad faciendū. Et in iſto ſc̄do caſu licitū ē adiurare quācūq̧ pſonā ſuper re licita etiā ipm deū ſicut ⁊ licitū ē depcari. Nō tñ leuiter faciendū ē ⁊ in reb⁹ friuolis. ſicut nec leuit̄ iurādū ob reuerentiā reꝝ ſacꝝ. Jn p̄io
b aūt caſu aut adiurat perſonaȝ ſubditā ⁊ ſm debituȝ moduȝ. vtputa in caſu in quo liceret ſibi recipe ⁊ exigē iuramētū aut nō. Si p̄io mō licituȝ ē ⁊ adiurat⁹ ſubdit⁹ tenet̄ ſicut ex pcepto ⁊ iuramēto exacto facē vle dicē ad qd̄ adiurat̄. Si ſc̄do mō tūc peccat mortalit̄ adiurās. q: vſurpat ſibi ptatē in aliū quā ñ hȝ. ⁊ ſic facit ꝯ iuſticiā ⁊ ledit ius ꝯmūe. Vñ pnceps ſacerdotū Cayphas cū dixit xp̄o Adiuro te p deū viuū vt dicas ⁊c̄. Math. xxvj. grauiter peccauit. q: nō habebat ptateȝ ſup eum. Siľr ſi eēt ſubditus adiurat⁹ ⁊ adiuraret̄ ſup aliq̄ re facienda de q̄ adiurās non poſſet ſibi pcipe nō tenet̄ ſibi obedire. ſicut ſi adiuret vt diceret ſi ꝯmiſit aliqd̄ crimē occultū de q̄ nō pceſſit infamia vel pbatō aliq̄ et peccat adiurās. Ad creaturā intellectualem pt̄ fieri adiuratō. vñ eccľia vtit̄ exorciſmis q̄ ſūt q̄dā adiuratōes ꝯ demōes. ⁊ hoc eſt veꝝ ſi fiat ad hoc vt p ṽtutē diui noīs vľ reꝝ ſacꝝ eos tāq̄ inimicos expellamus ne nob̄ nocere poſſint ſpūalit̄ vel tpaliter ſm ptateȝ a xp̄o ēditam Luce. x. Ecce dedi vob̄ ptatē calcādi ſup̄ ſerpentes ⁊ ſcorpiones ⁊ ꝯ oēm ṽtutē inimici. ⁊ ſic dr̄. xxxiij. q. j. Si p ſortiarias. q̄ cū aliq̄
c ſunt maleficiati pñt fieri erga eos exorciſmi. ſed nō ē licitū eos adiurare ad aliq̄d ſciēduȝ vľ obtinendū ab eis. ſicut fit p artē magicam vľ notoriā ⁊ hmōi. q: hoc ptinet ad ſocietatē cū eis hñdam ⁊ pactū quod nō licet niſi ſpāli inſtinctu ſpūſſancti. vľ reuelatōe diuina aliq̄ ſancti ad aliquos effectus opatione demonū vtantur. Sicut fecit. be Jacob⁹ apl'us erga Hermogenem. ⁊. b Dñicus pluries. Ad irrōnalē creaturā pt̄ duplr̄ fieri adiuratio. P̄io vt adiuratō. ferat̄ ad ipaȝ creaturā irrōnalē ſm ſe. ⁊ ſic vanum eēt. Alio mō vt referat̄ ad eū a q̄ creatura illa agit̄ ⁊ mouet̄. Et tūc duplr̄. Vno mō p modū depcatōis qd̄ ptinȝ ad eos q̄ diuina inuocatōe miracula faciūt. Alio mō p modū ꝯpulſiōis aduerſus diabolū q̄ in nocumētū nr̄m vtit̄ creaturis irrōnabilib⁹. Et tal' ē mod⁹ adiurādi ĩ exorciſmis eccľie. et ſic licet. Sȝ adiurare eas ita q̄ demonū auxiliū imploret̄. non licet. hec omnia. bea Tho.

Titulus vndecimus de Voto. ⁊ voti trāſgreſſione. Capitulum primum.

VOuete et reddite domino deo vr̄o inquit ps. lxxv. Cuȝ oīa q̄ poſſidem⁹ dñi ſint ⁊ ab eo recepim⁹. iuxta illud qd̄ dixit ip̄e Dd. j. palip. vlt̄. Que d̄ manū tua accepim⁹: dedim⁹ tibi. Tua ſt̄ oīa dñe. Decet ipi dño offerre mūera ⁊ vota ĩ rcogtōeȝ dñij ſui ac bñficij recepti. Jpm. n. vouē aliq̄d ē q̄dāmō dare illud. Dr̄. n. fieri aliq̄d cū fit cauſa eius. q: effectus ṽtute ꝯtinet̄ in cā. quēadmodū faciēs inſtrumētū q̄ alicui detur certū